

HUMANU YWANIA NĀ^{PIN} HAP PAURU MIENOI

¹ Humanu ywania kuekatu sese atipo'oro ehowawi uimiwan me. Uito Pauru are. Uimiwan ni mesup sehay wakuat atipo'oro ehowawi. Uito ti Tupana mipo'oro sehay wakuat moherep wuat'i ywania puat hanuat. Iesui potmu'e sese ti uito. Uito ti Tupana mipo'oro Iesui Aiporekuat moherep hanuat. Sa'awyi te Tupana ui'airo hawyi mio tā e uhepe — Mehī Pauru e woropo'oro Uha'yru Iesui etiat sehay wakuat moherep wuat'i puat miit'in miat hamo e. Atiky'esat sehay ewē pywiat Uha'yru etiat yn e uhepe. ² Aikotā nimo te wuaria uhehay moherep haria pe atum hap ewy woronug e. Nimo te mio tā are'e ti ra'yn uhehay enoi haria pe — Meiūran ti aru atipo'oro ehowawi Uimipo'oro Wuat'i Miit'in Ehakyera'at hat e. Mio tā e Tosa'yru Iesui etiat pe e Tupana uhepe. Mesup ti miwan miat toñe'en Uha'yru etiat ui'e hap ta'yn e Tupana uhepe. ³ Koitywy atunug na'yn ui'e hap ewy. Mi'i ti atipo'oro ra'yn Uha'yru Iesui eiporekuat nuat e. Mi'i ti morekuat Tawi saipepiat sese e katupono Tawi emiariru emiariru sese Mi'i e Tupana uhepe. ⁴ Mi'i ti Uha'yru sese e Tupana uhepe. Ui'ewy hesaika rakat e. Uipā'āu wakuat ok tā ne hesaika rakat e. Koitywy atimoherep ta'yn ui'e hap e Tupana. Koitywy atimoherep ta'yn nimuat ui'e hap e Tupana. Koitywy Mi'i moherep hap niatpo kahato ra'yn aikotā atiōtem gu'uro pyi Uha'yru e Tupana uhepe ha'awyte

uikaykay tehay sytpok hamuat hap tote are. ⁵ Tosa'yru mohey hawyi Tupana iwese kahato uhete. Mio tã e uhepe — Woronug en mehĩ uhemĩt sese wo e. Atiky'esat miit'in tukupte'en torania Uha'yru mohey haria wo e. Atiky'esat kahato Uha'yru ta'atunug Ta'atuporekuat no hap. Mi'i haype woropo'oro en i'atumu'e hamuat e Tupana uhepe. ⁶ Pyno Humanu ywania uito ti Iesui potpo'oro Pauru are. Tapy'ya Humanu ywania eipe atiky'esat eipe ipotpo'ororia wo ui'ewywuat. Mio tã e ra'yn ti Tupana ehepe mesup — Ewetunug no Uha'yru Eiporekuat no e ra'yn ehepe. Tupana Eiky'e kahato hat pote ei'atukaykay yne tuwewawi.

⁷ Mi'i hap atiwan mesuwat uimiwan ehowawi Humanu ywania. Mio tã are'e Tupana pe — Uru'ywot kahato En. Esa'yru ti Emipo'oro sese Uruka'iwat nuat. Mi'i pote ahētup eset upi Esa'yru set upi etum no tapy'yiaria Humanu ywania pe egyi'at kahato hap are. Ereĩne'en no hegyi'at i'atuepiat rakano etum no ewese hap yt kat sa'up i tapy'ya Humanu'in me are. Etunug no mi'iria wo'owese haria wo aikotã Esa'yru ewese hap ewy are Tupana pe.

⁸ Ha'awyte atikuap eweimohey Iesui hawyi arehum kahato Tupana kape. Uimowepit kahato haria eipe katupono ewetunug na'yn Iesui Eipotpot koro wo pote. Koitywy ti yne mesuwat yi totiaria tikuap kahato ra'yn eipe Iesui mohey haria ra'yn hap. Mi'i pote arehum kahato Tupana kape. ⁹ Yt uheso hin i are ma'ato Tupana tikuap yt uheso i hap. Ahētup at ka'ap Tupana kape eipowyro hamuat. Yt uheso i uiwyria'in. Ahētup

at ka'ap Tupana kape eikawiano. Pywo ti rat Tupana tikuap eweikupte'en uivanētup have at ka'ap hap. Pywo ti Tupana ui'airo tehay wakuat Tosa'yru Iesui etiat moherep hano. Uipy'a pyi ti ateropat ehetano at ka'ap. Ahētup at ka'ap Tupana kape eipowyro hamuat. ¹⁰ Ahētup Tupana kape turan mio tā are'e — Tupana atiky'esat kahato uipo'oro Humanu'in kapiat uhewyry hamo are. Tupana ewaku hap upi uipo'oro ro En i'atumu'e hamo are. Tupana atiky'esat kahato uhehay Humanu'in wywuat hap are mesup te ma'ato yt kat i mu'ap i'atuewawi. ¹¹ Atiky'esat kahato meremo uipo'oro Humanu'in kapiat uhewyry hamo. Tupana ewaku hap upi uipo'oro o i'atumu'e hamo. Mi'i pote etunug o mu'ap i'atuewawi katupono te'era'akasa uhowawiat hamo tapy'yia Humau'in kape uipap are'e Tupana pe. Atomō'ē teran i'atuepe Epā'āu miat i'atupoityro hap are. Ati'atumesaika kary mi'iria Epā'āu wo are'e wy. Etunug o mu'ap tapy'yia Humanu'in kapiat uito hamuat are Tupana pe. ¹² Atiky'esat Iesui mohey hap etiat uruwo'omoesaika moesaika hap itote Tupana. Put'ok'uruto'e itotiat hawyi urutunug neran Humanu ywania ewanuarua wētup miit ewy Esa'yru mohey hap upi. ¹³ Sa'awy'i are'e Tupana pe — Areto teran tawa wato Huma kape katupono uheinyt'in uheywyt'in Esa'yru mohey haria kapiat ara'akasa hamo are. Ma'ato ahā'āg hawyi toīne'en uipyhyp pyhyp hap kat ko'i kat ko'i uikosap hamo. Uiwyrria'in areto teran ehowawi. Mi'i hap o yt eweiwaure tei'o katupono woroho'omoesaika teran eiperia Iesui mohey hap ete. Irania'in ywania aikopiat aikopiat kape areto kahu

ra'yn mote areto teran ehowawi eikuap hamo. Ma'ato uipyhyp pyhyp kat ko'i kat ko'i ehowawiat uikosap hamo. Koitywy irania'in mi'iria te'ero-pyhu'at Iesui mohey haria itag nakaria wo ra'yn. Mi'i hap ewy atiky'esat ehetama pe wy. Yt uheso hin i mi'i pote ahã'ãg i ahã'ãg i kahato ehowawi wen ma'ato yt put'ok'are i te ehowawi eimotag.

¹⁴ Uipap kahato Iesui kapiat miit'in porerokosap hamo ma'ato yt atimoherep i Iesui wuat'i ywania pe pote yt naku i nug hat arepyhu'at Tupana pe. Mi'i pote yne ywania miit'in kape areto teran Iesui moherep hamo sio iwe'eg kahato rakaria kape sio yt. Yne ywania kape areto teran pote ehetama kape areto wy. Tawa wato piaria kape areto teran Iesui ehay moherep hamo i'ewyete yne tawa hit kape areto teran wy. Yne tapy'yiaria kape areto wy sio haiwot rakaria kape sio iwese rakaria kape sio ga'apy puaria gupte'en haria sio tawa wato'in puaria kape areto wy. Iwan kuap kahato haria kape areto wy. Yt kat kuap i haria kape areto wy. Uipap kahato wuat'i miit'ekyi Iesui kapiat hamo. Ta'i areĩne'en aikotã weteweru hat ewy. — Etum no uhehay wuat'i miit'in me uhehay yt kuap i haria pe e Iesui uhepe pote atum neran wuat'i ywania pe wen ma'ato yt atum i pote wuat'i piat weteweru hat ewywuat areĩne'en.

¹⁵ Mi'i pote uipap kahato ehowawi wy atum neran ei'ywania pe Iesui etiat sehay pote. Toran kahato atimoherep teran sehay wakuat ei'ywania pe ehetawa wato Huma totiaria pe. ¹⁶ Mi'i pote rat yne uhesaika hap wywo ahã'ãg neran ehowawiat areto hamo wen. Katupono sehay wakuat Iesui etiat hesaika kahato rakat aikotã Tupana esaika

hap ok tã ne. Aikotã purake ko'i esaika hap ewy Iesui etiat sehay. — Pywo ti rat uwe uwe timohey ra'yn Iesui mi'i hat Tupana miehakyera'at wo topyhu'at sio wuat'i miit'in eropat haria sio wuat'i miit'in akagnia ko'i toi'atuehakyera'at kuap torania Tosa'yru mohey haria are'e ra'yn wuat'i ywania pe. Sa'awy'i waku Iuteu ywania kape watimoherep Iesui etiat mi'i hawyi waku irania'in yt Iuteu i ywania kape watimoherep Aipotypot Iesui. Hesaika kahato mesuwat sehay Iesui etiat are. Iesui etiat sehay pupi ti yt aremõti hin i imoherep hamo. ¹⁷ Sa'awy'i Tupana to'e miwan me — Uimohey haria yn ni aru uimiehakyera'at nuaria e. Mi'iria yn uimimoieïne'en wuat'i e'at pianuaria e. Nimo pyi mesup te Tupana timoewaku Tosa'yru mohey haria yn. Pywo ti rat woroho'onug eipe wakuap Ui'ewy uimohey hawyi e Tupana nimo te miwan me. Mesup te wy mio tã e — Uha'yru mohey haria yn ati'atumoieïne'en wuat'i e'at pe e wuat'i ywania pe. Uiwyria'in pyno waku yne e'at watuwemoheg ahepiat Iesui mohey hap ete. Imohey haria sese pe Tupana to'e — Uiwanētup hawe uipy'a pe eiperia yn wakuaria e.

¹⁸ Miit'in mesuwarotiararia minug ko'i yt Tupana miky'esat ewy hin i. Ta'i yt hãpyk hin i torania i'atuminug ko'i e Tupana. Ta'atukuap hãpyk nug hap ta'atupy'a pe wen ma'ato yt i'atupopap i inug hamo e. Mi'i haype yt naku i nug hap yn ta'atunug neran e. Ta'atukuap yne pywuat ko'i nug hap ta'atupy'a pe hepiat ta'atunãpin hap wen ma'ato yt ta'atunug hin i ui'e hap e Tupana wuat'i ywania pe. Yt ta'atumohey teran i ma'ato ta'atuky'esat ta'atuminug sa'ag yn neran haype

e. Ta'atupyhyp at ka'ap uhehay pywuat sese moherep haria e. Mi'i haria yt uwe i uikuap teran haria mesuwarotiararia yt uimohey i pote haria e Tupana wuat'i miit'in miat. ¹⁹ Mi'i pote miit'in minug yt nakuap i ete uhaiwot kahato areĩne'en e Tupana. Atimoherep yne i'atuepe i'atu'apiheg hap i'atuminug sa'ag etianuat atipy kaipyi wen ma'ato ta'atunug ne yt uimiky'esat ewy i e. Ta'i yne e'at pe atimoherep ta'yn i'atuewawi uiwat uimiky'esat ewy nug hap i'atupy'a puo ma'ato yt ta'atunug i uimoherep hap ta'atupy'a piat hap ewy e. Yt te'eruwewãi hin i uhehay wo. Aremoherep at ka'ap miit'in me i'atuwanẽtup hawe ma'ato uiwemoherep hap ta'atupun ta'atupy'a pyi. Mi'i pote yt ta'atukuap kuap i areĩne'en hap e Tupana. Areĩne'en miit'in wywo ma'ato yt uikuap i haria wo tukupte'en e. — Tupana yt heremo i i'atu'e to'ope. — Ma'ato aremoherep uiminug ikahu rakaria wo areĩne'en nat ui'e hap e. Te'eraha'at uiminug ko'i kape hawyi — Ta'i Tupana minug kaipyi watikuap toĩne'en Tupana hap yt i'atu'e i to'ope e. — Aremoherep uiminug wo areĩne'en sese hap ma'ato uimimoherep yt ta'atuky'esat i ta'atuwanẽtup hawe e Tupana sa'awy'i ²⁰ Tupana minug yi at waty waikiru sem te'era'akasa yne pytkai — Pywo ti rat Tupana toĩne'en yt i'atu'e i te'era'akasa iminug yne pytkai. Yt naku i katu-pono Tupana tuwemoherep kahato ra'yn tominug ko'i wo toieĩne'en hap miit'in muo. Tupana yt heremo i wen aheha pe ma'ato tuwemoherep ta'yn ahepe tominug ko'i wo. Sa'awy'i Tupana tunug mesuwat yi hawyi i'ewyte mesuwarotiararia ga'apy puat y'y puat miat ko'i. Mi'iria ko'i ti yt

ihay kuap i rakaria tukupte'en wen ma'ato ihay rakaria ewy — Ainug hat ri Tupana i'atu'e haria ewy. Pywo ti Ainug hat ri Tupana i'atu'e wuat'i miit'in me. Yt heremo i Tupana wen ma'ato toĩne'en kahato aikai. Ta'i hesaika sakpo'e Ainug hat i'atu'e hap ewy iminug ko'i yne ahepe. Wuat'i e'at piat — Ainug hat toĩne'en i'atu'e ahepe iminug ko'i. Yt uruwewi i urutuwenug i'atu'e hap ewy ahepe Tupana minug ko'i wuat'i ywania pe. Mi'i hawyi miit'in te'eraha'at Tupana minug ko'i kape hawyi — Pywo Tupana ti wuat'i nug hat yt i'atu'e hin i heremo kahato pytkai. Te'eraha'at kahato hewakuap moherep hap kape pytkai — Aiwewi watuwenug i'atu'e sa'ag ne'i to'ope. ²¹ Ta'i mesuwarotiararia tikuap ta'yn Tupana toĩne'en iminug ko'i kaipyi ma'ato ta'atukuap toĩne'en pytkai yt ta'atumōtypot hin i Tupana. Iwese kahato hegyi'at kahato i'atuepe pytkai — Waku kahato En Tupana yt i'atu'e hin i. Yt te'eruwehum hin i Tupana miium ahepiat hap kape. Yt nakuat i wo yn te'eruanētup Tupana kape. Pywuat sehay Tupana etiat yt ta'atuky'esat hin i mesuwarotiararia miit'in. Yt karāpe i te'eruanētup teran Tupana kape. Yt kat i i'atuwanētup hap Tupana etiat hap pote aikotā ho'owasat sese rakaria ewy tukupte'en ta'atuwanētup hawe. I'ypyryp kahato i'atuwanētup hap mi'i pote wētup sehay kape yn ta'atuwanētup. Yt kan hamuat i sehay rakat kape yn ta'atuwanētup. Heso'ok takaria ewy tukupte'en i'atuwanētup hawe. Yt nakuaria i sese ta'atupy'a pe. Yt i'atuwe'eg i sese rakaria ewy i'atuwanētup hap. ²² Yt nakuaria sese pytkai — Ta'i uruto po'og uruwe'eg torania kawiat i'atu'e ta'atupy'a

pe. Ma'ato Tupana wanētup hawe yt i'atuwe'eg hin i haria wo te'eropyhu'at. ²³ Tupana toīne'en wuat'i e'at piat ieīne'en hat pytkai mesuwarotiararia yt timohey i mio tā e hap. Ta'i yt ta'atumōtypot hin i Tupana Sese mekewat Wuat'i E'at Piat Ieīne'en hat. Ma'ato ta'atuky'esat po'og ta'atupo wuat ta'atuminug tupanaria sa'ag hit ko'i. Mī'i hawyi miit'in me — Eipe ti tupana i'atu'e sa'ag Tupana minug ko'i pe i'atu'e. Ta'atunug miit'in mesuwarotiararia ta'atuetupana wo. Mi'i hawyi miit'in iā'ākap mo wuat minug ko'i kape te'eruwepỹ'ātutuk — En ni tupana i'atu'e. Irania'in weitaria iā'ākap ko'i kat kat kawiat mo wuat ta'atunug hawyi — Meimuē ni tupana sese i'atu'e sa'ag. Irania'in miat ko'i pira ko'i iakare ko'i iā'ākap ko'i ta'atunug sa'ag ta'atuetupana wo. Ta'atunug ta'atupo wo hawyi mi'iria kape te'eruwepỹ'ātutuk — Mi'iria so tupana i'atu'e sa'ag. Moi ok kape i'ewyte i'atuwēpap'i at ka'ap ma'ato ta'atunug hat kape Tupana Koro kape mekewat Po'og Po'og Ikahu Torania Tominug Ko'i Kawiat Rakat kape yt kat i i'atu'e hap are. Te'eruwe'ywyk kahato Tupana sese kaipyi ta'atukuap sa'awy'i pytkai. Nu'e sa'yru'in sa'awy'iwuat yne aito pote. ²⁴ Yt ta'atuwe'eg i hap tupanaria yn ta'atuky'esat pote Tupana to'e i'atuepe — Pyno ewetunug no yt eiwe'eg i hap at ka'ap eiku'uro hap kape e. Ewetunug eimiky'esat ok tā eiwepyi hap ok tā e Tupana tomohey hap pun haria pe. Mī'i hawyi po'og sa'ag nug haria wo te'eropyhu'at sa'awy'iwuat kai. Mī'i hawyi yne ta'atupy'a pywiat i'atuminug sa'ag i'atumiky'esat ko'i ta'atunug toran at ka'ap hawyi yt naku i nug haria sese wo te'eropyhu'at at ka'ap. Mī'i hawyi i'atueko yt naku

i nug hap po pe te'eropyhu'at heso'ok takaria. Yt ta'atu'atoiat kuap i ta'atueko ta'atuhã'ãg mytkai. Yt naku i nug hap eropat at ka'ap haria te'eropyhu'at yt te'eruwewãi kuap i hawyi. Mi'i tupono hewaïre waïre hap kahato to'ope to'ope ta'atunug haryporia haryporia wywo ihainia ihainia wywo hap ewy ta'atunug at ka'ap yt i'atuwe'eg i haria yne katupono sa'ag kahato ta'atunug ta'atupiit wywo. Yt miit ewy i te'eruwewuk wuk ta'atupiit miky'esat sa'ag upi. Ta'atumoherep yt ta'atuwe'eg i hap ko'i to'ope to'ope. Mi'i hawyi te'eruwemõti at ka'ap hap topyhu'at ta'atuwanẽtup hawe i'atuminug sa'ag hap kaipyi. ²⁵ Sa'awy'i wuaria sehay Tupana etiat pywuat ta'atukuap ta'atuwanẽtup hawe ma'ato mi'i hawyi heso rakaria wo tukupte'en hawyi ta'atuwaure teran pywo sehay Tupana etiat. Katupono ta'atunug neran yt Tupana miky'esat ewywuat i ko'i. Mi'i hawyi ta'atu'atoiat Tupana hawyi Tupana minug ko'i kape — Eipe ti urunug hat i'atu'e. Waku watunug miit'in ahētupana wo i'atu'e to'ope. Mi'i hawyi heso'ok takaria sese ewy te'eropyhu'at. Mi'i hawyi ta'atunug ta'atuetupanaria ta'atupo wo. Mi'i hawyi te'eruwepỹ'ãtutuk tupanaria iã'ãkap ran ko'i ta'atumõtypot hamo. Mi'i hawyi Tupana minug ko'i pe — Urunug hat en i'atu'e ta'atupo minug ko'i pe.

Ma'ato aito Iesui mohey haria — Tupana wato'e En ni Urunug hat sese wato'e. Pywo pe ti En ni po'og wuat torania kai wato'e ra'yn. ²⁶ Ma'ato irania'in sa'ag kape yn i'atuwanẽtup hap. Mi'i tã ta'atuky'esat pote Tupana to'e i'atuepe — Pyno hẽto e. Eiwema'at teran eiminug sa'ag ko'i wywo pote woroho'o'atoiat eipe eiminug yt naku i ehako

eropat haria wo e. Mi'i hawyi te'eruwepyi sewaire sewaire hap kape yn ta'atuky'esat haype. Mi'i hap urumowepit kahato hap topyhu'at aru i'atu'e. Ma'ato ta'atunug kahato hawyi i'atumōti hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi awareria ewy tukupte'en to'ope. Meiūran haryporia yt haryporia ewy hin i te'eropyhu'at. Katupono haryporia'in yt tiky'esat po'og ihainia ta'atue'aito wo ma'ato ta'atuky'esat haryporia'in ne ta'atue'aito sa'ag wo ta'atuky'esat. ²⁷ I'ewyte ihainia'in ti'atuky'esat towary wo ihainia'in yt ihainia sese ewy hin i te'eropyhu'at. Yt Tupana miky'esat ewy hin i ta'atuky'esat pote yt Tupana minug ewy hin i te'eropyhu'at. Mi'i hawyi haryporia ti'atu'atoiat ihainia'in hawyi haryporia'in to'ope to'ope to'oky'esat hap topyhu'at i'ewyte ihainia'in ihainia'in wywo to'ope to'ope yt miit ewy i yt naku i hap eropat sese haria wo. Mi'i hap upi tukupte'en Tupana mi'apiheg wuanuaria wo. I'atuminug sa'ag iwato hap ok tā toi'atumoso'opot.

²⁸ Mi'iria pe wahenoi sehay wakuat Tupana etiat pote wāi'i'atu'e ahepe katupono yt ta'atuky'esat i. Mi'i sehay kape yt te'eruanētup teran i. Yt ta'atuky'esat i'atuewaure ka'a pe i'atuwanētup hawe — Yt kat i Tupana sese i'atu'e to'ope pote toīne'en pytkai. Mi'i pote Tupana to'e mi'iria ewywuaria pe — Hēto eiwewanētup eiminug sa'ag kape yn at ka'ap eimiky'esat ewy e. Mi'i hawyi po'og yt ihainia ewy i yt haryporia ewy i te'eropyhu'at ta'atupy'a pe ta'atuwanētup hawe ta'atuminug. Yt naku i hap ko'i yn ne'i ta'atunug ta'atuwepyi hap ewy. Te'eruwepyi Tupana wanētup hap ikahu rakat kaipyi i'atuehamana'i. ²⁹ Aikotā

aikotã sa'ag nug kuap haria tukupte'en. Yt naku i nug hap ete yn te'eruwemoehapap at ka'ap — Ta'i yt nakuap i waku i'atu'e ta'atupy'a pe. Uiminug yt nakuap i yn uimowepit sese i'atu'e. Atiky'esat irania'in ekat yne uiwanuat uhekat hamo i'atu'e ta'atuwanētup hawe. I'atuehay miit'in mōti te hap yn i'ewyte seha'ywywi hap yn ta'atunug torania miit'in ete. — Uito po'og waku eikai i'atu'e wakuaria pe i'atueha'ywywi wywo. Miit'in pot'auka haria wo te'eruwepyhu'at. Mi'i hawyi wo'opotma'at haria te'eruwepyhu'at. Te'eruwepyi i'atuhoiro'i hoiro'i irania'in ete. Yt pywuat sehay i ta'atuhanoi irania'in ete mi'iria ma'at hamo irania'in he'i he'i wo. ³⁰ To'oeowa pe i'atuwese kahato ma'ato haipekai miit'in atumohit kahato hap yn i'atuehay. Yt ta'atuky'e hin i Tupana sese i'ewyte miit'in me — Yt kat hamo i eiperia i'atu'e yn ta'atupy'a pe. Yt i'atuwese i i'ewyte yt ta'atuwesat i irania'in katupono — Uito rat po'og nakat eikai i'atu'e te'eruwewanētup hawe. Atunug kuap po'og eikai i'atu'e. Yt ta'atu'ywot'in ta'atuty'in miat wã'i'e hap upi hin i te'eropyhu'at. ³¹ Te'eruwepyi ta'atupehik ta'atuehay — Ta'i atunug aru ui'e hap i'atu'e ma'ato yt ta'atunug hamuat pytkai i. Miit'in ma'at hap kape yn te'eruwanētup pote — Atunug aru are ti rat ui'e hap i'atu'e pytkai yt ta'atunug hin i aru ta'atu'e hap ko'i. Yt ta'atukuap teran i ta'atuwe'eg hap. Yt ta'atuky'e kuap i irania'in. Marak'a ko'i wo tukupte'en. Yt kat i miit'in ehaky'e'i hap i'atupy'a pe. ³² Ta'atukuap Tupana wã'i'e hap mekewat kat som waku watunug kat som yt naku i watunug e hap ko'i wen ma'ato yt ta'atunug hin i. Yt ta'atuky'esat i haype. — Mi'i tã

ewetunug mote woroho'o'apiheg gu'uro hamo e Tupana. Mi'i ta'atukuap pytkai ta'atupugha yne Tupana piat aināpin hap ko'i. I'ewyte to'omowehum kahato to'ope to'ominug sa'ag ko'i ete — Urumowepit kahato haria eipe i'atu'e yt naku i nug haria pe. Mi'i hawyi wato'e — Ma'ato uito ti yt mi'iria ewywuwat hin i areĩne'en katupono waku kahato uito wato'e pote ti waku aiwe'eg wo o uiwyrĩa'in katupono yne aito mi'iria ewywuaria Tupana wanētup hawe are.

2

¹ Pyno yt naku i wato'e — Uito waku yn nug hat pāi an ma'ato irania'in mesuwarotiarĩa yt naku i nug kahato haria tukupte'en wato'e aipy'a pe pote yt iwe'eg hin i rakaria wo watoĩne'en Tupana wanētup hawe e. Katupono Tupana ti aikuap kahato. Tupana tikuap yne aiminug sa'ag ko'i yt heremo i rakaria ko'i e. I'ewyte aiwanētup hap ko'i yt ikahu rakat i toikuap. Mi'i pote — Miit'in irania'in ni sa'ag nug haria sese ma'ato uito waku nug hat areĩne'en yne uiminug hap ete wato'e pote aiwe-ma'at haria wo watopyhu'at. Katupono aitorĩa torania yt naku i nug haria Tupana wanētup hawe. Mi'i pote karāpe — Uito po'og irania'in kai ai'e pote yt iwe'eg i rakaria wo watoĩne'en. Katupono — Yt kat i uimi'aparap hap Mehĩ Mimi yt wato'e kuap i Tupana kape. Ta'i Tupana tikuap yne aiwepywiat aiminug ko'i. Iranĩa'in yt tikuap i yt hehamo i watunug yt naku i pytkai Tupana tikuap toikuap yne pote. Pywo ti rat toĩne'en kahato ai'aparap hap. Mi'i pote yt naku i watikat irania'in miat i'aparap hap. Katupono aito wy yt naku i

nug haria wo watopyhu'at Tupana wanētup hawe. ² Ta'i Tupana tikuap yne aiminug ko'i sio waku sio yt toikuap. Tupana yn waku e ahepiat hanuat uwe waku uwe yt naku i e hamo uwe toi'apiheg uwe yt e hamuat. ³ — Meimuēwaria yt naku i nug haria wato'e ma'ato wo'okupitu kahato i'aparap hap irania'in minug sa'ag ai'aparap hap ko'i to'o'ewy'ewy. — Wāi ne wato'e irania'in me i'atu'aparap hap ete i'atuminug sa'ag hap tokupitu watunug pytkai — Atunug yt naku i pytkai yt karāpe i aru Tupana ui'apiheg wato'e. Mio tā wato'e pote aiwemoeso haria watoīne'en katupono Tupana tikuap yne yt nakuap i ko'i uimimu'eria. ⁴ — Tupana iwese kahato ahete pote waku watunug yt nakuap i mot'i uimiky'esat ok tā katupono iwese te ahete yt naku i watunug mot'i pytkai ai'e hap wato'e pote yt aiwe'eg hin i aito. — Yt karāpe i aru ai'apiheg aiminug yt naku i hap upi yt naku i wato'e aiwo'ope are. Pywo ti rat Tupana iwese kahato te ahete aiky'e kahato haype. Yt meremo i ai'apiheg teran aiminug yt nakuap i ete. Eweikuap kat pote yt ai'apiheg meremo i katupono iwese kahato te toiky'esat kahato watuwemorem aiminug sa'ag kaipyi ai'apiheg hap yianmete haype. Mi'i haype ti iwese mot'i te ahete. Toiky'esat wati'atu'atoiat yne aiminug sa'ag ko'i. Mesup te yt ai'apiheg i te ma'ato — Atiky'esat ewei'atoiat yne eiminug sa'ag ko'i e ahepe. Ewei'aipok to uhowawi uimēpyt'in e yn Tupana ahepe. ⁵ Yt naku i ti watunug aiwepyi Tupana yt miky'esat i. Yt naku i aipy'a pyi watunug sa'ag nakat yn aiwepyi uiwyria'in are. Mi'i hap watunug te'en te'en hawyi aiminug sa'ag tuwe'akytkā mi'i hawyi ai'apiheg i'ewyete tuwe'a-

kytka. Put'ok'e aru aiminug sa'ag hap ko'i moherrep hap e'at hawyi aru Tupana timoherep yne aiminug sa'ag ko'i aiminug yt Tupana miky'esat ewy hap ko'i e. Mekewat e'at pe ti yt iwese hin i ra'yn aiminug sa'ag hap ko'i ete e. Marak'a ewy aru Tupana topyhu'at aiminug sa'ag hap ko'i ete mekewat e'at pe e. Mekewat e'at pe yne heremo aiminug wuat'i ehamo sio waku sio yt toimoherrep. ⁶ Mekewat e'at pe aru Tupana tum na'yn tomōtypot haria pe tomiky'esat nug haria pe sa'up wakuat kahato. Ma'ato irania'in me yt naku i nug haria pe tutum na'yn sa'up yt naku i i'atuminug sa'ag hap ok tã na'yn e miwan me. ⁷ Ta'i Tupana tum aru tomohey haria pe tomōtypot haria pe tomiky'esat nug hanuaria pe wuat'i e'at piat i'atuieĩne'en hap sese tomēpyt'in sa'up e. Mi'iria yt i'atupohep hin i Tupana mōtypot hap ete. Ta'atuminug wakuap ko'i wo ta'atumōtypot at ka'ap. Yt karāpe i i'atuku'uro mi'iria ete e. Katupono tomōtypot sa'up Tupana tum mi'iria pe wuat'i e'at piat i'atuieĩne'en waku hap. ⁸ Ma'ato irania'in yt tomohey i haria pe aru tutum i'atu'apiheg wuat'i e'at piat katupono ta'atumiky'esat yt naku i hap ewy yn ta'atu'atunug at ka'ap. Yt ta'atunug hin i Tupana miky'esat ewywuat ko'i pote Tupana mi'apiheg ko'i te'eropyhu'at wuat'i e'at pe e. Tupana mōpy'ahak teran hap yn ta'atunug mote Tupana mi'apiheg ko'i wo te'eropyhu'at wuat'i e'at pe e. Yt naku i nug haria toran toi'atu'apiheg sio Iuteuria sio irania'in ywania toi'atumoehaky'e'i kahato wuat'i e'at pe. ⁹ Ta'i yt naku i ti yt nakuap i nug haria ete sio aito Iuteu ywania sio wētup ywania e. Yt nakuap i nug haria i'atuwanētup hap mo'arot

kahato tukupte'en wuat'i e'at pe e. Iuteu ywania po'og ho'opot rakaria tukupte'en aru irania'in kai katupono mi'iria ikuap Tupana ehay po'og torania ywania kai ha'awytepyi wen ma'ato yt ta'atunug i. ¹⁰ Ma'ato ti tukupte'en Tupana mohey haria yne ywania kawiat. Mi'iria tukupte'en to'ywania py'asetpe Tupana miky'esat nug haria wakuat nug haria Iuteu ywania i'ewyte yt Iuteuria i are. Mi'iria Tupana mimōtypot ko'i tukupte'en. Mi'iria pe — Woroho'onug eipe wuat'i miit'in mimōtypot no wuat'i e'at pe e Tupana. Woroho'onug eipe uimimowepit haria sese at ka'ap wuat'i e'at pe aru e Tupana wakuap nug haria pe Iuteu ywania kawiararia pe i'ewyte wakuap nug haria irania'in ywania kawiararia pe. ¹¹ Tupana ti'atuky'e sakpo'e torania miit'in e. Ta'i aito yne ywania aiwo'oewy'ewy to'okupitu Tupana piat aiky'e hap e. Yt karāpe i Tupana to'e wētup ok ywania kawiat pe yn — Woroho'oky'e eipe po'og uimiky'e irania'in kai.

¹² Aparāu emiariruru emiariruru'in ko'i Iuteu ywania kawiararia ti tukupte'en Tupana mienoi ko'i Musei miwan upi. Toi'atunāpin Iuteu ywania tomiky'esat ko'i torania ywania e'yanmete. Nimo te kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap Tupana tiwan puretig nu kawiat rote hawyi tutum Musei ywania Iuteu ywania pe. Ma'ato ta'atukuap yne Tupana miky'esat nu kawiat puretig miwan pytkai yt ta'atunug hin i. Mi'i pote — Ho'owasat rakaria ewywuat eweikupte'en e Tupana Iuteu ywania pe mesup. Katupono eweikuap sakpo'e uimiky'esat ko'i uimiwan ko'i ma'ato mi'i pytkai yt ewetunug hin i uhepiat

einãpin hap e. Ma'ato mesuwarotiarria irania'in ywania yt kat i uimiwan wo'onãpin hap Musei kaipywiat kuap haria tukupte'en ma'ato yt ta'atukuap i uimiwan Musei piat hap pytkai ta'atunug yt naku i ta'atumikuap ok tã. Mi'i pote mio tã are'e yt uimiwan kuap i haria pe i'ewyte Iuteu ywania uimiwan kuap haria pe — Yt ewetunug i wakuap eimikuap hap ok tã ewy pote ho'owasat rakaria eweikupte'en e. ¹³ Mi'i pote are'e yne miit'in me e Tupana — Wakuap nug haria uimiky'esat nug haria eipe pote waku pe eweikupte'en uipy'a pe e ahepe. Uiwyrria'in waku watikuap yne Tupana piat ainãpin hap ko'i. Waku watiwẽpap i imiwan ma'ato watikuap Tupana miwan Musei mimoherep ko'i yne pytkai yt watunug i yne pote yt naku i nug haria wo watopyhu'at Tupana wanẽtup hawe are katupono mio tã e Tupana — Uimiky'esat miwan miat ewywuat nug haria pe yn are'e aru — Eipe wakuaria are uimiky'esat miwan miat ewywuat nug haria pe yn e.

¹⁴ Irania'in ywania yt Iuteu ywania i yt ikuap i kahato Tupana wã'i'e hap Musei mienoi ko'i wen ma'ato yt ikuap i pytkai ta'atunug kahato Tupana miky'esat ko'i te'eruwepyi wakuat nug haria tukupte'en mote. Tupana miwan miat puretig nu kawiat ewywuat ta'atunug yt ikuap i pytkai. Katupono i'atuwanẽtup hawe Tupana wo'onãpin hap ewywuat toĩne'en aikotã Tupana miwan miat ewywuat toĩne'en i'atupy'a pe. Ta'atukuap kahato kat som waku kat som yt naku i hap ta'atukuap. Katupono mi'i e hap topyhu'at yne miit'in me Tupana piat ainãpin hap ewywuat aiwewanẽtup hawe. Mi'i tupono wemõti haria wo te'eropyhu'at

ra'yn yt ta'atunug Tupana piat i'atuwanētup nāpin hap ewy i pote. ¹⁵ Yt nakuat i nug hap tu'irāpe te'eruwemōti. Yt naku i ta'atunug neran hawyi — Are pāi are an meketā sig atunug hawyi yt naku i nug hat areīne'en uipy'a pe i'atu'e te'eruwānētup hawe. Yne e'at pe te'eruwewāi yt naku i nug hap pupi wuat'i ywania yt ta'atukuap i te Tupana wo'onāpin hap miwan miat pytkai. — Atunug waku hawyi waku pe areīne'en i'atu'e te'eruwekaipyi. Atunug yt naku i pote yt naku i nug hat areīne'en i'atu'e at ka'ap te'eruwewānētup hawe. Sa'awy'ipyite ainug hap e'at pe turan Tupana tiwan miit'in py'a pe wanētup hawe tomiky'esat ko'i kat som waku kat som yt naku i wanētup hap. Mi'i hap kaipyi watikuap Tupana wo'onāpin hap toīne'en miit'in py'a pe hap yt ta'atukuap i te ta'atuewaure ka'a puo Tupana ehay wen ma'ato ta'atukuap kahato ta'atupy'a pe te'eruwewāi hap ko'i kat som waku kat som yt naku i watunug hap ko'i ta'atukuap kahato.

¹⁶ Uito ti Pauru Tupana ehay wakuat sese Iesui etiat moherep hat. Mio tā are'e wuat'i ywania pe — Uhyt'i'in mana'in Tupana tipo'oro ra'yn ahowawi Ahehakyera'at hat are. Toipo'oro ra'yn Tosa'yru Iesui Aiporekuat nuat. Eweimohey ro Iesui eipy'a pe eiwanētup hawe. Ewetunug no Iesui Eiporekuat no. Tupana tikuap kahato eiwanētup hap eipy'a piat. Put'ok'e aru uwe waku uwe yt e hap e'at. Mi'i e hap e'at pe Iesui ti'atumoherep To'ywot Tupana pe uwe temiit'in sese uwe yt hap are. Toikuap kahato wuat'i miit'in wanētup hawiat ko'i mig'i wuat. Toikuap sese sio wētup ok tomohey hat sese toīne'en sio yt hap toikuap

sakpo are. Mi'i pote Iesui ehay pyi aru Tupana ahehakyera'at wuat'i e'at pe sio ai'apiheg wuat'i e'at pe. Uito Pauru mi'i tã are'e wuat'i ywania pe.

¹⁷ Mesuwe uimiwan me uhehay teran Aha'ase'i Aparãu emiariru emiariru'in me. Ui'ywania Iuteu ywania — Uruto ti Iuteu ywania sese wato'e irania'in ywania pe. Nimo te Tupana sese mohey haria uruto wato'e irania'in me. Ha'awytepyi Tupana uru'airo to'ywania sese wo wato'e irania'in ywania pe aito Iuteu ywania Tupana sese mōtypot haria sese uruto wato'e. Nimo pyi te wuat'i ywania e'yanme uruimohey Tupana Koro wato'e irania'in me. Ta'i uruepe yn sa'awy'i Tupana tuwemoherep wato'e. Uruepe yn tutum topo wuat miwan uruwo'onãpin hap miwan miat wato'e irania'in ywania pe. ¹⁸ Urumikuap yne kat som Tupana tiky'esat miit'in tunug hap wato'e wuat'i ywania pe. Uruikuap kahato Tupana miwan kaipyi kat som waku kat som yt naku i hap wato'e. Uruikuap kahato urupy'a pe kat e hap yt pywuat i hap katupono Tupana e hap miwan miat tutum uruepe wato'e irania'in me. ¹⁹ Ta'i uruto ti irania'in yt ikuap i te hanuaria mu'e sese haria wato'e irania'in ywania pe. Eiperia mu'ap upiaria yt ihapytig i rakaria ewywuaria eipe wato'e. Eiperia aikotã mu'ap i'ypyryp wiat yt kat i ariãty ipo piaria rakaria ewywuaria wato'e irania'in me. Uruto eimu'e sese hanuaria urutukupte'en wato'e torania ywania'in me. ²⁰ Irania'in ywania yt we'eg i te haria mowe'eg haria uruto wato'e yne Tupana wo'onãpin hawe. Tupana miwan yianmiat kuap haria uruto wato'e. Ta'i Tupana miky'esat ko'i yne kuap haria uruto wato'e kat som waku kat som yt

nakuat i hap kuap haria uruto wato'e yne irania'in ywania pe aikope aikope ahewyry hap tote.

21 Uito Pauru ui'ywot uity luteu ywania sese mi'i pote uito i'ewyte areñe'en luteu. Mi'i pote atikuap pywo yne ai'e hap ui'ywania ma'ato waku watuwemu'e wy ui'ywania karãpe wati'atumu'e irania'in waku ahewaure ka'a kahato i'atumu'e ahepiat hap kape. Kat pote yt watunug i aipotmu'e hap ewywuat pote yt iwe'eg hin i rakaria ewywuaria watopyhu'at aimimu'eria wanētup hawe. Pywo ti rat waku watunug aimienoi ok tã. — Yt sero'ok'ewei'e tei'o wato'e irania'in me pote waku i'ewyte yt sero'ok'e hat wo i watopyhu'at aipotminãpin hap ewy. 22 Yt ewary wary tei'o yt e'aito aito tei'o wato'e aimimu'eria pe pote waku wy watopyhu'at i'ewy iwe'eg kahato rakaria wo. Waku yt kat i aiwary wary hap i'ewyte yt kat i ahe'aito e'aito hap are. Waku aiwenãpin hawe aimimu'e ewywuat. Ma'ato yt watunug i ahepiat miit'in nãpin hap ewy pote ai'e hap yt kan hamo i i'atuwanētup hawe. — Yt naku i kahato iã'ãkap ko'i ahetupana wo wato'e torania ywania pe. Yt naku i aikai mo wat aiminug tupanaria wato'e irania'in me. Ma'ato mi'i tã wati'atumu'e pote waku wy watimoma torania tupanaria aikaipyi. Ha'awyte ai'ywania timoma irania'in ywania tupanaria imōtypot yat piat ko'i ma'ato mi'i ko'i ta'atuweneru yne tupanaria itotiararia sa'up ky'ewi — Ewei'atumoma ro tupanaria yne e Tupana pytkai. Mi'i pote i'atumi'eria wekry'i wuanuaria te'eropyhu'at itote te. Yt naku i mi'i tã wati'atumu'e irania'in turan. 23 — Urunãpin Tupana piat hap wakuat kahato

wato'e ma'ato wāiwato'e pytkai yt watunug hin i ahepiat miit'in mu'e hap ewy mi'i pote irania'in to'okyry'i kahato Tupana sese ete aiminug sa'ag upi. ²⁴ Aikotā nimo te Tupana to'e ai'ywania'in me hap ewy mio tā e miwan me — Uimi'ai-roria eimimu'eria irania'in ywaniaria to'okyry'i kahato uhehay ete katupono eiperia typy sehay nug haria ewywuaria eweikupte'en. Yt ewetunug Tupana piat eināpin hap ewy hawyi eimimu'eria mikyry'i ko'i eweikupte'en. — Ewetunug no yne Tupana piat aināpin hamuat ewei'e irania'in me yt ewetunug hin i uhepiat eināpin hap pytkai e Tupana aha'ase'i'in me nimo te. ²⁵ Uruto ti Iuteu ywania sese wato'e irania'in me. Mi'i hap moherep hamo uruesa'yru'in emusin āpy sokpe uruitek te'eruwemoherep 8 e'at tokosap hawyi — Tupana urutum neran uruesa'yru epe emiky'esat nug hamo wato'e itote Tupana mōtypot yat pe. Mi'i hawyi Tupana wano topyhu'at uruesa'yru'in wato'e irania'in me. Ui'ywania pywo pe ti are'e ehepe yt watunug i Tupana piat aināpin hap pote yt kan hamo i aheko aha'yru'in emusin āpy sokpe tek hap. Mi'i hamo imoherep Tupana pe watunug neran torania aināpin ewywuat hap e. Ma'ato yt watunug i Tupana e hap pote yt kan hamo i aheko aiwemusin āpy sokpe tek hap — Uito Tupana ywania hap moherep hap are. Ta'i aikotā irania'in ywania ewywuaria watopyhu'at yt watunug i Tupana miky'esat yne ewywuat hawyi. ²⁶ Ma'ato irania'in yt Iuteuria i yt te'eremusin āpy sokpe tek hin i aheko ewy pytkai Tupana miky'esat nug haria tukupte'en tuereto yt kat i i'atuemusin āpy sokpe tek hat i pytkai.

Mi'iria ti Tupana miky'esat ewy nug haria pote te'eropyhu'at po'og ai'ywania Iuteuria kai Tupana wanētup hawe — Ui'ywania sese torania uimiky'esat nug haria tukupte'en e sio Iuteu sio yt e Tupana mesup e. ²⁷ — Karāpe irania'in ywania tunug uimiky'esat ewywuwat mi'iria ti uhemii't'in sese tukupte'en e Tupana sio Iuteu ywania sio wētup ywania sio i'atuemusin āpy sokpe tek hap toīne'en Iuteu ywania ewywuwat sio yt e. Eiperia ti ui'ywania Iuteuria ywania ewywuaria e Tupana i'atuepe. Yt eweikuap i te uimiky'esat ko'i miwan miat pytkai uimiky'esat nug haria eweikupte'en mote e Tupana irania'in ywania pe yt ta'atu'tukuap i te aha'ase'i Musei piat aināpin hap pytkai are. Uiwyrria'in Iuteu ywania watikuap kahato aha'ase'i Musei e hap ko'i ma'ato tukupte'en kahato aitoria yt inug hin i rakaria. Mi'iria pe wyti aru Tupana to'e — Irania'in ywania po'og eikai katupono uimiky'esat ko'i ta'atu'atunug yne ta'atumikuap ok tā ma'ato eiperia yt ewetunug hin i eweikuap yne uimiky'esat ko'i pytkai e. Mi'i pote irania'in ywania po'og waku eikai e Tupana aru ai'ywania irania'in me yt imiky'esat ewy nug haria pe. ²⁸ Ui'ywania watikuap mesup aikotā Tupana tikuap temiit'in sese hap. Toikuap kahato tomiky'esat nug haria sio Iuteu ywania sio yt sio i'atuemusin āpy sokpe tek hat toīne'en sio yt e. Ta'i yt aipiit kaipyi i Tupana tikuap to'ywania wo watoīne'en hap. ²⁹ Ta'i Tupana ikuap kahato to'ywania sese ko'i katupono sio toīne'en ta'atupy'a pe Topā'āu Wakuat sio yt hap. Toikuap kahato sio waku pe tukupte'en sio yt hap. Yt teha'at hin i wemusin āpy sokpe tek hap toīne'en sio yt hap kape

ma'ato aiwanētup hap kape teha'at kahato hawyi aipy'a piat kape teha'at kahato hawyi toikuap yne ra'yn aipy'a piat sio waku sio yt. Mi'i hawyi to'e Topā'āu miky'esat nug haria pe — Eipe ui'ywania sese e katupono Uipā'āu miat eināpin hap ewy kahato ewetunug e. Mi'i pote eipe ui'ywania sese eweikupte'en e Tupana tomiky'esat nug haria pe sio Iuteu ywania sio wētup ywania pe. — Waku kahato eipe e Tupana ahepe pote waku pe watoīne'en. Karāpe irania'in — Yt naku i kahato eipe i'atu'e ahepe wen ma'ato watikuap yt pywo pe i ra'yn i'atu'e hap katupono Tupana wanētup hawe waku pe watoīne'en mote. uito Pauru.

3

¹ Eiperia Humanu ywania wen ma'ato uito Pauru Iuteu ywania areīne'en. Waku kahato ui'ywania are. Iuteu ywania waku kahato katupono sa'awy'i sese Tupana ti'airo urue'ase'i pot Aparāu. Mi'i hawyi to'e tope — Ati'atupoityro kahato aru wuat'i miit'in mesuwat yi totiaria wētup esaipiararia emiariru emiariru wo e. Mi'i pote Iuteu ywania titek ta'atuesa'yru emusin sokpe āpy ete — Uruto Tupana mi'airoria e hamo. Pyno waku apo ai'ywania sio yt. ² Pywo ti kēi waku kahato topyhu'at Iuteuria ywania. Uito Pauru ti Iuteu ywania sese are. Waku kahato Iuteu katupono yne ywania e'yanmete Tupana tum tehay uru'ywania pe. Sa'awy'i tuwemoherep sese urue'ase'i'in me. Sa'awy'i Tupana ihay kahato uru'ywania miwan me katupono tuwemoherep teran wuat'i ywania pe urumiwan wo. ³ Tutum tehay urue'ase'i'in sa'awy'iwuaria Tupana mohey

kahato haria pe ma'ato i'atumepyt'in i'atuemia-
 ruru'in tiwaure kahato i'atumienoi Tupana ehay.
 Mi'i hawyi yt ta'atumohey i kahato Tupana. Mi'i
 pytkai yt karãpe i Tupana waure wo toïne'en aru
 Iuteu ywania kai. Ta'i Tupana ti uru'ywania
 ky'e sese hat wuat'i e'at pe. Ta'i Tupana mi'airo
 ywania pote urutukupte'en ne. Uruto wuaria
 Iuteuria ti'atoiat kahato Tupana ha'awytepyi wen
 ma'ato yt karãpe i Tupana uru'atoiat katupono —
 Yt karãpe i woroho'o'atoiat esaiepiaria e Tupana
 sa'awy'i Urue'ase'i Aparãu me pote. ⁴Tupana ti yt
 heso kuap i rakat pãi. Sa'awy'i — Ati'atupoityro
 aru emiaruru emiaruru'in e Tupana urue'ase'i'in
 me. Mi'i hap ete yt karãpe i Tupana heso. Tutunug
 yne to'e hap ewywuat. Urutoria Iuteu ywania
 heso kuap ma'ato Tupana yt karãmuat i heso kuap
 e. Aikotã morekuat Tawi pe to'e sa'awy'i hap
 ewy tutunug wuat'i e'at pe. Mio tã to'e — Tawi
 e atunug aru ui'e hap ewywuat wuat'i e'at pe e.
 Atunug esaiepiat Morekuat Koro wo wuat'i e'at
 pe e. E'ywania yt uimohey i pytkai aru atunug
 ui'e hap ewy e. Yt uwe i uipyhyp kuap ui'e hap
 nug hamuat ete e Tupana nimo morekuat Tawi pe
 hawyi toiwatowepy hap miwan me. ⁵Pywo ti rat
 uru'ywania Iuteuria yt timohey kahato i Tupana
 e hap — Atunug aru e hap pytkai Tupana tunug
 yne to'e hap ewy. Urui'atoiat Tupana pytkai yt
 uru'atoiat hin i. Mi'i hap kaipyi watikuap Tu-
 pana yn ni waku sese rakat yt uru'ewy hin i hap.
 Mi'i pote uruminug sa'ag hap topyhu'at Tupana
 mōtypot ran hap ewywuat kat pote uruky'e sese te
 yt nakuat i uruto pytkai. — Eiky'e sese pote kat
 pote ei'apiheg apiheg kahato i'atu'e sa'ag irania'in

uruepe. ⁶ Eweikuap kat pote uru'apiheg uruky'e haype aikotã ai'ywot'in ai'apiheg aihire te hap ewy Tupana uru'apiheg uruky'e haype pote. Tupana ti hãpyk sakpo te mi'i pote toi'apiheg kahato aru wuat'i yt naku i nug haria — Yt uru'apiheg nei'o yt uru'apiheg nei'o i'atu'e pytkai. Tupana uruminug sa'ag ni emõtypot hap topyhu'at wuat'i e'at pe i'atu'e sa'ag. Ta'i aiminug sa'ag kaipyi miit'in tikuap kahato Tupana po'og waku aikawiat rakat i'atu'e sa'ag to'ope. ⁷ Aheso pote Tupana e hap po'og pywo topyhu'at kat pote Tupana yt heso i rakat toĩne'en pytkai aito heso rakaria wo watoĩne'en i'atu'e sa'ag to'ope. Mi'i pote aheso hap kaipyi Tupana waku hap po'og heremo topyhu'at. Ta'i waku watunug yt naku i Tupana mõtypot hamuat i'atu'e sa'ag. Mi'i pote ti yt karãpe i ai'apiheg aru aiminug sa'ag ko'i ete katupono imõtypot hap topyhu'at aiminug sa'ag ko'i kaipyi i'atu'e ma'ato Tupana ti'atu'apiheg aru wuat'i e'at pe to'e hap ewy. ⁸ — To'iro wuat'i ywania waku ti watimõtypot Tupana aiminug sa'ag wo i'atu'e sa'ag to'ope. Ta'i mi'i tã hap ti aimu'e hat Pauru tiky'esat i'atu'e uimohit reran haype ne'i. Sa'awy'i ti mio tã e aimu'e hat sese Pauru ahepe i'atu'e to'ope yt pywo pe i. Mi'iria yne yne Tupana mi'atu'apiheg wuanuaria tukupte'en wuat'i e'at pe. Tupana ti'atu'apiheg neran mi'i tã haria ewywuaria.

⁹ Iuteu ywania i'ewyte yne ywania te'eropyhu'at yt naku i nug haria to'o'ewy'ewy katupono yne yne yt naku i nug haria Tupana wanētup hawe. Tupana piat urunãpin hap Musei miwan miat yt urutunug hin i te uru'ywania. I'ewyte irania'in ywania ti'aparap kahato ta'atu'ywania wãi'e hap

ko'i ete. Mi'i pote aito torania i'aparap haria Tupana wanētup hawe e. Mi'i pote ti yt naku i uruto'e irania'in ywania pe — Uruto ti po'og nakat eikai katupono uruto waku ma'ato eipe yt nakuaria i yt uruto'e kuap i. ¹⁰ Katupono sa'awy'i Tupana to'e miwan me — Yt wētup ok i mesuwat yi tote wakuat yn nug hat atipuēti e. ¹¹ Yt wētup miit i uikuap teran sese hat atipuēti nimo pyi mesup te e. Yt wētup ok i mesuwat yi tote atipuēti uikat reran hat e Tupana. ¹² Yt naku i kat pote yne miit'in ui'atoiat haria wo tukupte'en e tuwepe. Yt kan hamo i tukupte'en mi'i tā e. Yt uwe i mesuwat yi totiat atipuēti waku sese nug hat e Tupana miwan me. ¹³ I'atuehay ko'i yt hāpyk hin i atipuēti e. I'atueso hap yn i'atuwē pe miit'in ma'at hap yn atipuēti e. I'atuēku tote sehay nem hap ewywuat yn aikotā miit yt misyp i yi ka'a piat ewy nem kahato i'atuwē pe e. Sehay sa'ag yn tuwētem i'atuwē pyi miit'in kuasa hamuat e. ¹⁴ Aikotā moi iāi hy miit'in auka hap ewy i'atuehay miit'in auka hap ewy topyhu'at e. I'atuehay aikotā mohag nop takat ewy e. I'atuehay sa'ag uhete i'ewyte irania'in ete e Tupana miwan me. ¹⁵ Miit'in auka sese haria wo te'eropyhu'at miit'in e. Aikotā miit'in ihyha kahato rakaria ewy te'eruweput meremo irania'in atu'uka hamo hap ewy. Aikotā awyato tikat yty tomi'u wo ta'atukat miit'in i'auka hamo e. ¹⁶ Aikopuo aikopuo hap saipe upi i'atumoehaky'e'i ko'i i'atumisatek nug ko'i tukupte'en e. ¹⁷ Yt karāpe i irania'in mowepit hap ta'atunug mote yt ta'atukuap hin i i'atumowepit hap e. ¹⁸ Yt karāpe i uimōtypot hap i'atuwanētup hawe e Tupana.

Uhepiat ta'atu'apiheg hap pupi yt te'eroken'ē hin i e Tupana sa'awy'i miwan me ahepiat. Mio tã e aito yt naku i nug haria moherep hamuat.

¹⁹ Urutoria Iuteuria ywania tikuap kahato Tupana wo'onãpin sa'awy'iwuat hap Musei mimoherep kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap. Mi'i watikuap yne pytkai yt watunug i torania pote wati'aparap wã'i'e hap ete — Ewetunug no e hap ete are. Mi'i pote yt uwe i mesuwat yi tote uruto — Yt karãpe i ati'aparap Tupana wã'i'e hap ete yt uruto'e kuap i. I'ewyte yne aito wuat'i puo mesuwat yi totiaría watopyhu'at Tupana mi'apiheg wuanuaria wo. Pywo ti rat mekewat e'at pe aru — Eiperia yt naku i nug haria e aru Tupana ahepe torania pe. Mi'i to'e pote aru yt uwe i aitoria — U pãi u an yt karãpe i ati'aparap emiky'esat nug hap ete e haria itote kat pote toi'atumoherep wuat'i ehamo aiminug sa'ag ko'i e. Mi'i pote yt watiwesat kuap i aiwemōti hap toĩne'en mote e. ²⁰ Yt uwe i tuwemohãpyk kuap Tupana wanētup hawe topiat ainãpin hap Musei mimoherep miwan nug hap kaipywiat upi e. Ta'i yne aito wahã'ãg kahato Tupana piat ainãpin hap nug hamuat ete wen ma'ato aito yt uwe i inug yne ainãpin hap. Wati'atu'aparap aparap Tupana piat ainãpin hap ete. Wati'atumu'e kahato aimu'e hap Tupana piat kat som waku watunug kat som sa'ag hap ete wen ma'ato wati'aparap yn. Mi'i pote paawato'e aipy'a pe ahepiat yt watunug i pote — Yt naku i kahato uito wato'e aiwanētup hawe aiwepe. Mi'i pote ti — Uito yt naku i nug hat e hap yn watikuap Tupana piat ainãpin hap kaipyi. ²¹ Aikotã aru pyno watipuēti Tupana

wywuat aiwo'owese hap are. Pyno ahenoi ehepe. Mio tã e Tupana ahepe — Yt eiminug wakuap kaipyi i woroho'onug eipe waku rakaria e Tupana miwan me. Ta'i uimohey hap kaipyi woroho'oehakjera'at e. Uimohey hap eipy'a piat kuap hap kaipyi waku pe eweikupte'en uipy'a pe uiwanētup hawe e Tupana miwan me. Atiky'esat kahato ewetunug yne uhapiat eināpin hap ko'i ma'ato yt uwe i eiperia inug yne haria mi'i pote yt uwe i eiperia wakuat e. Eiminug waku hap ko'i upi yt eweipuēti i mu'ap uhowawi e Tupana ahepe sa'awy'i tehay moherep haria miwan me. ²² — Ta'i Uha'yru Iesui mohey haria pe yn are'e — Eiperia ti waku kahato uiwanētup hawe uipy'a pe e Tupana. Uimipo'oro Miit'in Porekuat nuat mohey haria yn uimiehakjera'aria e. Mi'iria yn waku pe uiwanētup hawe sio Iuteu ywania eipe sio wētup ywania e aru Tosa'yru mohey haria sese pe. ²³ Katupono yne ywania yne miit'in yt naku i nug haria tukupte'en. Katupono yne miit'in yt Uito ewy hin i i'atuwaku hap ete are e Tupana ahapiat. ²⁴ Pywo kahato uiwyria'in Tupana ti po'og po'og waku ahewaku hap kai. Ta'i ahewaku hap yt Tupana ewaku hap ewy hin i. Mi'i pote ahewaku hap yt put'ok'e hin i Tupana ewaku hap ete e. Mi'i pote yne aitoria yt naku i nug haria watoīne'en Tupana wanētup hawe e. Mi'i pote mesup Tupana to'e ahepe — Uha'yru mohey haria pe yn atum i'atuehakjera'at hap wuat'i e'at piat e Tupana mesup wuat'i pe. Uha'yru suu mikyi'at upi atum ne'en ne'i wuat'i e'at piat ieīne'en hap e mesup ahepe. Uhegyi'at hap upi Uha'yru suu mikyi'at upi atum ne'en ne'i eimowaku hap e mesup yne miit'in me e. ²⁵ Eiky'e

haype yt kat i eiminug wakuap pytkai woroho-
 'oky'e hawyi eheñe'en hap wuat'i e'at piat hap
 atum ne'en ne'i ehepe Uha'yru Iesui suu mikyi'at
 upi e. Eipotypot Iesui tikyi'at ra'yn eheñe'en hap
 yt ikahuro rakat i pote waku eweitat uimium e
 Tupana wuat'i miit'in me. Yt kat sa'up i rakat atum
 miit'in me Uha'yru Pã'ãu e Tupana mesup. ²⁶ Mi'i
 uiminug kaipyi miit'in tikuap ta'yn Uito wakuat e
 Tupana. Sa'awy'i yt eweikuap i mesuwat mu'ap
 uhowawiat e ahepe. Mekewat e'at pe yt naku i yn
 ewetunug at ka'ap e. Ma'ato eiminug sa'ag sa'a-
 wy'iwuat atiwaure torania ewetat ra'yn Uha'yru
 suu eipohag wo hawyi e Tupana mesup ahepe.
 Tupana ti hãpyk kahato rakat yt toiky'esat hin i
 aiminug sa'ag. Ma'ato koran to'e wuat'i miit'in me
 — Eiwe'eg wo o eiminug sa'ag ete e. Uha'yru suu
 ti eikoho kuap e. Uha'yru suu ti eimohãpyk kuap
 e. Eweimohey ro mi'i Uha'yru e. Mi'i Miit ti eimo-
 hãpyk kuap e. Uha'yru mohey haria wo eweikup-
 te'en hawyi uikuap haria wo eweikupte'en e. Mi'i
 hawyi eweikuap uhewaku hap e koran yne miit'in
 me e Tupana. ²⁷ Pyno koran aito yt uwe i wato'e
 kuap — Tupana uito waku kahato kat pote atunug
 yne emiky'esat ko'i ewy pote waku uhehakyera'at
 uhewaku hap upi hat yt pywo pe i ahehay mio
 tã wato'e pote. Pyno kat e hap som waku pyno
 wato'e Tupana pe. Pyno mio tã e yn wato'e waku
 — Tupana atimohey kahato Esa'yru Iesui iku'uro
 uikawiano uiminug sa'ag moma hamo uhehaky-
 era'at hamo wato'e waku. Mi'i e hap ewy Tupana yn
 miky'esat ewywuat. ²⁸ Kat pote Tupana tiky'esat
 kahato ainug kahu Tosa'yru mohey hap kaipywiat
 hap wuat'i aimohãpyk hap ma'ato — Uito ti atunug

yne torania Tupana piat uināpin hap pote waku pe Tupana wywo areñe'en wato'e aiwanētup hawe pote aiwema'at hap topyhu'at kat pote aiminug wakuap ko'i yt put'ok'e hin i ahehakyera'at hamo e. Mi'i mu'ap yt mu'ap i Tupana kape sio aito Iuteu ywania sio wētup ywania.

²⁹ Pywo ti rat Tupana sese toñe'en Iuteu ywania eTupana wo i'ewyte Tupana sese toñe'en wy yne ywania eTupana wo. Tupana yt i'atu i are. Wētup Tupana yn ni toñe'en are. Tupana sese yn toñe'en wuat'i ywania nug hat. Karāpe Iuteu ywania timohey Tupana Sa'yru hawyi — Waku pe eweikupte'en mesup uiwanētup hawe e Tupana ahepe. ³⁰ I'ewyte karāpe irania'in ywania timohey Ha'yru hawyi pyno — Waku pe eweikupte'en e Tupana. Pyno wētup Tupana yn toñe'en Ai'ywot no sio aito Iuteu ywania kawiat sio aito irania'in ywania kawiat. Tupana Wato wētup yn toñe'en. Mi'i ti Iuteu ywania nug hat i'ewyte irania'in ywania nug hat wētup Tupana wuat'i nug hat yn toñe'en. ³¹ Karāpe watomohey Iesui hawyi yt naku i wato'e — Mesup ti uito Iesui mohey hat mi'i pote yt atiky'esat i po'og Tupana piat uināpin hap ko'i yt naku i wato'e. Po'og waku wato'e aiwo'ope — Iesui mohey haria aito pote waku watunug yne yne Tupana miky'esat ko'i ai'e hap waku wato'e aiwo'ope are. Uito Pauru.

4

¹ Pyno to'iro watuwanētup sa'awy'iwuat aha'ase'i Aparāu kape. Aparāu ni uru'ywania Iuteuria e'ase'i pot. Urue'ase'i pot timohey kahato Tupana sese topy'a pe hawyi — Uiwy kahato en Aparāu

e Tupana tope e miwan me. ² Yt karãpe i Aparãu to'e — Ta'i waku kahato rakat uito pote Tupana uhehakyera'at yt e hin i miit'in me. Ta'i yt tuwe-mōtypot hin i Aparãu e. Ma'ato mio tã to'e sa'awy'i miwan me — Aparãu e uimohey pote waku pe ereĩne'en uiwanētup hawe e Tupana tope. ³ Pyno Aparãu timohey kahato Tupana hawyi Tupana mimohãpyk wo topyhu'at aha'ase'i.

⁴ Mesuwarotiaría miit'in ipotpap takaria aheropat haria pe watum ha'up wētup e'at ipotpap hap watum. Wētup e'at ipotpap sa'up watum hawyi totat hawyi — Waku e uipotpap sa'up ta'yn toĩne'en e. Totat hawyi yt karãpe i to'e — Yt kat i uipotpap pytkai tutum ne'en ne'i uhepe tomiium yt kat sa'up i yt e i kat pote ipotpap at hap upi totat sa'up pote. ⁵ Ma'ato yt mi'i tã hin i Tupana piat ahehakyera'at hap kat pote yt watiky'i'at kuap i aipotpap wakuap mo Tupana piat ahehakyera'at hap katupono ahewaku hap aipotpap at ka'ap hap sa'up yt put'ok'e i ikyi'at hamo e. Watimohey Iesui hawyi yn tutum ne'en ne'i ahepe yt naku i rakaria aito pytkai e. Tosa'yru mohey haria pe Tupana to'e — Eiminug sa'ag ahyt kahato ma'ato eweimohey Uha'yru suu eipohag wo pote woroho'oehakyera'at eipe Uha'yru piat ha'up nug hap upi e ahepe. Imohey pote uiwanētup hawe yt sa'ag nug haria ewy hin i eweikupte'en e. Mio hãpyk kahato eipe uiwanētup hawe Uha'yru miium upi e Tupana ahepe Iesui mohey haria pe. ⁶ Morekuat Tawi henoi tomiwan me yianmete Ahehakyera'at hat ete. Mio tã e — Waku kahato ti Tupana e katupono Uhehakyera'at kahato hat atimohey hawyi e yt

naku i nug hat uito pytkai — Waure wo areĩne'en eminug sa'ag kai e uhepe e Tawi. — Uimohey hat en hawyi waku puo ereĩne'en uiwanētup hawe e uhepe yt kat i uiminug wakuap pytkai. — Worohakyera'at en Tawi uimohey hap upi e Tupana sa'awy'i uhepe e. ⁷ — Waku kahato En Tupana are. Mesup ti waure wo Tupana toĩne'en aiminug sa'ag ko'i kai e ahepe. Waku kahato wuat sakpo'e En Tupana wato'e. Waku sese En wato'e. Tupana ti'atumoweityk yne wuat'i ai'e hap sa'ag ko'i kat ai'e kat ai'e tetiat hap toiwuare torania watomohey hawyi e. — Aimowehum kahato hat En Tupana e tomiwan me towepy puo. ⁸ — Tupana etikuap kahato yne uruminug sa'ag ko'i i'atu hap etiat. Tukupte'en kahato yne yt naku i hap uruete e. Ma'ato mi'i sa'ag ko'i yne eti'atumōto ra'yn pya urukai uruimohey En hawyi e morekuat Tawi. Tupana waku kahato mesup urupy'a pe e katupono koitywy aiwo'owese hap toĩne'en i etiwaure yne ra'yn uruminug sa'ag ko'i hawyi e. Waku kahato ti rat koitywy. Uruwehum kahato ewawi uruwepit hap mywo urupy'a perup i kahato hawuo e morekuat Tawi tomiwan me towepy hawe nimo te. ⁹ Pyno morekuat Tawi ihay aiwepit hap ete. Morekuat Tawi yt to'e hin i — Wemusin sokpe ãpy tek haria yn ni Tupana mimowepit rakaria tukupte'en yt e i are. Pywo ti koitywy i'atu kahato Tupana mowepit haria tomohey haria yt te'eremusin ãpy tek hin pytkai i. Pywo ti koitywy i'atu kahato Tupana mowepit haria imohey haria yt te'eremusin sokpe ãpy tek hin i pytkai. Aikotã aha'ase'i pot Aparãu to'e hap ewy mesup — Woromohey En Tupana e.

Ati'atumohey kahato ra'yn yne e'e hap uhowawiat e. Ati'atumohey etunug aru e'e hap ewy hap e hawyi Tupana to'e Aparāu me — Uimohey en mote waku pe ereīne'en uiwanētup hawe uipy'a pe mehī e ti Tupana aha'ase'i koro Aparāu me. ¹⁰ Sa'awy'i sese yt kat i aha'ase'i pot emusin āpy sokpe tek hap i te turan Tupana to'e Aparāu me — Uimohey hat en mote uiwy kahato en e. Uimohey kahato en mote waku pe aru ereīne'en e tope. Uiwanētup hawe hāpyk takano ereīne'en uimohey en mote e mekewat uru'ywania'in miat hemusin āpy sokpe tek hap e'yianmete. ¹¹ Aha'ase'i Aparāu toīne'en Tupana mohey pot'i wo ra'yn hawyi tuwemusin āpy sokpe tek ta'yn i'ewyte tosa'yru'in wat toitek kyse hit wo to'ywania kuap hap uru'ywania eko ewywuat uruto Tupana mohey haria e hamo toitek. Koitywy aha'ase'i Aparāu toīne'en yne Tupana mohey haria ypy ewywuat. Toimohey sa'awy'i ahe'yianme pote Aparāu topyhu'at mesup Tupana sese mohey haria e'ase'i pot no ra'yn. Koitywy ahepe imohey haria pe aikotā sa'awy'i Aparāu me to'e hap ewy ra'yn — Uiwanētup hawe hāpyk takaria eipe e Tupana ahepe sio aito aimusin sokpe āpy tek sio yt pytkai e ahepe Tupana mesup. ¹² Uru'ywania e'ase'i pot ti Aparāu topyhu'at. Uruto ti meimuēwat wemusin sokpe āpy tek haria urueko ewywuat. Uruto ti Aparāu piit kawiararia. Ma'ato tukupte'en urupy'asetpe yt Tupana mohey hin i haria. Mi'iria wemusin sokpe tek hap toīne'en wen ma'ato mi'iria pe yt karāpe i Tupana to'e — Eipe waku kahato uimohey hat Aparāu ewywuat yt e i katupono mi'iria yt imohey i Aparāu ewywuat pote are. Aha'ase'i Aparāu

mimohey ewywuaria yn ni Aparãu saipepiaria sese. ¹³ Sa'awy'i Tupana to'e Aparãu me — Meiũran aru atum yne mesuwarotiat epe i'ewyte esa'yru'in me i'ewyte wat'i ywania emiit no i'atu kahato waikiru sem i'atu hap ok tã atum epe Aparãu uimohey hat kahato en mote e. Mi'i hawyi Aparãu to'e — Tupana woromohey En e. Atimohey e'e hap ewy i'ewyte atimohey ra'yn etunug aru e'e hap ko'i e. Mi'i pote Tupana to'e tope — Aikotã yt karãpiat i i'aparap hat ewy ereĩne'en uiwanẽtup hawe mehĩ ui'e hap etimohey yn mote e Tupana nimo yt kat i te Musei piat ahewãi hap Tupana tum te turan Aparãu me yt kat i te Musei wo'onãpin hap te turan. Katupono Musei ti Aparãu emiariru emiariru kahato.

¹⁴ Ma'ato irania'in mesuwarotiararia — Watunug yne Tupana wãĩ'e hap hawyi waku pe ra'yn watoĩne'en Tupana wanẽtup hawe e haria heso rakaria tukupte'en Tupana wanẽtup hawe. Pywo ti rat yt kat i Tupana mohey hap aikai pytkai watunug aha'ase'i Musei mimoherep Tupana e hap hawyi yt naku i te rat watoĩne'en Tupana wanẽtup hawe. Kat pote yt uwe i aito Musei miwan miat nug yne haria. Yt karãpe i Tupana to'e — Ewetunug yne waĩ'ui'e Musei piat pote waku pe eweipyhu'at uiwanẽtup hawe yt e i. Ma'ato mio tã e Tupana pote yt uwe i aito waku pe watopyhu'at Tupana wanẽtup hawe yt uwe i aito toran Tupana e hap nug haria pote. — Waku pe ereĩne'en uimohey hat en mote e Tupana. Yt karãpe i ma'ato Tupana to'e i Aparãu me — Etunug yne ui'e hap ko'i mi'i pote ti aru waku pe ereĩne'en uiwanẽtup hawe yt e hin i. I'ewyte mio tã yt e hin i ahepe. Ma'ato

Tupana to'e irania'in e hap ewy pote — Etunug yne Musei wāi'e hap pote ne'i ti aru uiwanētup hawe waku pe ereīne'en e pote yt uwe i aitoria waku pe watoīne'en Tupana wanētup hawe katupono aitoria i'aparap yne haria katupono yne aito wati'aparap i'e hap ete. Ma'ato mi'i pytkai yne aito Tupana mipoityro ko'i watoīne'en katupono watomohey Tupana Aparāu ewywuat aito pote. ¹⁵ Ma'ato wato'e irania'in ewywuat — Watunug yne Tupana piat aināpin hap hawyi waku pe watukupte'en Tupana wanētup hawe Musei wo'onāpin hap nug yne pote. Eiwe'eg wo o Katupono mi'i e hap ko'i ete ewei'aparap yn wētup e hap ete hawyi Tupana ipy'ahak eiminug sa'ag ete. Nimo te Musei e'at e'yanme ti yt kat i hin i Tupana piat — Yt etunug nei'o e hap sio — Etunug no e hap ko'i hap e'at pe yt uwe i i'aparap kuap Tupana piat aināpin hap ete. Yt kat i Tupana piat ai'apiheg hap mekewat e'at pe. Mekewat e'at yt wati'aparap kuap i wāi'e hap ete yt kat i pote. Ma'ato toimoherep hawyi ti i'aparap haria wo watopyhu'at yt watunug i hawyi. ¹⁶ Ma'ato Tupana to'e Aparāu me — Uiwiy e uimohey pote waku pe kahato ereīne'en uiwanētup hawe e. Mi'i hap ewy te koitywy to'e ahepe — Eweimohey Uha'yru hawyi atum eheīne'en wuat'i e'at piat hamuat e. Yt kat sa'up i ete atum ne'en ne'i Uha'yru mohey haria pe e. Uha'yru tum na'yn tosuu ha'up mo e Tupana ahepe mesup. Watat Ha'yru aipy'a pe hawyi watopyhu'at aha'ase'i pot piat imohey hap ewywuaria. Mi'i pote yt to'e hin i ahepe Tupana — Ewetunug yne wāi'ui'e hap hawyi waku pe eweikupte'en uiwanētup hawe yt to'e i ahepe ma'ato aikotā to'e

Aparãu me mi'i hap ewy te to'e ahepe mesup — Uimohey haria pote woroho'oehakjera'at e ahepe mesup. ¹⁷ Mio tã e Tupana Aparãu me miwan me nimo te — Woronug aru wuat'i ywania ywot pot no e. Wuat'i ywania e'ase'i koro wo ereïne'en aru ui'e hap ewy e. Atunug waku yne esaiepepiaria uimohey haria e'ewy e Tupana Aparãu me nimo te. Mi'i hawyi toiwesat — Woromohey En pã e. Atimohey yne e'e hap — Atunug aru e'e hap atimohey e Aparãu Tupana pe. Atimohey kahato uiku'uro rokirẽ uimoieïne'en kuap hat En hap e Aparãu. Atimohey kahato etunug kuap yne yne yt kat kawiat i hap atimohey e. ¹⁸ Mi'i pote Tupana to'e Aparãu me — Ta'i emẽpyt'in sem ni aru atum kahato epe e. Esa'yru'in sem esaki'yt'in sem ni aru atum epe e. I'atu kahato atum epe aikotã waikiru sem i'atu hap ewy aikotã yi kyt i'atu hap ewywuaria atum epe e. — Pyno woromohey po'og En e Aparãu Tupana pe. Ta'i atimohey — Atunug aru emẽpyt'in i'atu e'e hap ewywuat atimohey e Aparãu Tupana pe. Ipot'i ra'yn yt wẽtup imẽpyt i ra'yn turan mi'i tã e hap toimohey. Toimohey pote mesup ta'yn imẽpyt'in ko'i typy'i rakaria tukupte'en kahato. Koitywy i'atu ywania Tupana mohey haria ywot pot topyhu'at Tupana e hap ewy. ¹⁹ Sa'awy'i Aparãu iporo kahato hap wywo yt tosa'yru i te pytkai toimohey te Tupana piat — Atunug aru e hap. Mi'i hawyi to'e — Uiporo sakpo pytkai tutunug aru to'e hap ewy e. Ta'i uipiit porap iku'uro pytkai tutunug aru to'e hap ewy e. Ta'i uhehary'i i'ewyete yt myhu'at hat i ra'yn pytkai aru tutum kuap tope hup'i'a hap atimohey e. Tutum aru uha'yru sese uipiit poro kawiat

pytkai e Aparãu tepiat imohey hap pote. ²⁰ Imohey hap yt karamuo i tuwanētup hawe — Heso som Tupana yt e i ma'ato — Tupana to'e atunug aru pote tutum aru to'e hap ewy yn e topy'a pe. Mi'i hawyi po'og imohey hap ihañte tuete sa'awy'i kai hawyi meiüran tomohey hap kaipyi Tupana timoesaika kahato. Mi'i hawyi Aparãu to'e — Tupana arehum kahato ewawi e. Woromōtypot kahato katupono etum na'yn uhepe e'e hap ewy e. ²¹ Atikuap epiat hum hamuat uipy'a pe e. Atikuap etunug kuap yne niatpo rakat ko'i e. Atikuap epiat — Atunug yne aru e'e hap etunug yne hap e. ²² Mi'i pote Tupana iwepit kahato tomohey Aparãu piat hap ete. Mi'i hawyi Tupana to'e tope — Uiw y sese waku pe kahato ereñe'en uipy'a pe uimohey kahato hat en mote e. ²³ Ihãpyk kahato rakat ereñe'en uhepe e Aparãu me. Ma'ato yt Aparãu me yn i mio tã e ma'ato yne tomohey haria pe ahepe — Yt kat i sa'ag atipuēti ekai e tope i'ewyte ahepe tomohey haria pe. ²⁴ Pyno waku nug hat ereñe'en uipy'a pe e Tupana tope uimohey pote e miwan me. — Uimiky'e en e Aparãu me aimu'e hamo tomohey haria aito pote Tupana miky'e ko'i aito e hamo. Ta'i Tupana mimohãpyk ko'i aito e hamo mi'i e hamuat toñe'en iwan me. Koitywy watomohey kahato Iesui Tupana timohymut i gu'uro pyi hap watomohey kahato. Watimohey kahato Tupana tum na'yn Tosa'yru Aipotypot Koro wuanuat e hap watomohey. Ta'i to'e hap ewywuwat watomohey. ²⁵ Ta'i watomohey kahato Tupana ti'apiheg Tosa'yru Iesui aiminug sa'ag upiano e hap watomohey. Watimohey Tupana timoieñe'en na'yn Tosa'yru hap to'e hap ewy. Mi'i pote watomohey kahato wy

Tupana aimoieïne'en i hamuat waku hap ete to'e hap ewy wato mohey. Koitywy wato mohey kahato Tupana ainug to mohey hap kaipywiat wakuaria wo aikotā Tupana — Atunug aru e hap ewy wato mohey. Aparāu ewywuaria watoïne'en imohey hap saipepiaria aito. Aparāu mēpyt'in ko'i aito. Mi'i hap e'at pe Tupana to'e Aparāu me i'ewyte ahepe — Waku pe ereïne'en uhepe uimohey hat en mote e ahepe. Uito Pauru.

5

¹ Watimohey Iesui hawyi — Waku kahato eipe e Tupana ahepe. Mio tā e ahepe hawyi aiwepit kahato katupono aiwo'owese hap kahato topyhu'at Tupana wywo. Watimohey Ha'yru hawyi Aiporekuat no topyhu'at hawyi watikuap kahato Tupana aiwywo hap e. Mi'i hawyi meremo wato'e tope — Egyi'at kahato Tupana katupono yt uruewaku i kahato ewawi sa'awy'i pytkai ewaku kahato uruepe uruto'e mesup epe. Yt nakuaria i uruto pytkai uruky'e uruto'e. Yt kat i wakuap uruminug pytkai uruky'e kahato En katupono ha'awytepyi uruky'e uruto'e. Ewanīkaptia uruto te turan uruky'e kahato wato'e. ² Mi'i pote — Woroho'omoieïne'en kahato eipe mesuwat yi tote e Tupana mesup ahepe. Mi'i pote — Uruimōtypot kahato En Tupana uruto'e i'ewyte urumimōtypot En uruto'e. Meiūran aru urutukupte'en ewywo emōtypot hap e'at pe hap uruimohey kahato mi'i tā hamuat kape. Mi'i pote waku kahato En uruto'e emowepit hap mywo. ³ Mi'i pote put'ok'e ahatek hap hawyi watuwehum yn ne Tupana kape. —

Ereïne'en waku kahato Tupana put'ok'e uruete ni-atpo hap pytkai. Mio tã ai'e pote watoïne'en mot'i i imohey sese haria wo. Karãpe watuwehum mot'i Tupana ete ahatek hap e'at pe mi'i hawyi waku pe imohey hap katupono wahaty'u kuap haria wo watopyhu'at. Mi'i hawyi wahepap imohey mot'i hap ete. Ahatek turan yt watiwaure hin i ra'yn Tupana mohey hap yt naku i ahete pytkai. ⁴ Karãpeĩ watuwehum mot'i Tupana kape ho'opot hap put'ok'e pytkai mi'i pote Tupana i'ewyte tuwehum ahowawi are. Karãpe Tupana to'e ahepe — Atunug aru ui'e hap ewywuat mi'i hawyi — Pywo ti rat wato'e hawyi po'og po'og watomohey. ⁵ Karãpe wato'e — Pywo ti aru ta'i tutunug ni aru to'e hap ewy wato'e mi'i hawyi Ipã'ãu Wakuat topyhu'at kahato ahepe tutum ahepe Topã'ãu. Mi'i hawyi aipy'a wepit kahato topyhu'at katupono Ipã'ãu — Woroky'e en woroky'e en e hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi ahatek hap ne'i yt aimo'arot kuap i ra'yn katupono watomohey te ahatek pytkai.

⁶ Sa'awy'i sese mekewat e'at wuat Tupana to'e — Atipo'oro aru En Uha'yru miit'in Porekuat nuat e. Uha'yru e koitywy mesuwat e'at ati'airo eto hamuat yi kape katupono ho'owasat kahato miit'in tukupte'en itote pote i'atuminug sa'ag e'at yn mote e Tupana tosa'yru pe. Mio tã e pote Aipotypot Iesui toto. Mi'i hawyi aiminug sa'ag kaipywiat ai'apiheg hap tutu'u yne aheiam mo. ⁷ Uiwyrria'in niatpo kahato wētup ok ehakjera'at hamo aiku'uro hamuat hap. — Waku rakat sese upi pote pyno ahã'ãg uiwy sese ehakjera'at y'y wato pyi wato'e ma'ato yt watipun teran hin i

aheñe'en hap wētup ok aiwanĩkap ehakyera'at hamo. Aiwy sese waku rakat pote sio wahã'ãg neran. ⁸ Ma'ato yt naku i nug haria ehakyera'at hamo ne'i Iesui iku'uro. Tewanĩkaptia etiano iku'uro hawyi watikuap ta'yn Tupana aiky'e kahato hap. Tupana tomoherep ta'yn aiky'e hap Tosa'yru ku'uro hap kaipyi. ⁹ Iesui suu aikoho hawyi toihep yne aiminug sa'ag. — Eipe wakuaria e Tupana Tosa'yru suu wuat tomikoho ko'i pe. Mi'i pote koitywy yt watoken'ẽ hin i ai'apiheg hamuat Tupana hap ete. Mi'i hawyi Tupana yt ipy'ahak i ahete Tosa'yru suu tomikoho ko'i aito pote. ¹⁰ Sa'awyi watunug Tupana ahewanĩkap mo ma'ato mi'i pytkai ainug towyria'in wo kahato katupono Ha'yru toku'uro hamo ai'atupehik To'ywot kape — Koitywy yt ahewanĩkap mo i topyhu'at ma'ato aiwy ok wo ra'yn. Koitywy Tupana wy kahato uito wato'e. Koitywy Tupana toĩne'en uipiit pe. Mi'i kaipyi watikuap ta'yn pywo ti aru areĩne'en wuat'i e'at pe ai'e hap katupono Iesui tuwētem gu'uro pyi hawyi uimimoieĩne'en hap topyhu'at wato'e. ¹¹ Mi'i pote — Watuwehum kahato ewawi Tupana wato'e. Uruka'iwat Iesui urunug na'yn ewy ok wo. Waku kahato uruipuēti En wato'e katupono uruwy ok nug na'yn En wato'e. ¹² Nimo te Ātãu yt tunug i Tupana miky'esat ewy mi'i hawyi watopyhu'at aha'ase'i Ātãu ewywuwat katupono Ātãu ewywuwat watunug yt Tupana miky'esat ewywuwat i. Nimo te Tupana to'e Ātãu me — Meke tã etunug sa'ag hawyi ti aru eku'uro hap topyhu'at e Tupana Ātãu me i'ewyte yne Ātãu mēpyt'in me. Mi'i hawyi yne aito Ātãu ewywuwat sa'ag nug haria

watopyhu'at. Yne ywania ra'yn mi'i tã inug. Mi'i tupono yne miit'in iku'uro rakaria wo tukupte'en. Watopap yne Tupana e hap ewy. ¹³ Ātãu mēpyt'in tukupte'en mesuwat yi tote mot'i. Ta'atunug sa'ag kahato ma'ato yt ta'atukuap i ta'atuminug sa'ag yt kat i te wã'i'e hap Tupana kaipywiat pote ma'ato Musei tut ra'yn hawyi tohenoi ra'yn kat som Tupana tiky'esat watunug kat som yt hap tohenoi ra'yn. ¹⁴ Wētup wã'i'e hap yn Tupana tum Ātãu me — Yt etu'u tei'o meiēwat yp ywa e ma'ato mi'i pytkai tutu'u. Mi'i hawyi meiūran iku'uro Tupana e hap ewy ma'ato Ātãu mēpyt'in ko'i kai yt kat i Tupana wã'i'e hap Ātãu e'at kaipyi Musei e'at kape. Yt kat i Tupana wã'i'e hap ma'ato mi'i pytkai Ātãu'in sa'ag nug haria kahato tukupte'en. Mi'i tã hap ta'yn watikuap katupono sa'awy'iwuaria Ātãu'in iku'uro yne ra'yn sa'ag nug haria pote Tupana e hap ewy. Mi'i hawyi Tupana to'e — Pyno atipo'oro Wētup Ok Ātãu ewywuwat ma'ato Mi'i Miit yt i'aparap hat i e. ¹⁵ Pyno Ātãu wywo Iesui to'o'ewy ma'ato yt to'o'ewy hin i katupono yt i'aparap hat i. Mi'i hawyi mekewat sa'awy'iwuat Ātãu kaipyi watipuēti aiku'uro hap katupono i'ewy watopyhu'at yt naku i nug haria wo. Aikotã Ātãu iku'uro tominug sa'ag kaipyi hap ewy te aito. Ma'ato mekewat Wētup Ok Miit Tupana Sa'yru yt i'aparap hat hin i. Mi'i pote Ātãu mium aiku'uro hap ma'ato Mekewat Miit Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mium aheñe'en wuat'i e'at piat ieñe'en hap. Iku'uro hawyi Tupana wese hap topyhu'at ahete ihaky'e'i kahato aiky'e

haype. Mi'i pote Tupana piat aiky'e hap po'og na'yn hewanĩkaptia aito pytkai. Mi'i pote toipo-oro Ātāu Ewywuat Wētup Ok Takat ahehakyera'at hamo. Mi'i pote wētup ok miit Ātāu kaipyi aiku'uro hap i'ewyte Wētup Ok Miit Iesui kaipyi aheĩne'en hap. ¹⁶ Pyno ti Ātāu minug Iesui minug wywo yt to'o'ewy hin i katupono Ātāu kaipyi yt nakuap i ypy. Ma'ato Iesui kaipyi Tupana miium aheĩne'en wuat'i e'at piat hap ypy. Ātāu minug wētup muat kaipyi — Yt naku i en e Tupana ma'ato Iesui ahehakyera'at hawyi aiminug sa'ag toimoweityk yne hawyi — Waku kahato eiperia e Tupana ahepe Iesui mohey haria pe aiminug sa'ag i'atu kahato sa'awy'i pytkai. — Eheĩne'en waku hap yt eiwat ehewaku hap upi i woroho'onug ma'ato Uha'yru ewaku hap upi waku pe eweikupte'en e Tupana ahepe. ¹⁷ Ātāu kaipyi aiku'uro hap ma'ato Ha'yru kaipyi aheĩne'en hap. Yianmiat Ātāu yt naku i nug hat hawyi mi'i kaipyi iku'uro. Mi'i hawyi aito watopyhu'at Ātāu mēpyt'in ko'i ai'ywot Ātāu ewywuaria watopyhu'at yt naku i nug haria. Mi'i hawyi ho'owasat kahato rakaria wo watopyhu'at yt nakuaria i saipepiaria aito pote. Kat pote wētup ok miit kaipyi aiku'uro hap ypy topyhu'at aiminug sa'ag iwato hap kaipyi Tupana to'e — Woroho'o'apiheg e ma'ato mi'i hawyi Wētup Ok Miit put'ok'e mesuwe po'og Ātāu kawiat Mi'i Miit wakuap nug hap ypy. Mi'i Miit po'og hesaika iminug wakuap Ātāu minug yt nakuap i hap ko'i kai. Mi'i Miit ti Aipotypot Iesui are. — Ereke ro wato'e Iesui pe hawyi Tupana tum

aheñe'en wuat'i e'at piat hap ahepe. Hegyi'at kahato ahepe topyhu'at — Waku kahato eipe e tosa'yru mohey haria pe. Woroho'onug eipe morekuaria ewywuat Uha'yru ewywuat Uimipo'oro Eiporekuat nuat mohey haria eipe pote e. ¹⁸ Pyno Ætãu i'aparap hap kaipyi watopyhu'at aitoria yne i'aparap haria wo ra'yn katupono watunug Ætãu ewywuat ma'ato Iesui minug wakuap kaipyi Tupana to'e ahepe — Yt kat i sa'ag eikai e. Yt woroho'o'apiheg hin i e ma'ato atum ne'en ne'i ti wuat'i e'at piat eheñe'en hap e. ¹⁹ Sa'awy'i sese ti aha'a-se'i pot Ætãu yt topyhu'at hin i Tupana ehay upi. Tuwepyi toi'aparap. Mi'i hawyi imēpyt'in hemiariru'in typy'i kahato i'ewywuat haria tukupte'en i'atusaipepiaria pote ta'atu'ywot ewy. Mi'i turan put'ok'e Wētup Ok Miit inug yne Tupana miky'esat ok tã nakat. Mi'i Miit Ætãu ewywuat ma'ato Tupana miky'esat ewywuat nug hat. Mi'i pote koitywy Tupana to'e kuap Tosa'yru mohey haria pe — Eipe waku kahato uipy'a pe e. ²⁰ Mi'i hawyi nimuaria Tupana ehay moherep haria timoherep kahato kat som Tupana tiky'esat kat som yt hap. Mi'i hawyi po'og sa'ag nug haria wo te te'eropyhu'at sa'awy'itewuat kai katupono i'atu kahato Tupana wã'e hap put'ok'e hawyi i'aparap kahato hap topyhu'at. Katupono yt watunug i pote mi'i kaipyi hot'ok'e ra'yn ahete yt nakuap i kahato aito hap. Mi'i pytkai aiky'e teran katupono Tupana aiky'e hap po'og hesaika aiminug sa'ag kai. ²¹ Mi'i hawyi yt naku i nug hap upi yn watopyhu'at. Yt watoiat kuap i aiminug sa'ag i'ewyte yt watoiat teran i. — Mi'i tã etunug mote eku'uro hap topy-

hu'at e Tupana pytkai watunug te'en te'en ne'i pote. Mi'i hawyi aiminug sa'ag kaipyi ai'auka hap topyhu'at. Ma'ato ai'apiheg hap e'yanmete put'ok'e Aipotypot Iesui mesuwe ai'apiheg hap tutu'u yne toku'uro hamo. Mi'i pote aimoieĩ-ne'en wuat'i e'at pe. Yt nakuaria i kahato aito pytkai Tupana aiky'e. Koitywy aiky'e pote watopyhu'at hemiit'in no imiky'esat ewy watunug neran mesuwe. Imipo'oro Iesui aimohãpyk hawyi yt Ātãu wat i aito ma'ato Iesui wat watoĩne'en wuat'i e'at pe. Pywo ti rat atiwan ewowi. Uito Pauru.

6

¹ Yt naku i irania'in aimu'e — Pyno waku watunug sa'ag katupono Tupana aiky'e hap po'og iwato aiminug sa'ag hap kai i'atu'e sa'ag. Waku wahã'ãg sa'ag nug hap ete pote Tupana aiky'e po'og po'og i'atu'e. ² Ma'ato sakpo'e yt pywo i pãi katupono aito Iesui mohey haria ra'yn. Mi'i pote ahã'ãg hap put'ok'e ahete sa'awy'itewuat ewy pote waku yt watuwat i ahiag upi yt naku i nug hamo. Waku aikotã iku'uro rakat sehay yt kuap i hap ewy waku yt watikuap i ahã'ãg hap ete yt ahewaure ka'a i iku'uro rakat ewy. Mi'i pote yt watuwat kuap i aiminug sa'ag ahã'ãg hap nug hamuat upi. ³ Ahet'ok turan Iesui set topyhu'at ahete. Mi'i hawyi Iesui set wywo watopyhu'at pote — Iesui mohey haria meimuẽ i'atu'e ahepe. Mi'i hawyi wētup miit ewy yn watopyhu'at Aipotypot Iesui wywo. Mekewat minwato'e y'y pe ahēt'ok turan hap tote watimoherep Iesui syp hap iku'uro rakat ewy watopyhu'at iwywo. ⁴ Ahet'ok turan watimoherep aisyp hap ewywuat

Iesui wywo aikotã Iesui iku'uro hap ewy i'ewyete — Areĩne'en i ne e hap ewy watimoherep aihep y'y pyi hawyi aheth'ok turan irania'in me. Aikotã Iesui tuwẽtem gu'uro pyi aikotã tesaika wywo Tupana tihep Aika'iwat gu'uro pyi mi'i hap ewy Ai'ywot atipy piat tunug ahepe wato'e. Mi'i hawyi aheĩne'en pakup'i hap toĩne'en mesuwarote watimoherep aihep y'y pyi hawyi aheth'ok turan wato'e irania'in me. Aikotã Iesui ipakup takat ewy watopyhu'at hap ewy. ⁵ Pyno aito Iesui mohey haria pote watopyhu'at Iesui wywo wẽtup miit ewy yn. Ipiit aiwat aipiit ewy aipiit iã'ãkap ewy. Iku'uro turan aiku'uro hap topyhu'at hap ewy. Towẽtem gu'uro pyi hap aiwẽtem gu'uro pyi hap topyhu'at. ⁶ Yt naku i ky'esat hap iwato kahato ahete. Mi'i hap ete yn ahehapap sa'awy'ite. Ma'ato mi'i hap upi Aika'iwat Iesui iku'uro aria'yp posak ete hawyi aiwepywiat yt naku i nug ky'esat hap topyhu'at Iesui piit ku'uro hap wywo. Mi'i hawyi Iesui iku'uro hawyi aimiky'esat sa'ag iku'uro iwywo. Koitywy watikuap aiwetiat yt naku i nug hap ky'esat hap tuweityk ta'yn. ⁷ Aiku'uro hawyi mekewat aiminug sa'awy'iwuat yt aimo'akag'aia kuap i ra'yn sa'ag nug hap ete. Yt hot'ok'e i ra'yn yt hesaika i ra'yn. ⁸ Mi'i hap ewy kahato topyhu'at ahete watomohey Iesui Aiporekuat nuat hawyi. Wẽtup miit yn watopyhu'at Aika'iwat wywo. Iku'uro pote aimiky'esat sa'ag iku'uro iwywo. Karãpe tuwẽtem gu'uro pyi i'ewyete watuwẽtem iwywo hap ewy wakuap nug hamo. Koitywy watoĩne'en ipakup takaria wo.

⁹ Pywo ti koitywy watikuap ta'yn Aika'iwat tuwẽtem gu'uro pyi hap. Iku'uro hap tokosap

ta'yn. Koitywy yt iku'uro kuap i ra'yn. Gu'uro yt ti'auka kuap i ra'yn. Yt hesaika i ra'yn gu'uro tuete. ¹⁰ Iku'uro wētup muat hawyi toran na'yn iku'uro. Wētup muat yn iku'uro miit'in minug sa'ag upi. Iku'uro hawyi sa'ag nug hap yt hã'ãg kuap i ra'yn. Tuwētem gu'uro pyi hawyi toïne'en kahato Tupana mōtypot hap yn tuete. ¹¹ Koitywy Aipotypot Iesui emiit no watoïne'en mote watopyhu'at Iesui ewy. Waku watuwanētup — Iesui ku'uro turan uiku'uro iwywo waku wato'e. Mi'i pote uiminug sa'ag yne yt uhã'ãg kuap i katupono uiku'uro iwywo wy uipiit miky'esat sa'ag yt kat i koitywy waku wato'e. Iesui toïne'en i gu'uro pyi hawyi uito areïne'en i gu'uro pyi wy waku wato'e. Koitywy areïne'en kahato iwywo waku wato'e. Tupana mōtypot hap wywo yn areïne'en mesup wato'e katupono Iesui wywo wētup miit yn arepyhu'at waku wato'e. ¹² Sa'awy'i aipiit miky'esat sa'ag nakat po pe watopyhu'at kahato. Mi'i hawyi aimiky'esat sa'ag nug hap yn aika'iwat no topyhu'at. Aiwē pyi watunug sa'ag ma'ato mesup waku wāiwato'e sa'awy'iwuat aimiky'esat ete. Koitywy wētup miit ewywuwat areïne'en Tupana wywo waku wato'e. ¹³ Koitywy karāpe aipiit tiky'esat sa'ag nug hap aikutā watiky'esat sa'awy'i hap ewy waku watuwewāi. Waku wāiwato'e aipiit miky'esat sa'ag kape. Waku wāiwato'e aiwemiky'esat sa'ag ete — Yt erenug nei'o sa'ag nug hano waku wato'e aipiit kape. Mi'i turan waku wato'e Tupana pe — Atum epe uhaga ko'i waku wato'e. Atiky'esat yne uipiit ewanuat wo emiky'esat ko'i nug hamo. Atiky'esat uipiit ko'i ewaku hap nug hamo Tupana waku wato'e. Atiky'esat uheko ko'i

ipakup ta'yn Tupana aikotã miit iku'uro rakat tuwẽtem i gu'uro pyi hap ewy uipiit pakup atiky'esat epotpap nug hamo Tupana wato'e waku. ¹⁴ Sa'awy'i watikuap Tupana piat ainãpin hap Musei mienoi kaipyi. Mi'i hawyi — Pyno atunug aru wato'e ma'ato yt watunug kuap i kat pote yt Iesui miehakyera'at ko'i i te aito pote. Mekewat e'at pe yt watikuap hin i Tupana aiky'e hap. Koitywy Tupana Pã'ãu esaika hap mywo watunug kuap ta'yn ainãpin Tupana piat hap. Pyno koitywy yt naku i wata'aipok aipiit miky'esat sa'ag eropat hamuat ipakup i rakaria wo i ra'yn watukupte'en hawyi. ¹⁵ Koitywy yt naku i kahato rat pãi wato'e — Pyno koitywy Tupana uiky'e kahato sio waku atunug sio yt naku i wato'e. Waku watuwewãi ra'yn. Tupana piat ainãpin hap iwan miat aiwanuat waku watunug Tupana esaika hap mywo. Waku watoiat aiminug sa'ag hap ko'i. ¹⁶ Waku koitywy watikuap ta'yn uwe po pe watoĩne'en. Aimiky'esat sa'ag aika'iwat no watunug mote yt naku i nug hap aika'iwat no topyhu'at. Ma'ato yt aipohep kuap i aiminug sa'ag ete pote sa'ag aika'iwat no topyhu'at. Aiminug sa'ag yt watoiat kuap i hawyi meiũran ai'auka hano topyhu'at. Ma'ato Tupana esaika hap mywo ainãpin topiat hap watunug pote meiũran aru — Waku kahato eipe e Tupana ahepe wuat'i ehamo.

¹⁷ Uiwyrria'in tawa Humanu ywania sa'awy'ite ra'yn tig ewetunug eimiky'esat sa'ag ko'i yn yt eweimonik kuap i. Mi'i turan put'ok'e itote Tupana ehay hawyi ewei'oksat'i kahato Tupana ehay — Pywuat kahato mi'i ehay ewei'e. Koitywy wati-puẽti ra'yn Tupana piat ainãpin hap ewei'e. Mi'i

hawyi ewetunug kahato Tupana ehay eipy'a pe. Mi'i pote arehum kahato Tupana kape. ¹⁸ Sa'awy'i eimiky'esat sa'ag ko'i ei'ahi'ypy kytýt kahato aikotā miit mikytyt hap ewy eweipyhu'at ma'ato mi'i hap ewywuwat Tupana ti'asaity tek ta'yn eiminug sa'ag haity ewywuwat. Koitywy mi'i hap kaipyi eweipopy ra'yn wakuap nug hat emiit no ra'yn eweikupte'en. Koitywy eisaity wakuap nug hamuat ra'yn topyhu'at. Mi'i pote arehum kahato Tupana ete. ¹⁹ Eikytyt hap ete ahenoi hã'ãkap wuo katupono po'og yt niatpo i hã'ãkap wuo henoi hap kaipyi. Mi'i iã'ãkap ewy kahato sa'awy'i eweipyhu'at eimiky'esat sa'ag ko'i saity wo eikytyt hap ewy eiwanētup hap ipitpit rakat saity ewy topyhu'at. Aikotā aihū saity ete hap ewy saity ete watukupte'en sa'awy'i miit'in ma'at hano kahato. Wakuap watunug typy wanētup hap mywo. Sa'awy'i miit'in ma'at hamo watunug wakuap. Mi'i saity ewy aikytyt hap ewy koitywy Tupana titek yne ra'yn mekewat saity ko'i ewywuwat. Mi'i hawyi watopopy ra'yn wakuap nug hamo. Koitywy Tupana ahã'ãg wakuap nug hamo ra'yn. Pyno waku watuwat mi'i upi. Waku watuwat ihay upi. Waku Tupana emiit no kahato watopyhu'at mesuwarote wakuap nug hamo. Hewaku hap ewy waku watunug Tupana miky'esat ok tā miit'in powyro hamuat ko'i. — Koitywy uipiit topyhu'at epotpap wakuap nug hamo ra'yn waku wato'e Tupana pe. ²⁰ Sa'awy'i watopyhu'at aimiky'esat sa'ag nug haria wo yne. Mi'i ete yn watuwemoehapap. Wakuap nug hap yt ahewāi kuap sa'ag nug hap ete. Yt teke i aiwanētup hawe hāpyk nug hap. ²¹ Sa'awy'itewuat aiminug sa'ag watunug i ra'yn

hawyi aiwemōti hap topyhu'at. Mi'i ko'i he kahato watipuēti sa'awy'i ma'ato koitywy watikuap ta'yn ai'auka hamo topyhu'at. Ai'apiheg wuat'i e'at piat hap. Mi'i pote waku watoiat sese mi'i ko'i sa'awy'i wuat. ²² Sa'awy'i aiminug sa'ag emiit no watopyhu'at. Mi'i hawyi koitywy watopyhu'at Tupana emiit no ra'yn. Koitywy Tupana po pe ra'yn watopyhu'at. Waku kahato po'og Tupana po pe watopyhu'at katupono aheĩne'en mesuwarotiat hap Tupana mōtypot hap yn topyhu'at. Mi'i hawyi aru toĩne'en aheĩne'en wuat'i e'at piat Tupana mōtypot hap. ²³ Aiminug sa'ag kaipyi tut ha'up aiku'uro hap ai'apiheg hap wuat'i e'at piat. Tupana wat yt ha'up takat i tutum te'en ne'i wuat'i e'at piat aheĩne'en hamuat ahepe Aipotypot Iesui mohey haria aito pote. Mesuwat miwan nug hat Pauru.

7

¹ Uiwyrria'in Iesui mohey haria pywo ti eweikuap urue'ase'i Musei piat Tupana miium miwan yity'ok totiat kaipyi kat som waku watunug kat som yt naku i watunug hap puretig nu kawiat rotiat pyi. Mi'i miwan ni aināpin kahato aheĩne'en turan aiminug kahato aikotā waku watunug aikotā yt naku i watunug hap ete. Mi'i hawyi waku watunug i'e hap ewy wato'e aiwo'ope. Watoĩne'en turan Musei piat Tupana miwan aināpin hap aimu'e hat akag ewy topyhu'at. Ma'ato aiku'uro ra'yn hawyi yt kat i aināpin puretig nu kawiat hap yt aimu'e hat i katupono aiku'uro ra'yn mote. ² Pyno ahenoi iā'ākap ewywuat ehepe mehĩ'in mana'in Humanu

ywania. Ehe'aito hawyi eiwary hawyi yt naku i etoiat e'aito ewary e Tupana tomiwan me. Ereĩne'en o iwywo eku'uro hap sio iku'uro hap kape e miwan me. Etoi at ehary'i sio etoi at e'aito pote yt naku i etunug e Tupana mekewat puretig nu kawiat rote. Ma'ato iku'uro hawyi waku wētup etat etiky'esat re pote e miwan me. ³ Ma'ato e'aito toĩne'en ne turan ehary'i toĩne'en ne turan ewaire wētup ok wywo pote yt naku i rakano ereĩne'en e Tupana mekewat miwan me. Ma'ato e'aito iku'uro ehary'i iku'uro hawyi waku etat pakup i e'aito wo sio ehary'i wo yt he'aito i yt hehary'i i rikat e. Mi'i wywo waku ereĩne'en yt kat i yt naku i ewetunug Tupana wanētup hawiat e miwan me. ⁴ Pyno mi'i hap kaipyi ti ahenoi ehepe iã'ãkap wuo eipe Iesui mohey haria pe. Aito Iesui mohey haria mesup. Sa'awy'i watikuap kahato mekewat Musei wo'onãpin hap Iuteuria wã'i'e hap ko'i. Waku kahato mi'i e hap ainãpin hamuat. — Mi'i e hap watunug yne hawyi ahehakyera'at hap sa'up toĩne'en wato'e sa'awy'i aiwo'ope. Mi'i hawyi watunug neran kahato ma'ato wahã'ãg kahato yne ahesaika hawe pytkai wati'aparap aparap mekewat Tupana piat ainãpin hap ete. Mi'i pote Iesui iku'uro aikawiano aheiam muat. Iwywo i'ewyte aiku'uro hap ewy toĩne'en. Tupana wã'i'e hap waku wen ma'ato aito yt nakuaria i pote yt watunug kuap i. Sa'awy'i wahã'ãg kahato yne wã'i'e hap nug hamuat. Mekewat wã'i'e hap topyhu'at aikotã ahe'aito aiwary ewy. Ma'ato aiku'uro Aika'iwat Iesui upi hawyi yt watoĩne'en po'og i sa'awy'iwuat po piat mekewat ahe'aito ahehary'i ewywuat

hap. Iesui upi aiku'uro ma'ato mesup Iesui wywo watuwētem gu'uro pyi iwywo ipakup takaria Tupana mowepit hamuat hap nug hamo watuwētem. Sa'awy'i ahe'aito ahehary'i wāi'e wāi'e yn ahepe ma'ato koitywy aiku'uro ra'yn pote ahe'aito ahehary'i sa'awy'iwuat Iuteuria eko ko'i yt wāi'e kuap i ahepe aiku'uro ra'yn hap ewy pote. Mio yt aimu'e kuap i ahe'aito ahehary'i ewywuwat. Mi'i iā'ākap ewy wētup miit ewy yn na'yn watopyhu'at Iesui piit wywo. Iku'uro turan aiku'uro hap wy topyhu'at ma'ato Tupana tihep Iesui gu'uro pyi i'ewyite aito watuwētem iwywo hap ewy. Koitywy ahe'aito ahehary'i Tupana Pā'āu topyhu'at hap ewy. Mi'i pote ahe'aito pakup ehay upi watopyhu'at. Koitywy watunug Tupana mowepit hap ko'i. Tupana Pā'āu ni aimoesaika imiky'esat wakuap nug hamuat. Sa'awy'i wahā'āg kahato puretig nu kawiat miwan nug hamuat wen aipiit yt hesaika kahato i inug hamuat. Ma'ato mesup ahe'aito ahehary'i pakup ewywuwat Tupana Pā'āu wywo ra'yn watopyhu'at wētup piit ewy. Mi'i pote ahesaika puretig pakup sehay nug hamuat are sehay iā'ākap puo.

⁵ Sa'awy'i yt naku i nug haria wo kahato watopyhu'at at ka'ap yne minug ete. Aiwekaipyi miit ewy watunug sa'ag. Aiwemiky'esat sa'ag nakat ewy yn watunug. Sa'ag yt nakuat i aito hap ewy watunug. Sa'awy'iwuat miwan wāi'e ahepe aimu'e pytkai yt watunug i — Yt etunug nei'o mi'i hap e waku mi'i hap etunug e. Mi'i hawyi aiwepywiat aiwanētup hawe — Atunug aru wato'e wen ma'ato mi'i hawyi aipiit miky'esat e hap upi watuwat mekewat — Hēto e waku etunug epiit miky'esat

sa'ag hap ok tã e sa'awy'i ahiag ahepe. Mi'i hawyi aiwepyi watunug sa'ag Tupana ete. Watikuap pytkai ai'apiheg hap topyhu'at aru hap pytkai watunug aiminug sa'ag etiat hap kaipywiat. Aiku'uro hap kape yn aipotpap sa'ag sa'up watum yne hap ewy. ⁶ Ma'ato koitywy wētup ok miit ewy yn watopyhu'at Iesui Pã'ãu wywo. Iku'uro pote aiku'uro hap ewy topyhu'at iwywo hap ewy. Mi'i pote ahe'aito sa'awy'i'uwat ahehary'i sa'awy'i'uwat mekewat Iuteuria eko ko'i sem yt ainãpin kuap i po'og iku'uro rakaria watopyhu'at pote hap ewy.

⁷ Ma'ato Tupana piat ainãpin hap Musei mimoherep wakuap kahato topyhu'at. Yt naku i wati-mohit Tupana piat ainãpin hap ete. Pywo pe ti Tupana wã'i'e hap kaipyi watikuap yt naku i watunug sio sa'ag hap watunug i'e hap ewy pote. Mi'i hawyi watikuap aiminug sa'ag watipik ne'i ainãpin hap hawyi. Uimotag hap turan uito Pauru atiky'esat kahato uipy'a pe irania'in ekat uiano hawyi atipuēti ainãpin hap miwan me — Yt etiky'esat rei'o irania'in ekat eha pe e. Mi'i e hap ete atikuap yt naku i nug hat areñe'en hap. ⁸ Ma'ato yt watikuap i Tupana piat ainãpin hap Musei mimoherep pote yt watikuap i aito i'aparap hat sio wakuap nug hat yt watikuap i. Aikotã sa'awy'i uito yt atikuap i mekewat — Yt etiky'esat rei'o irania'in ekat eha wo e hap ma'ato atikuap hawyi — Pyno yt atunug i aru po'og are uipy'a pe ma'ato yt pytkai i katupono atunug po'og po'og ne'i. Irania'in ekat kape yn uheha teha'at. Uiwekaipywiat atunug sa'ag po'og sa'awy'i'uwat kai. ⁹ Sa'awy'i uito sio waku kahato areñe'en are'e mi'i turan put'ok'e Tupana e hap Musei mimoherep uhete — Yt naku

i etunug e. Mi'i hawyi atikuap Tupana wāi'e hap hawyi atunug ne sa'ag katupono uipiit miky'esat sa'ag hap — Etunug no e. Mi'i hawyi yt naku i pe areĩne'en are uipepe. Yt naku i nug hat uito are. ¹⁰ Ui'apiheg aru uiminug sa'ag upi are. Uiku'uro aru yn are'e uipepe. Yt atikuap i aheĩne'en hap Tupana piat hap ewy. Yt atikuap i Tupana aiminug sa'ag pyhyp hamo sa'awy'i Tupana tunug na'yn wāi'e hap aimoieĩne'en hamuat. Sa'awy'i Tupana tum kahato aināpin hap aimoieĩne'en mesuwarotiat hamuat. Waku piat aheĩne'en hap tokuap hamuat tutum towāi'e hap. ¹¹ Ma'ato uhowawi yt mi'i tā hin i katupono yt atunug i. Mi'i pote areĩne'en Tupana mi'apiheg wuanuat kat pote Tupana to'e — Yt etunug i ui'e hap hawyi ti aru eku'uro e. Mi'i pote iku'uro rakanuat areĩne'en. Sa'awy'i are'e uipepe — Are pāi pyno atunug aru yne Tupana piat uināpin hap hawyi areĩne'en wuat'i e'at pe are. Mi'i hawyi uipepe ahā'āg kahato inug hap ete ma'ato ati'aparap aparap yne inug hap ete. Mi'i hawyi — Pāi are ui'apiheg aru Tupana ui'e hawyi. ¹² Tupana aināpin hap miwan miat Musei mimoherep ikahu kahato hāpyk kahato wakuat kaipyi aināpin hap pote hāpyk kahato ikahu kahato aināpin hap. Hāpyk yn aināpin hap atipuēti. Waku kahato toĩne'en i'e hat ewy ti ra'yn hāpyk topyhu'at. ¹³ Tupana piat uināpin hap yt uima'at hin i. Yt karāmuo i aima'at kuap. Tupana ehay yt ai'auka hap i ma'ato Tupana ehay aparap hap nug hap ai'auka hap ai'apiheg aru hap topyhu'at. Tupana piat uināpin hap waku kahato pytkai yt atunug hin i — Waku atunug aru are'e pytkai atunug sa'ag hawyi atikuap yt nakuat i uito

hap. Mi'i hawyi Tupana piat uināpin hap Musei mimoherep tomoherep kahato uimi'aparap ko'i. Are pāi uito rasig yt naku i rat pāi are. Tupana ui'a-piheg aru uiku'uro hamo are yn sa'awy'i mekewat e'at pe. ¹⁴ Tupana Pā'āu miat aināpin Musei wē pywiat wakuat sese Tupana wanētup hap ewy. Mi'i ti waku ma'ato uito yt atunug i pote yt naku i rakat areīne'en. Mi'i tā hawyi yt Tupana ewy hin i areīne'en wakuap nug hap ete. ¹⁵ Atunug neran kahato wakuap nug hap ko'i ma'ato yt uimiky'esat ewy i hawyi sa'ag nug hap tuwētem yn uipiit pyi. Mi'i hawyi uiminug sa'ag uimōti te hap topyhu'at. ¹⁶ Mi'i hawyi atunug yt naku i turan uiwanētup hap — Wāi'e uhepe — Yt etunug Tupana miky'esat ewy hin i e uiwanētup hap. Musei piat aināpin hap yt ewy hin i uiwanētup hawyi — Yt etunug nei'o e hap ete yn Ati'aparap. ¹⁷ Mi'i hawyi atunug sa'ag uiwanētup hap miky'esat ewy kat pote uimiky'esat sa'ag uipy'a piat po'og hesaika uiwewāi hap kai. Mi'i pote yt atoiat kuap i uheko sa'ag. ¹⁸ Miit sa'ag nug hat ewy areīne'en uha'um me. Yt kat i wakuap itote. Atunug neran wakuap wen — Hēto e uiwanētup hap ma'ato uipiit yt iky'esat i hawyi uimiky'esat sa'ag uipy'a piat uipyhyp wakuap nug hamo. ¹⁹ Pyno ahā'āg kahato wakuap nug hap ete ma'ato yt atunug kuap i. Mi'i hawyi yt naku i yn atunug wāi'e uiwanētup hap pytkai. ²⁰ Mi'i hawyi typy miit ewy areīne'en wētup ok yt naku i nug hat ewy wētup ok waku nug hat ewy. Mekewat yt naku i nug hat uipy'a piat po'og hesaika uikai. ²¹ Pyno typy sehay tu'uka uipiit pe. Wētup sehay — Etunug o wakuap e. Wētup sehay — Etunug no yt naku i e. Mi'i hawyi mekewat sehay sa'ag upi

uipap tuereto hawyi mekewat Tupana miky'esat ko'i yt atunug i. Yt naku i uito are. ²² Mekewat uito sese atiky'esat kahato Tupana ehay e hat uipap kahato Tupana piat aināpin hap upi. ²³ Ma'ato toĩne'en wētup sehay uipiit pe — Wāi yt etunug nei'o Tupana miky'esat e. Mi'i hawyi typy sehay tu'uka uipiit pe — Ereto ro Tupana ehay upi e uiwanētup hap. — Etunug no epiit miky'esat e wētup sehay. Mi'i hawyi ati'airo uipiit miky'esat ewy. Yt arētem kuap i uimiky'esat sa'ag po pyi. ²⁴ Yt naku i kahato yt uimowepit hin i. Are pāi uwe uwe aru uihep kuap mesuwat uheko sa'ag po pyi katupono uipiit miky'esat sa'ag ko'i ui'auka hat ewy topyhu'at. Uhekyi kahato ui'apiheg hap kape. ²⁵ Pyno wētup yn uhehakyera'at kuap hat. Tupana Sa'yru yn uihep kuap uiminug sa'ag hap po pyi. Mi'i pote arehum kahato Tupana pe katupono yt Tupana esaika hap wywo i pote yt atunug kuap i Tupana miky'esat ewy. Uiwanētup hap wywo — Waku etunug e ma'ato uipiit miky'esat sa'ag esaika hap po'og uiwanētup waku hap nug neran hap kai. — Tupana sa'awy'i areĩne'en uimiky'esat sa'ag nug hap po pe ma'ato mi'i hawyi Esa'yru uinug pakup hawyi mesup Epo pe areĩne'en. Waku kahato En Tupana katupono Esa'yru Pā'āu wo uipyt'atnug hawyi wētup sehay wakuat yn uipiit pe toĩne'en.

8

¹ Watunug Iesui Ai'akag wo hawyi wētup miit ewy yn watopyhu'at iwywo katupono watoĩne'en Iesui pe i'ewyite toĩne'en ahepe. Mi'i hawyi Tupana

yt to'e hin i ahepe — En yt naku i e hap. Woroho'o'apiheg yt e i ahepe. ² Mi'i hawyi wētup sehay yn aipiit pe kat pote Tupana Pã'âu wo aipyt'atnug. Mi'i hawyi aipiit topyhu'at Iesui piit ewy. Sa'awy'i te watuwat mekewat wētup sehay upi — Etunug no uimiky'esat ewy e hawyi ahiag miky'esat sa'ag watunug. Mi'i hawyi aiminug sa'ag ahekyi kahato aiku'uro hap kape ho'opot hap kape ma'ato wato-mohey Iesui hawyi Tupana Pã'âu put'ok'e ra'yn. Mi'i hawyi Tupana Pã'âu aihep ta'yn aimiky'esat sa'ag po pyi aiku'uro hap wuat'i e'at piat po pyi. ³ Sa'awy'i Tupana aināpin kahato Musei upi. — Mi'i tã waku etunug e. Mi'i tã yt naku i etunug e ma'ato mekewat e'at yt watunug kuap i imiky'esat ko'i katupono aimiky'esat sa'ag aipyhyp kahato inug hap ete. Mi'i hawyi Tupana piat aināpin hap yt aimohāpyk kuap i yt watunug i pote. — Pyno atimohāpyk mi'iria e Tupana tuwepe. Mi'i to'e hawyi toipo'oro Tosa'yru sese. Put'ok'e hawyi ai'ewy ipiit Miit kahato Mi'i. Toi'aparap kuap aito ewy wen ma'ato yt toi'aparap hin i. Yt karāpe i tutunug sa'ag. Toi'akit kahato tomiky'esat sa'ag nug hamuat — Yt atunug i e tuwepe. Miit'in miky'esat sa'ag toi'akit yne. Miit no tuwenug hawyi ai'apiheg hap tutu'u yne aria'yp posak ete. ⁴ Koitywy Topiit wakuat wo aimoesaika. Tupana Pã'âu wywo watuwat hawyi watunug Tupana miky'esat ko'i aināpin iwan miat hap ewy. Tupana Pã'âu wo aipyt'at sese hawyi yt watiky'esat hin i aimiky'esat aiwekaipywiat sehay. ⁵ Ma'ato watuwat aimiky'esat sa'ag upi pote aimiky'esat sa'ag yn watunug. Mi'i hawyi aiwanētup hap sa'ag ewywuwat po pe watopyhu'at. Aheko yt naku i ewywuwat sa'ag hap

topyhu'at ma'ato Tupana Pã'ãu eiam mo watopyhu'at pote mi'i hawyi watuwat Tupana Pã'ãu ehay upi. Mi'i hawyi Tupana wanētup hap ewy topyhu'at aiwanētup hap. Mi'i hawyi watunug Tupana miky'esat ewy. ⁶ Ma'ato watuwat aiwepywiat mekewat miit sa'ag wanētup hap ewywuwat upi mi'i hawyi aiwanētup hap mesuwarotiat ewy topyhu'at. Mi'i hawyi yt naku i nug haria sese watopyhu'at hawyi aiku'uro hap yn topyhu'at. Ma'ato Tupana Pã'ãu toĩne'en aiwanētup hawuo hawyi wētup wanētup hap yn topyhu'at ahete Tupana wat ewy. Mi'i hawyi yt kowo'ikowo'i hin i aiwanētup hap. Waku kahato aiwanētup hap topyhu'at. Ihay se kahato aheĩne'en hap. He kahato rakat topyhu'at Tupana Pã'ãu wo watuwenug hawyi. ⁷ Karãpe watopyhu'at mesuwarotiararia ewy aiwanētup hawe hawyi yt watunug hin i Tupana miky'esat ko'i. Yt watunug hin i ainãpin miwan miat. Pyno watikuap Tupana ehay hawyi — Pyno atunug Tupana miky'esat wato'e ma'ato yt watunug kuap i wahã'ãg pytkai katupono aimiky'esat yn aiwanētup hawe yt Tupana miky'esat hin i. Mi'i pote mesuwarotiat miit ewy aimiky'esat ko'i watunug hawyi yt naku i nug haria wo watopyhu'at. Watunug Tupana ahewanĩkap mo. ⁸ Watuwat aimiky'esat sa'ag upi hawyi miit sa'ag ewywuwat watopyhu'at mesuwarote. Mi'i hawyi yt kat i aiminug ko'i topyhu'at Tupana mowepit hamo. ⁹ Ma'ato aito yt mi'i tã hin i. Yt watuwat hin i aimiky'esat sa'ag ky'esat hap nug hamo i'ewyete yt ahewaure ka'a hin i mekewat sehay kape. Wētup sehay upi ra'yn watuwat katupono Tupana Pã'ãu toĩne'en ahepe mio. Ma'ato uwe uwe yt Aipotypot

Iesui Pã'ãu yt eiam i mi'i hat ti yt Tupana emiit hin i katupono Tupana emiit no Iesui Pã'ãu eiam yn te'eropyhu'at. ¹⁰ Ma'ato Aipotypot Iesui Pã'ãu wakuat wo aipy'tat pote aipiit miky'esat sa'ag hap iku'uro rakat ewy topyhu'at katupono aipã'ãu moieĩne'en wuat'i e'at piat hap toĩne'en ahete. Aipiit iku'uro aru irania'in ewy katupono sa'awy'i watunug neran sa'ag yn mote Tupana Pã'ãu wakuap aimoesaika kahato ahã'ãg hap akit hamo Iesui miehakyera'at ko'i pote. ¹¹ Sa'awy'i Tupana Pã'ãu timoieĩne'en Iesui piit iku'uro hawyi. Ta'i Tupana Pã'ãu hesaika kahato miit'in moieĩne'en hamo. Mi'i ti toĩne'en ahepuo. Aipiit iku'uro hawyi Tupana Pã'ãu toĩne'en aimoieĩne'en hamuat Iesui wat ewy. Pywo pe ti Iesui piit ewy Tupana Pã'ãu esaika hap toĩne'en aipiit moieĩne'en hamuat.

¹² Uiwyrria'in Iesui mohey haria yt kat hamo i koitywy watuwat sa'awy'i wuat aimiky'esat sa'ag ko'i kape katupono yt watoĩne'en po'og i aimiky'esat sa'ag po pe kat pote Iesui ãu po pe watoĩne'en mesup. Areĩne'en Aipotypot Aika'iwat po pe hawyi yn waku are — Tupana arehum ewawi. Uihep ta'yn uimiky'esat sa'ag po pyi. ¹³ Pyno aipiit miky'esat sa'ag ky'esat hap kape yn watuwepotpap pote ai'apiheg hap yn topyhu'at ahete aiku'uro hap. Waku wato'e Tupana Pã'ãu me — Eti'akit ro uimiky'esat sa'ag ky'esat hap wato'e Tupana Pã'ãu me. Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu aimoieĩne'en kahato. ¹⁴ Uwe uwe Tupana Pã'ãu piat topo'oro hap upi topyhu'at mi'i hat topyhu'at Tupana saki'yt'in Tupana sa'yru'in e. ¹⁵ Katupono Tupana tum na'yn Topã'ãu aiky'e haype. Yt aimogyt hamo i yt aimoken'ẽ hamo i katupono Tupana Pã'ãu iwese

kahato. Ai'apykok hamo aimowepit hamo yn toiky'esat. Tupana Pã'ãu aimoherep Tupana sa'yru'in wo haki'yt'in wo hawyi watuwak — Papai Papai wato'e Tupana pe. Ui'ywot kahato En wato'e Tupana pe. ¹⁶ Mi'i hawyi Tupana Pã'ãu aipã'ãu wywo wētup Pã'ãu ewy yn topyhu'at — Tupana mēpyt'in eipe e. Tupana Pã'ãu ahepe mi'i pote ai'ãu — Pywo e. ¹⁷ Pyno mesup Tupana mēpyt'in ko'i aito pote Tupana mimōpyhu'at wuat'i e'at pe katupono Ai'ywot Tupana pote Iesui Aheyke'et pote aito iywyt'in inyt'in wētup sok yn aitoria pote. Tupana ekat yne aiwanuat ko'i imēpyt'in aito pote. Aheyke'et mōtypot hap e'at pe aito i'ewyte aimōtypot hap toïne'en imohey haria aito pote. Aheyke'et Aikywyt ho'opot kahato ahehakyera'at hamo mi'i pote waku kahato waho'opot Aheyke'et Aikywyt ehay moherep hamo katupono wētup sok yn Tupana mipoityro ko'i aito. Aheyke'et Aikywyt mōtypot hap e'at pe aimōtypot iwywo hap topyhu'at.

¹⁸ Aho'opot kahato mesuwe uito Pauru. Koitywy aho'opot hap e'at kahato. Koran ni miit'in mimoso'opot ko'i kahato watoïne'en ma'ato Iesui mōtypot hap e'at pe Tupana mimōtypot no kahato watopyhu'at. Mekewat e'at pe aito i'ewyte Tupana mimōtypot kahato wo watopyhu'at. Aimōtypot Iesui wywo hap e'at pe aru po'og iwato mesup e'at piat waho'opot mesuwarotiat. Ta'i waku wato'e aho'opot kahato hawe — Koitywy aho'opot kahato Iesui wanīkap po upi ma'ato typy sakpo are po'og Tupana mimōtypot no areïne'en wuati e'at piat aho'opot hap sa'up waku wato'e. ¹⁹ Yne Tupana minug ko'i hekatup haria wo te'eropyhu'at

katupono ta'atukuap teran kahato uwe uwe
Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in Tupana
mimoherep hap kuap hamo ta'atuhekatup
kahato. ²⁰ Tupana minug ko'i mesuwarotiat
ikahu kahato ma'ato mesuwe toĩne'en hawyi
iku'uro yne katupono ai'aparap hawyi Tupana
ti'atu'uhu yne tominug i'atumos'o'opot hamuat
ipap hamuat aiminug sa'ag upi. Mi'i pote iku'uro
rakaria wo tukupte'en yne yt ta'atumiky'esat
ewy i. Watomohey Iesui hawyi — Wuat'i e'at
piaria eweipyhu'at aru e Tupana ahepe. Mi'i
pote aheĩne'en hap ipakup i hap kape mesup
wahekatup kahato imohey hap wywo. ²¹ Gu'uro
po pe watoĩne'en yne aitoria map haria — Uipiit
aru tuwemopyp e hap yn aiwanētup hawe. Yne
mesuwat yi totiaria wemopyp hanuaria topap
hawyi wato'e aiwanētup hawe. I'ewyte yne
aihūria yne miat ko'i yne mikoi yne aiminug ko'i
ikahuro rakano tukupte'en wato'e. Wati'aparap
sa'awy'i hawyi iku'uro rakaria wo watukupte'en
wato'e. Ma'ato mi'i pytkai watomohey kahato —
Meiūran aru tut waku hap ahete i wato'e aipy'a
pe. Tupana aru aihep mesuwat gu'uro po pyi
wato'e. Waku pe aru watoĩne'en wato'e irania'in
Iesui mohey haria pe kat pote Tupana sa'yru'in
Tupana saki'yt'in aito pote ti aru waku sese puo
watoĩne'en wētup miit ewy yn watoĩne'en Iesui
piit ewywuat wato'e. Watuwētem gu'uro po pyi
hap e'at pe aru yne mesuwarote ai'ewy topyhu'at
i ra'yn ga'apy yi y'y waku pe i ra'yn tukupte'en
wuat'i e'at pe ai'ewy wato'e aipy'a pe Tupana
mohey hap wywo. ²² Nimo te mesup te yne
Tupana minug ko'i — Waku pe watukupte'en aru

i'atu'e i'ewyte wato'e. Ma'ato koitywy waho'opot kahato aheĩne'en hap ete mesuwarote i'atu'e miat ko'i pira ko'i weita ko'i i'ewyte wato'e. Ta'i yne Tupana minug ko'i haty potiat kak'i'atu'e kak'i'atu'e hap ewy tukupte'en mesuwe. Aikotã hirakat haty potiat ewy ahatek ahatek hap kahato topyhu'at mesuwe. ²³ Ho'opot haria sok Tupana minug ko'i mesuwarotiaria. Sa'awy'i ainug hap e'at pe waku pe watoĩne'en ma'ato mesup yne ra'yn ho'opot haria wo tukupte'en e. Aito Iesui mohey haria ho'opot haria wo kahato watoĩne'en Tupana tum na'yn ahepe Topã'ãu pytkai. Haty kahato hap ahete pote kynkynwato'e aipy'a pe — Uruiky'esat kahato urupiit yt ikahuro rakat i wato'e Tupana pe. Urunug no esaki'yt'in esa'yrui'n sese wo wato'e. Waku pe urutukupte'en teran yt kat i uru'arot hap wywo. Uruwemowepit hap yn mywo sese watoĩne'en neran wato'e Tupana pe kynkyn'ai'e hap wywo. ²⁴ Mio tã wato'e Tupana pe — Uruimohey kahato e'e hap ewywuwat wato'e. Yne yne nug hat ereĩne'en hap uruimohey wato'e. Wuat'i — Atunug aru e'e hap ko'i ewywuwat hap uruimohey kahato wato'e. — Uimohey pote woroho'oehakyera'at wuat'i e'at pe e'e hap ewywuwat ti uruimohey wato'e. Ma'ato koitywy yt put'ok'e i te e'e hap ewywuwat pytkai uruimohey te wato'e. Yt karãpe i uruta'akasa Esa'yrui urueha wywo te ma'ato uruimohey MI'I yn uruehakyera'at kuap hat urupy'a pe wato'e Tupana pe. Yt uruta'akasa i te Esa'yrui wen urueha pe ma'ato mi'i pytkai uruimohey kahato tut aru e'e hap ewywuwat Tupana wato'e. Mesup sehay toĩne'en uruimohey mekewat e'at pe aru

uruta'akasa e'e hap ewywuwat heremo ra'yn e'e hap wato'e. Ma'ato yt naku i wato'e Tupana pe — Uruta'akasa En urueha wo mi'i pote uruimohey En yt naku i wato'e. Uruta'akasa Tupana kape aheha wo hawyi heremo ra'yn toïne'en aheha pe. Heremo ra'yn toïne'en aimimohey. Mi'i tupono wētup aimimohey ewywuwat toïne'en yt sa'awy'iwuat aimimohey ewy hin i. Heremo ra'yn ahehamo Tupana pote yt wahekatup kuap i po'og tut irane hap. ²⁵ Ma'ato yt toïne'en i ahehamo pote imohey hap wywo yn wahekatup — Ariot i aru e hap ewy. Yt watiwaure hin i ahepiat imohey hap. Wahekatup imohey hap wywo yt heremo i pytkai.

²⁶ Karāpe ahehay Tupana kape turan yt watikuap hin i kat som waku wahētup kat som yt naku i wahētup katupono aiwe'eg hap yt put'ok'e kat som waku wato'e Tupana pe ahehay wo hap ete. Ma'ato mi'i turan Tupana Pā'āu Wakuat put'ok'e ahete aipowyro hamo ahehay Tupana kape ai'e hap moherep hamo aiwē pyi hawyi aiwywo kahato toïne'en Ipā'āu ahehay tewawiat ete aipowyro kahato ahehay Tupana kapiat hamuat. Mi'i hawyi aipiit pyi aipy'a pyi aiwanētup hap pyi Ipā'āu ihay kahato Tupana wywo aiwē pyi. Yt watikuap kuap i kat som waku wato'e hawyi Tupana Pā'āu ihay aipy'a pyi aikotā kynkynwato'e hap ewy hawyi kat som waku Tupana miky'esat ewy toimoherep Tupana pe aiwē pyi. ²⁷ Tupana yt ahehay se kape hin i iha'at ma'ato aipy'a kape aiwanētup hap kape iha'at kat wato'e som aipy'a pyi hap kape iha'at. Toikuap kahato Topā'āu pusu aipiit pywiat hap. Topā'āu wanētup hap kat som wato'e teran

hap toikuap hawyi Ipã'ãu timoherep aimiētup ko'i Ai'ywot pe. Tupana Pã'ãu ni ihay kuap Tupana wywo aimiētup moherep hamo. Toikuap kahato Tupana miky'esat ko'i hawyi ahētup turan toimoherep ahepe tomiky'esat ewywuāt ko'i pyi ihay tomiky'esat ko'i aimiky'esat ewy. ²⁸ Watiky'e sese Tupana pote i'ewyte imiky'esat nug haria wo watoïne'en. Mi'i pote Tupana ipotpap kahato aikawiano. Pywo ti rat aikotã aikotã topyhu'at ahete sio waku sio yt hap puo ipotpap kahato aikawiano. Put'ok'e ahete aimowepit hap sio ahatek hap toïne'en aikawiano kahato Tupana. Aito Tupana toky'e haria i'ewyte imiky'esat nug kahato haria wo pote ipotpap kahato aipowyro hamuat aipoityro hamuat waku nug hamuat.

²⁹ Yt aheïne'en i te hap e'at turan Tupana aikuap ta'yn. Ta'i ainug hap e'at e'yanmete Tupana aikuap. — Ta'i mi'iria wyti aru Uha'yru mohey hanuaria tukupte'en e tuwepe nimo te yt uwe i aito hap e'at pe. Uha'yru mohey haria wo aru ati'atunug Uha'yru ewywuaria Ta'atueyke'et ewywuaria Ta'atukywyt ewy atunug mi'iria Uha'yru wat'yp'i wo hap ati'atunug mi'iria e tuwepe nimo te yt uwe i aito hap e'at pe. Uha'yru mohey haria wyti aru ati'atu'airo uhemii't'in sese wo e Tupana topy'a pe nimo te yt uwe i te toïne'en mesuwarote turan. ³⁰ Pyno sa'awy'i sese Tupana ai'airo atipy pe. Mi'i hawyi put'okwato'e ai'ywã'ĩ hap hawyi watoïne'en mesuwat yi tote hawyi watomohey Ha'yru hawyi Tupana aikaykay tuwe-wawi towanuaria sese wo. Mi'i hawyi — Waku kahato uipy'a pe uiwanētup hawe eweikupte'en e ahepe. Pywo ti rat woroho'onug eiperia uha'y-

ru'in uhaki'yt'in sese wo e. Karãpe put'ok'e uimõ-
typot hap e'at sese mesuwarote hap e'at pe uimi-
mõtypot haria wo aru eweikupte'en e. Mekewat
e'at pe aikotã miit'in uimõtypot hap ewywuat
miit'in mimõtypot wo eweikupte'en are e Tupana
ahetiat yt kat i te aheĩne'en turan.

³¹ Waku kahato Tupana katupono aiky'e hap
wywo tutunug yne aikawiano hap. Nimo pyi
mesup te i'ewyite mũki'ite te aikai yn Tupana
toĩne'en. Tupana toĩne'en aiwy kahato hawyi yt
uwe i ahewanĩkaptia ai'akit kuap. ³² Tutum na'yn
ahepe Tosa'yru sese Tomiky'e po'og ahehakyera'at
hamo iku'uro aiky'e hap upi. Tupana hegyi'at ka-
hato. Tosa'yru po pyi mesup tutum neran ahepe yt
kat sa'up i yne yne yt kat i te aipo piat rakat aheha-
kyera'at tuwy. ³³ Koitywy Tupana to'e aheti-
at — Yt kat i sa'ag atipuēti Uha'yru mohey haria kai
uiwanētup hawe e katupono uimi'airoria kahato
mi'iria e Tupana. Yt kan hamo i irania'in te'ero'e
uhepe — Yt naku i kahato Esa'yru mohey haria
katupono mi'iria ti uimimoewaku ko'i sese e Tu-
pana ahepiat. ³⁴ Tupana mimoewaku ko'i kahato
aito pote yt uwe i to'e kuap ahepe — Tupana mi'a-
piheg ko'i wo aru eweikupte'en yt i'atu'e kuap i. Yt
mi'i tã hin i aru e Tupana ahepiat. Tupana Mipo-
'oro Wuat'i Miit'in Porekuat nuat iku'uro wuat'i
miit'in apiheg hap ko'i u hamo. Iku'uro hawyi
tuwētem gu'uro pyi miit'in moieĩne'en wuat'i e'at
piat hamo. Mio ra'yn toĩne'en atipy pe apyk pe Tu-
pana po ran kai imohey haria imimohãpyk haria
moherep hamuat. Ta'i watomohey hawyi imimo-
hãpyk haria wo watukupte'en Tupana wanētup
hawe. — Waku kahato uimohey haria ko'i e

yn ahepe Tupana ahetano irania'in me ahewanĩkaptia pe. ³⁵ — Woroho'oky'e kahato eipe e Aika'iwat Iesui ahepe. Yt kat i hin i aihep kuap Aika'iwat po pyi. Ahatek hap apo aihep kuap Aiky'e hat po pyi. Yt hin i wato'e are. Aho'opot hap apo aihep kuap Aipotypot Iesui po pyi. Yt hin i wato'e. Miit'in mikyry'i ahetiati hap pupi apo aihep kuap Ai'akag po pyi. Yt hin i wato'e. Ahesy'at hap apo pupi aihep kuap Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat po pyi. Yt hin i wato'e are. Yt ahekat hin i hap apo aihep kuap Aiky'e hat po pyi. Yt hin i wato'e. Irania'in ai'auka teran haria pupi apo aihep kuap Aika'iwat po pyi. Yt hin i wato'e. Aiku'uro hap apo aihep kuap Aiky'e sese hat po pyi. Yt hin i wato'e. ³⁶ Ta'i yt kat i aihep kuap Aika'iwat Aiky'e hat po pyi wato'e katupono mio tã e morekuat Tawi tuwepy hawuo tomiwan me — Tupana uruho'opot kahato mesuwe emohey haria uruto pote e. Emohey haria pote uru'auka teran haria typy'i kahato rakaria tukupte'en mesuwe e. Yne e'at pe uru'auka teran at e. Tupana ienuk koro hap e'at pe urui'atu'uka kahato uruhũria urumi'u wo. Mi'i hap ewywuwat re uruwanĩkaptia urukat uru'atu'uka hamo mesup mesuwe Mehĩ are e morekuat Tawi tuwepy hawe tomiwan me. ³⁷ Pyno morekuat Tawi ewy kahato watopyhu'at mesuwarote ho'opot haria ma'ato mi'i pytkai yt watoiat hin i Aiky'e hat Iesui are katupono Aika'iwat ti aimoesaika kahato ai'akit hap pupi. Mi'i hawyi Aiky'e hat Koro toĩne'en aiwywo at ka'ap wuat'i ai'akit hap akit hamuat. Mi'i pote ti watoĩne'en Ahesurara Akag ewy. Aikotã surara po'og hesaika rakat torania kawiat ewywuwat watoĩne'en

mesuwarote yne yt naku i akit hamuat. ³⁸ Pywo ti rat mesup ta'yn atikuap kahato ra'yn yt kat i hin i aihep kuap Aiky'e hat po pywiat. Aiku'uro hawyi watoĩne'en kahato te Ahekatuwy po pe. Aheĩne'en sa'ag kahato mesuwarotiat hap i'ewyte yt aihep kuap i Aiwy po pyi hap atikuap ta'yn. I'ewyte atipy piaria yt aipohari kuap i Ai'apykok hat aiky'e hap ete. Mi'i hawyi morekuaria mesuwarotiararia i'ewyte yt aipohari kuap i Aipotypot Iesui po pyi. Pywo ti rat ahiag i'ewyte ahiagnia wy yt aihep kuap i Tupana po pyi katupono aiky'e wuat'i e'at pe. Ta'i ga'atpo te mesup te i'ewyte mũki'ite watoĩne'en ipo pe wuat'i e'at pe. Yt kat i hin i aipohari kuap aito Iesui mohey haria Aiky'e hat Koro po pyi. ³⁹ Ta'i yt uwe hin i mesuwarotiararia tipohari kuap aito Tupana po pyi. I'ewyte yt uwe hin i wy mesuwat yi ywyt'okpypiaria aihep kuap aito Aiky'e hat po pyi. Yt uwe hin i ga'apy puaria wy aipyhpy kuap Aiky'e kahato hat Tupana kape Tosa'yru Aipotypot Akag mohey haria aito pote e. Mesuwat miwan nug hat ri Pauru.

9

¹ Uiwyrria'in Iuteuria ywania uhehay teran eiwywo uimiwan me mesuwe. Eiperia ti uheinyt'in ko'i i'ewyte uheyke'et'in ko'i are. Uito ti Pauru eheywyt eikywyt sese ewy areĩne'en katupono aha'ase'i pot Aparãu mote. ² Pywo pe ti woroho'o-ky'e kahato eiperia ui'ywania Iuteuria. Pywo ti rat woroho'oekyi teran eiperia yne Tupana Mipo'oro Aipotypot Iesui kape uhepiat eimu'e hamo ma'ato yt uimohey i eipe. Haty kahato uipy'a piat wywo ahētup ehepe — Eweimohey ro Iesui eipy'a pe

Iesui ti Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat hap eweimohey ro are. Haty kahato uipy'a pe ui'ywania katupono yt eweimohey i te Iesui. Pywo pe ti yt uheso hin i Tupana Pã'âu uipy'a piat tikuap kahato yt uheso i hap woroho'oekyi teran eipe torania Iesui kape uhepiat eiky'e hap wywo are. Atikuap yt uheso i hap. Karãpe arewanētup uity ui'ywot ywania Iuteuria kape hawyi arewak kahato uipy'a puo katupono haty kahato uhete hap toïne'en uipy'a puo. Haty hap ewywuwat toïne'en at ka'ap uiwanētup hawe katupono ui'ywania uha'ase'i'in ko'i uha'yru'in ko'i uhaki'yt'in ko'i uity'in ko'i ui'ywot'in ko'i yt Iesui mohey haria hin i wo tukupte'en mote. Iuteuria atuehakyera'at teran hap ahaty'u kahato uipy'a pe are. Yt uheso hin i Tupana tikuap kahato yt uheso hin i hap. ³ Wētup e'at pe are'e Tupana pe — Pyno waku ui'apiheg ui'ywania ehakyera'at hamo are. Waku areïne'en ekuasa hano hawyi waku uipo'oro aria wato kape ui'apiheg hano ui'ywania ehakyera'at hamo are. Atiky'esat kahato ui'ywania tukupte'en emiehakyera'at ko'i Tupana are. Mi'i hap upi waku uihep Iesui po pyi ui'apiheg hamuat ui'ywania emiehakyera'at wo tukupte'en aru are'e sa'awy'i Tupana pe yt kat i uheso hap wywo.

⁴ Meiūpe uhehay teran eiwywo ui'ywania Iuteuria etiat sehay. Sa'awy'i sese te mesup te ui'ywania Iuteuria tukupte'en kahato Tupana mi'airo sese ko'i e. Nimo te pyi ra'yn Tupana sa'yru'in ko'i ewywuwat Tupana saki'yt'in ko'i ewywuwat wo tukupte'en uru'ywania. Mi'iria ti Tupana mimōtypot kahato tukupte'en. Mi'iria pe uru'ywania puo sa'awy'i Tupana timoherep tehay miwan miat

yne i'ewynte tomōtypot hap i'ewynte tētyhot hap. Mi'iria pe sa'awy'i — Woroho'opoityro yne e'at e uru'ywania pe urue'ase'i'in me. Sa'awy'i Tupana to'e — Woroho'opoityro aru yne e'at pe aru ui'e hap ewy e. Atunug aru uimōtypot yat koro eipy-asetpe e sa'awy'i uruepe. Ta'i sa'awy'i Tupana to'e — Atunug aru eipiit kawiat Uimipo'oro Wuat'i Porekuat nuat hat e urue'ase'i'in me. Urue'ase'i'in sa'awy'i Tupana wywo i'atuehay kahato rakaria. ⁵ Urue'ase'i' sese ti mekewat Aparāu e hap het rakat i'ewynte urue'ase'i'in ko'i ti mekewat ase'i Isaki i'ewynte mekewat ase'i Isareu e hap het rakat. Mi'iria ti sa'awy'i hewyry kahato Tupana wywuat rakaria. Pywo ti Tupana kuap haria akag ko'i uru'ywania sa'awy'i tukupte'en. Sa'awy'i irania'in ywania eiperia Humanu ywania ewywuaria yt tikuap hin i Tupana sese ma'ato mi'i hap e'at pe uru'ywania tikuap sakpo Tupana sese. Uru'ywania saipepiat sese Iesui tuwemoherep. Urupiit ewywuat kahato Iesui tuwemoherep. Ta'i uru'ywania piit ewywuat kahato Iesui piit toīne'en. Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat ty ti Iuteu kawiat. Mi'i pote waku watuwehum kahato Tupana ete — Tupana watuwehum kahato ewawi katupono erepu'i nug hawyi ereīne'en kahato aipy'asetpe Ai'akag wo. Watomōtypot En ni wuat'i e'at pe. Waku ra'yn waku ra'yn waku wato'e Tupana pe. ⁶ Sa'awy'i Tupana to'e urue'ase'i Aparāu ehary'i mana Sara pe — 9 ewaty put'ok'e hawyi ara'aipok i ewawi mana hawyi wyti aru emēpyt ra'yn toīne'en e Tupana tope hawyi hupi'a ra'yn ma'ato mana Sara iporo sese pytkai. Yt karāpe i Tupana ti'aparap — Atunug aru ui'e hap ewy hap ete. Mi'i

hawyi 9 ewaty hawyi ta'aipok hawyi mana Sara imēpyt a ra'yn. Mekewat Aparāu sa'yru Isaki tuwemoherep ta'yn itote imēpyt ra'yn Tupana e hap ewywuwat. Mi'i hawyi Tupana to'e — Isaki ti uimi'airo sese e. Isaki saipepiaria ti uhemii'tin sese tukupte'en e. Isaki ywania wyti aru ui'y-wania mesuwat yi tote tukupte'en aru wuat'i e'at pe e Tupana urue'ase'i pot pe. ⁷ Ma'ato tukupte'en kahato Aparāu sa'yru'in yt Isaki kaipywiat i. Mi'iria ti wētup ok Aparāu ehary'i kaipywiat tukupte'en wy wētup ywania mekewat haryporia Isitu ywania kawiat mana Sara eropat hat mēpyt. Mi'iria ete Tupana to'e — Aparāu esaipepiat sese ti Sara mēpyt Isaki e hap het rakat are e. Uiwānētup hawe Isaki yn esa'yru sese e. Mi'i emēpyt kawiat wyti aru ati'atumoherep emiariru sem ko'i e. Isaki sa'yru kawiat ati'atumoherep e'ywania sese mesuwe mehĩ e Tupana sa'awy'i urue'ase'i Aparāu me. ⁸ Mekewat ewary wētup ok Sara emiit kaipyi emēpyt re wen ma'ato Isaki yn ni esa'yru sese uimi'airo wat'yp sese yn ni are e Tupana. Ehary'i mana Sara iporo rakat kaipywiat yt myhu'at hat i ra'yn kaipywiat yn ni aru ewat'yp sese toĩne'en mehĩ e Tupana urue'ase'i Aparāu me. ⁹ Mio tā e ti Tupana uruehary Sara pe — Mūki'ite mūki'ite 9 ewaty tokosap hawyi wyti aru toĩne'en emēpyt epiit sese kaipywiat tuwemoherep aru ui'e hap ewy e Tupana sa'awy'i mana Sara pe. Mi'i hawyi topyhu'at i'e hap ewy ra'yn. Iporo sese pytkai yt imēpyt i rakat pytkai mana Sara tomoherep tomēpyt Isaki Tupana e hap ewy ra'yn. ¹⁰ Mi'i hawyi Isaki totag na'yn hawyi to-tat tehary'i Hepeka e hap het rakat. Mi'i hawyi

ihary'i hawyi hupi'a hawyi imēpyt ra'yn typy ok ipat rakaria ha'yru'in tuwemoherep mana Hepeka pyi. ¹¹ Ma'ato sa'awy'i Isaki sa'yru'in wemoherep hap e'yanmete Tupana to'e mana Hepeka pe — Emēpyt ipat rakat sa'awy'iwuat wētem yianmiat hat ti aru topyhu'at eropat hanuat e Hepeka pe. Mi'i hawyi iyke'et topyhu'at toywyt eropat hano Tupana e hap ewy imiky'esat ewy tutunug. Mi'i hawyi imēpyt Iako topyhu'at Isaki saipepiat sese. — Ati'airo ipat ok wat'yp'i Iako e Tupana i'atu'ywā'ī hap e'yanmete. ¹² Mi'i hap tohenoi i'atuty Hepeka pe yianmete Isaki sa'yru'in ipat rakaria minug etiat Iako yt kat i te wakuap nug kuap sio waku sio yt hap e'yanmete Tupana ti'airo. Yt hewaku hap upi i toi'airo Iako. Koitywy aito tuwepyi te Tupana ai'airo aikaykay tuwewawi hap. ¹³ Katupono i'atu'ywā'ī hap e'yanmete Tupana to'e — Uimiky'e kahato Iako uimi'airo kahato e ma'ato iyke'et Esau piat — Yt uimiky'e i kahato e. ¹⁴ — Ta'i Tupana yt naku i i'atu'e irania'in. Yt hāpyk i kahato katupono toi'airo Iako hawyi yt toiky'esat i Esau i'atu'e irania'in. Yt ahewaku hap upi i ai'airo pote yt naku i Tupana toīne'en i'atu'e sa'ag irania'in Iako emiariru'in me uruepe. ¹⁵ Yt mi'i tā hin i ti rat uiwyrīa'in are katupono waku kahato Tupana toīne'en. Nimo te Tupana to'e aha'ase'i Musei pe — Areīne'en iwese kahato rakat e. Mi'i pote ti ati'atuehakyera'at kahato miit'in uipy'a pyi uimi'airo ko'i e. Ati'atuehakyera'at teran miit'in mote atiky'e kahato miit' uimiky'esat ok tā e. Ati'airo miit' uhemīit no uimiky'esat upi yt i'atuewaku hap upi i ati'airo uheropat hanuat e Tupana. ¹⁶ Wētup

ok miit ihaky'e'i uhepe rakat atekyi uhowawi uiwepyi sio waku rakat sio yt e. Uito ti Tupana pote atunug uimiky'esat ewy e. Uito Tupana pote uiwepyi ati'atu'airo miit'in uipy'a pyi uimiky'esat ewy e Tupana sa'awy'i Musei pe. Mio tā e hap kaipyi watikuap ta'yn yt ahewaku hap upi i Tupana aiky'e hap ma'ato towese hap kaipyi aheha-kyera'at hap watikuap. ¹⁷ Sa'awy'i Tupana to'e morekuat yi Esitu piat Warau e hap het rakat pe — Uiwepyi woro'airo morekuat no mesuwat yi tote e. Ereīne'en morekuat yi Esitu pe hawyi eminug yt naku i hap ko'i kaipyi wuat'i miit'in mesuwarote uhet kuap haria te'eropyhu'at. Katupono atimoherep kahato irane uhesaika hap hawyi atiporenōtem uhemii't'in Iuteu ywania epo pyi e Tupana morekuat Warau me temiit'in ewanīkap sese pe. ¹⁸ Mi'i pote mesup te Tupana topyhu'at iwese rakano tomiky'esat ok tā ma'ato irania'in ipy'ahak takaria pe toi'atumōpy'ahak po'og ne'i tuwepyi tomiky'esat ewy. ¹⁹ Mio tā i'atu'e irania'in — Tupana ti yt naku i katupono tomiky'esat ewy mesuwarote tutunug i'atu'e sa'ag. — Yt hāpyk hin i etunug Tupana i'atu'e irania'in ipy'a heg nakaria. Toi'atumōpy'ahak kahato po'og tehay wo tuweete i'atu'e. Pyno aikotā aru toi'atu'apiheg tomimōpy'ahak haria i'atuminug sa'ag ete i'atu'e. Tupana tomiky'esat ewy yn inug mote yt watuwewāi kuap i Tupana kape. Yt watināpin kuap i pote Tupana katupono tomiky'esat ewywuat yn tutunug i'atu'e irania'in. Mi'iria pe are'e — Yt eweiwesat sa'ag nei'o Tupana are katupono aito yi ewywuat yi og ahemyp nug hap ewywuat aito are i'atuepe. Mi'i hawyi Tupana ainug ahemyp nug

hat ewy. ²⁰ Yt naku i wato'e Tupana kape — Kat pote uinug mi'i tã Uhyt Mimi wato'e tope. Yt naku i wato'e — Yt uimiky'esat ewy hin i uinug wato'e Tupana pe are. Mio tã wato'e pote watopyhu'at aikotã yi og yt kan hamo i yt naku i ahemyp nug hamuat rakat ewy. — Yt uinug nei'o emiky'esat ewy wato'e sa'ag. Uinug no Tupana uimiky'esat ewy wato'e pote watopyhu'at yt ikahu hin i rakat yi og sa'ag myp nug hat po pe hap ewy. Myp tutunug hawyi yt kan hamo i topyhu'at yi og sa'ag kawiat i pote pok'e meremo aria pe tosey hawyi. Mi'i hap ewy kahato aitoria aiwepyi aimiky'esat yn watiky'esat hawyi. Tupana po pe watoĩ-ne'en wen ma'ato yt aimokahu kuap i tomiky'esat ewywuat. ²¹ Mi'i hap ewy kamūti nug hat po pe yi og wakuat hawyi tutunug tomiky'esat ewywuat. — Koitywy atunug mesuwat yi og kawiat typy kamūti e tuwepe. Wētup kamūti atunug miit'in mipun eiam yt ikahu i rakat. Ma'ato wētup atunug kamūti ikahu kahato rakat u'yat painug hamuat e tuwepe hawyi tutunug na'yn typy kamūti yi og kawiat tomiky'esat ewy. Typy kamūti wētup yi og kaipyi yn tomiky'esat ewy. Mi'i hap ewy ti Tupana tunug aito tomiky'esat ewy. ²² Ta'i kamūti nug hat ewy Tupana ainug tomiky'esat ewy. Yi og sa'ag mote kamūti nug hat ipy'ahak kahato yt tutunug kuap i kamūti yi og sa'ag mote. Mi'i hawyi — Yt kat hamo i mesuwat yi og to'e hawyi toipun pya to'yat pyi. Toi'apok ta'yn tominug kamūti. Mi'i hap ewy kahato Tupana miit'in ete toperup'i wywo ipotpap mi'iria wywo. Meiūran iperup'i pot'i hawyi ipy'ahak — Pyno woroho'o'apiheg na'yn eipe e i'atuepe aikotã kamūti nug hat

ewy yt aimohãpyk kuap i hawyi. ²³ Ma'ato wētup yi og wakuat topyhu'at kamūti nug hat po pe hawyi hepamo tutunug kamūti topotpap mo waku rakat wuat'i eiam mo ra'yn. Mi'i hap ewy Tupana ainug tomōtypot hamo. Ainug hawyi miit'in te'eraha'at hawyi te'eruwehum Tupana ete. — Tupana waku rakat i'atu'e iwese kahato mi'iria nug hap ete ihaky'e'i kahato Tupana mi'iria ete i'atu'e. Tupana eiam kahato mi'iria tukupte'en tuwepokuap kahato mi'iria nug hap ete i'atu'e.

²⁴ Tupana mi'airo kahato aito. Tupana aikaykay tuwewawi aito Iuteuria ywania i'ewyte irania'in aito wētup ywania. ²⁵ Sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Useia henoi tomiwan me. Tupana ti to'e uhepe — Meiūran aru wētup ywania pe yt uhemii't'in sese i rakaria pe ahenoi — Eiperia ti mesup uhemii't'in sese eweikupte'en e. Meiūran aru irania'in ywania yt uwe miky'eria i kape — Uimiky'eria kahato sese eiperia e Tupana e Useia miwan me. ²⁶ Meiūran aru aikope aikope miit'in te'ero'e — Eiperia yt Tupana emiit'in hin i i'atu'e hap tote aru te'ero'e — Eiperia ti Wuat'i E'at Piat Ieīne'en hat Tupana sese sa'yru'in saki'yt'in i'atu'e aru e Useia nimuat Tupana ehay moherep hat tomiwan 1.10 2.23 pe. ²⁷ Mi'i hawyi Isaia Tupana ehay moherep hat mio tā e haty wo — Aitoria ti Isareu ywania e. I'atu kahato aitoria aikotā yēpe ete yi kyt i'atu hap ewy watoīne'en e. Typy'i kahato aito ma'ato kurin kurin Tupana miehakyera'at wuaria sese aipy'asetpe tukupte'en e katupono i'atuminug sa'ag yt nakuap i kahato tukupte'en aikotā tawa Sutuma tawa Kūmura yt naku i nug haria ewy e. ²⁸ Pywo ti rat Tupana tunug to'e

hap ewy aru ahete — Woroho'o'apiheg kahato aru eiperia yt naku i nug haria merep'e hap ewy yn woroho'omoma sese aikotã nimo ati'atuwuk tawa Sutuma tawa Kumura hap ewy e Isareu ywania pe. ²⁹ Ma'ato mesup yt atunug i te e. Katupono eipy'asetpe tukupte'en uimi'airo ko'i uimohey hat Aparãu ewywuaria e. Mi'iria ti yt ui'atoiat teran hin i haria e Tupana nimo Isaia tomiwan 10.22 pe uru'ywania Iuteuria pe.

³⁰ Pyno eweipome'eg no ehewaure uhowawi uhyt'i'in mana'in Humanu ywania are. Sa'awy'i uru'ywania Iuteuria yn Tupana mi'airoria tukupte'en wen ma'ato mesup irania'in ywania mesuwarotiararia waku pe tukupte'en ta'atumohey Ha'yru hawyi. Sa'awy'i yt ta'atukuap hin i mu'ap Tupana kapiat mi'iria i'ewyte yt ta'atukat hin i Tupana ma'ato mesup ta'atumohey Iesui hawyi waku pe tukupte'en Tupana wywo. ³¹ Ma'ato Iuteuria Tupana mi'airoria sa'awy'iwuaria Tupana ywania sese tikat kahato mesup wētup mu'ap Tupana kapiat yt Iesui upi i. Ta'atuky'esat kahato — Waku kahato eipe e hap Tupana wanētup hawiat hap. Mi'i hawyi mio tã i'atu'e — Pyno waku watunug kahato toran Tupana wã'i'e hap aināpin hap ko'i Musei mienoi ko'i hawyi waku pe watoĩne'en Tupana py'a pe i'atu'e kahato to'ope. Mi'i hawyi ma'ato ta'atuiã'ãg inug hap ete at ka'ap hawyi yt kat i mu'ap ta'atupuēti Tupana kape yt ta'atukat i Iesui mohey hap upi hawyi. ³² Ta'atupaparap kahato Tupana kapiat mu'ap ete kat pote ta'atuwepyi ta'atuminug wakuat upi ta'atukat ta'atuwemoewaku hap. Yt ta'atukat hin i Iesui mohey hap kaipywiat upi ta'atuwemoewaku hap. Mi'i

pote — Watunug toran Tupana piat aiwo'onāpin hap ko'i pote ti waku pe watoīne'en Tupana pe i'atu'e to'ope yt Tupana e hap ewy i. Mi'i hawyi Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hat Iesui topyhu'at i'atupy'asetpe pytkai yt ta'atusat i ta'atuoieīne'en wuat'i e'at piat rakat sese. Mi'i hawyi Iesui topyhu'at i'atupy'asetpe aikotā mu'ap tote nu wo py yitytek hat ewy toīne'en i'atuepe. Ta'atu'aparap Iesui ete aikotā Isaia sa'awy'i to'e miwan me hap ewy. Mio tā e Tupana ahepe — Eiwe'eg wo o Iuteuria tawa wato Ierusarēi miaria yity'ok Siāu miaria are e. Waku mekewat Nu wato tote eweha'awynug yn na'yn uimōtypot yat koro e. ³³ Waku uimi'airo mekewat Nu Wato ikahu rakat tote eweha'awynug uimōtypot yat e. Ma'ato ta'atupuēti itote mekewat Nu hawyi — Yt kan hamo i Mi'i i'atu'e yt aimiky'esat ewywuat hin i i'atu'e Tupana pe hawyi Tupana Sa'yru pun haria tukupte'en ne Iuteu ywania. Mi'i hawyi i'atumipun topyhu'at i'atupu'ap tote nu ewy. Mio karāpe Iuteu ywania ikohyewyry itote hawyi hewo hewo kahato meiēwat Nu Wato ete e aikotā wata'at nu ete aipu'ap upi wātym muo turan hap ewy are. Mio tā Tupana to'e hap ewy — Uwe uwe mesuwat Nu ikahu kahato rakat ete ta'at mi'i haria te'eruwe'auka hanuaria aru tukupte'en e ma'ato uwe uwe mekewat Nu Wakuat rote tuwe'yat nug mi'i hat wuat'i e'at piat Tupana mowepit hat topyhu'at aru e Isaia tomiwan 8.14 pe. Uito ti Pauru.

10

¹ Uheywyt'in uheinyt'in Iesui mohey haria Yi Humanu totiarā ahētup haty wo at ka'ap Tupana kape — Tupana are eti'atuehakyera'at ro

ui'ywania ui'ewywuaria Iuteu ywania ahētup kahato uipy'a pyi. Etimoherep to Esa'yru Iesui ui'ywania pe. Eti'atunug no Iuteuria Emipo'oro Uruporekuat nuat mohey kahato hanuaria wo ui'ewywuwat haria wo are'e yn Tupana pe haty uipy'a piat wywo. ² Yt uheso hin i ui'ywania Iuteuria tikuap teran kahato Tupana wen ma'ato yt ta'atukuap i te. — Tupana sese po'og uruimōtypot irania'in kai i'atu'e ma'ato yt ta'atukuap i te Tupana ta'atupy'a pe ta'atuwy ewywuwat. ³ Ha'awyte yt ta'atumohey i Tupana kapiat mu'ap Iesui. Ta'atuwaure mu'ap Tupana kuap sese hamuat hawyi mesup ta'atukat re wētup mu'ap Tupana kapiat kuap hamo e. Tupana kapiat mu'ap pun haria ui'ywania. — Yt watiky'esat i En Uruporekuat nuat hap i'atu'e Tupana Mipo'oro Iesui pe. Ta'atunug ta'atupu'ap ta'atuwanētup hawe yt Tupana kapiat mu'ap ewywuwat i. Mi'i hawyi waku kahato urupu'ap Tupana kapiat i'atu'e irania'in me ma'ato yt pywo pe i. ⁴ Katupono ha'awyte Tupana to'e — Atipo'oro aru Uha'yru Eiporekuat no e. Uwe uwe imohey haria mi'i haria ti aru waku pe tukupte'en uipy'a pe e nimo ui'ywania pe wen ma'ato uru'ywania Iuteuria yt imohey i hawyi — Ewetunug no yne yne urue'ase'i Musei wāi'e hap hawyi waku pe eweikupte'en Tupana wanētup hawe i'atu'e mesup wuat'i ywania pe. — Atimoma ra'yn mekewat mu'ap e Tupana yt uwe i inug kuap mote e. Mesup Uimipo'oro Eiporekuat nuat Iesui upi yn toīne'en mu'ap uhowawiat e. Yt karāpe i ehewaku hap put'ok'e uimowepit hamo e Tupana mesup wuat'i miit'in me. ⁵ Pyno eweikuap teran mekewat mu'ap Musei mienoi Tupana kapiat hap

pote waku eweikuap sese kat som Musei to'e. Mio tã e tomiwan me — Ereïne'en neran hãpyk takat sese Tupana wanētup hawe pote ewetunug at ka'ap yne yne Tupana wã'i'e hap Tupana etunug no e hap ko'i e. Yt ewei'aparap hin i yne yne Tupana e hap ko'i ete hawyi eweikupte'en wakuaria wo ma'ato wētup ete ewei'aparap pote Tupana mi'apiheg wo eweikupte'en aru e Musei tomiwan me. ⁶ Ma'ato Tupana tikuap kahato yt uwe i mesuwat yi totiat toran tomiky'esat ewywuat nug kuap haria tukupte'en. Mi'i pote Tupana tunug mu'ap wētup takat tuwewawiat Tosa'yru apiheg hap upi. Ta'i mekewat Wakuat Miit Iesui mohey hap kaipyi aimohãpyk kuap. Tomipo'oro Aipotypot nuat mohey haria pe yn Tupana to'e — Eipe waku kahato atipuēti mesup uipy'a pe e. Aikotã Tupana to'e sa'awy'i tehay moherep haria wē pyi hap ewy. Mio tã e wuat'i miit'in me — Yt pya hin i areïne'en eikai e. Uimipo'oro Eiporekuat nuat i'ewyte yt pya hin i eikai e. ⁷ Uhehay i'ewyte yt pya i eikai e. Ta'i uhehay toïne'en na'yn eiwē pe ehehēku tote e. Ta'i uhehay toïne'en na'yn eiwanētup hawe e ahepe. Yt naku i wato'e — Tupana Mipo'oro toïne'en pya kahato aikai iuēpe atipy pe wato'e. Katupono yt pya hin i aikai Ahehakyera'at hat. Yt naku i wato'e aipy'a pe — Waku watuwat atipy kape Iesui kape hawyi waku waterut meikowo Aiporekuat no yt naku i wato'e katupono toïne'en kahato aipy'asetpe. Yt naku i wato'e — To'iro wa'asyp hap kape Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat kat hamo sio toïne'en itote sio yi ywyt'okpype toïne'en sio waku watehymut sio yt naku i mi'i tã wato'e katupono Tupana Ehay

toĩne'en mesup yt pya hin i aikai katupono aiwẽ pe toĩne'en kahato e. Imohey haria piit puo toĩne'en. ⁸ Ma'ato mi'i tã Tupana to'e ahepe mesup — Uhehay i'ewyte yt pya hin i eikai e. Ta'i uhehay toĩne'en na'yn eiwẽ pe ehẽku tote. Ta'i uhehay toĩne'en na'yn eipy'a pe eiwanẽtup hawe e ahepe. Mi'i tã ti ahenoi ehepiat hap. Ta'i Tupana ehay toĩne'en eipiit pe imohey haria eipe pote. ⁹ Katupono uwe uwe tuwemoherep towẽ pyi irania'in me — Iesui ti Uika'iwat sese e i'ewyte topy'a pe hawyi mio tã e — Iesui woromohey kahato ereĩne'en gu'uro pyi hap mi'i e hat Tupana miehakyera'at no topyhu'at e. ¹⁰ Katupono karãpe aipy'a pe wato'e — Woromohey En Iesui e mi'i hat pe — Waku pe eweikupte'en wuat'i e'at pe e Tupana ahepe. I'ewyte uwe uwe tuwemoherep irania'in me towẽ pyi Iesui mohey hat sese uito i'ewyte Uika'iwat kahato Iesui e hat pe Tupana to'e — Worohakyera'at en wuat'i e'at pe e. ¹¹ Aikotã miwan miat Tupana to'e sa'awy'iwuat hap ewy — Uwe uwe to'e uhepe — Tupana woromohey En e hat ti aru yt karãpe i tuwemõti te uimohey hap ete e Tupana miwan me. ¹² Tupana to'e wuat'i miit'in me sio aito Iuteuria ywania sio wẽtup ywania — Uwe uwe uimohey hat uimowepit hat sese toĩne'en sio Iuteu ywania sio wẽtup ywania e. Ta'i Kereku ywania sio ga'apy piat ywania uimohey haria uikaykay Uha'yru set upi pote uimiehakye-ra'at nuaria tukupte'en e Tupana yne ywania pe. ¹³ Aikotã miwan me Tupana to'e sa'awy'i hap ewy topyhu'at mesup. — Uwe uwe e uhepe — Tupana uhehakyera'at ro e mi'i e hat pe mio tã are'e — Mesup ta'yn worohakyera'at en uhyt mana e.

¹⁴ Ma'ato yt karāpe i yt imohey i te hat hētup Iesui kape hehakyera'at hamo. I'ewyte yt ikuap i te Iesui etiat yt uwe i henoī tope pote yt karāpe i hētup Tupana kape hehakyera'at hamo katupono yt toikuap i te pote. I'ewyte yt kat i i Tupana ehay moherep hat itote pote yt ta'atuētup kuap i Tupana kape i'atuehakyera'at hamo yt kat i i'atuwo'omu'e haria i pote. ¹⁵ I'ewyte yt watipo'oro i wētup ok i'atuepe Iesui ehay etiat i'atumu'e hamo pote yt karāpe i ta'atukuap katupono yt uwe i henoī i'atupy'asetpe i'atumu'e hamo Tupana etiat pote yt ta'atumohey kuap i. Mi'i pote ti — Waku kahato uhehay wakuat moherep haria tukupte'en e Tupana. Ikahu kahato i'atupy ko'i uiwanētup hawe katupono uhehay ereto hamuat i'atupy ko'i e Tupana. Aikotā Tupana to'e hap ewy — Karāpe wētup ok toto uhehay moherep hamo irania'in kape uiwanētup hawe mi'i miit wakuat kahato wo toīne'en e. Ipy ko'i i'ewyte ikahuria ewy te'eropyhu'at uiwanētup hawe katupono i'atukohyewyry kahato uhehay moherep hamo pote e. ¹⁶ Sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia to'e tomiwan me — Tupana e ati'atumu'e kahato mesuwarotiaria ehay wo ma'ato yt ta'atumohey i te e. Ta'atukuap kahato aiwē pywiat pytkai yt ta'atupywo i ahehay etiat e Isaia sa'awy'i. Mi'i e hap kaipyi watikuap ta'yn i'atu kahato Tupana ehay wakuat kuap haria mesuwarotiaria tukupte'en ma'ato yt ta'atumohey teran i haria hap watikuap. ¹⁷ I'ewyte Tupana Mipo'oro Ahehakyera'at hamuat moherep hap kaipyi yn ni miit'in te'eropyhu'at Iesui mohey haria wo. ¹⁸ Ui'ywania Iuteuria tikuap kahato mesuwat sehay wakuat aikotā morekuat Tawi to'e

tuwepy hawe tomiwan me hap ewy — Ta'i ui'ywania ti Tupana ehay kuap kahato haria e. Aikope aikope ta'atuewry mesuwat yi wato hap ok tā note aru ta'atumoherep kahato Tupana ehay itotiaria pe e. Ui'ywania Iuteuria tukupte'en wuat'i etama pe Tupana ehay moherep hamo e tomiwan me. ¹⁹ Pyno uru'ywania Iuteuria tikuap ta'yn sa'awy'ite mesuwat sehay wakuat e. Mekewat urue'ase'i pot Isareu emiariru ko'i ikuap kahato aikotā Musei to'e wuat'i e'yianmete hap ta'atukuap. Mio tā to'e Tupana uruepe Isareu emiariru ko'i pe — Meiūran aru wētup ywania tukupte'en uimohhey haria wo e. Mekewat e'at pe mi'iria yt nakuaria i ywania eiwanētup hawiat tukupte'en pytkai uheropat kahato haria e. Uimiehakjera'at ko'i wo tukupte'en kahato mi'iria e. Mi'iria ete aru eha'ywywi kahato e Tupana sa'awy'i uru'ywania pe irania'in ywania yt iwe'eg nakaria i ewy te iro pote e. Ta'i mi'iria uimiehakjera'at ko'i tukupte'en irane ui'ywania sese ewywuaria e. Mi'i atunug hawyi eweipyhu'at ipy'ahak mi'i haria etiat rakaria wo uhehay i'atuehay wo pote e. ²⁰ Musei iku'uro hawyi Tupana ehay moherep hat Isaia put'ok'e mekewat Musei ewy te ihay — Mio tā e Tupana uhepe e meiūran ti aru irania'in ywania yt uikat i haria uipuēti ra'yn aikope aikope tukupte'en yi wato hap ok tā e Tupana uhepe e. I'ewyte — Aremoherep irania'in ywania pe — Yt karāpe i eremoherep uruepe e haria pe e Tupana Isaia miwan me. ²¹ Ma'ato ui'ywania Iuteuria kape mekewat Isareu emiariru ko'i pe mio tā e Tupana at ka'ap — Eweī'ē o uhowawi woroho'o'okhytsat reran are at ka'ap Aparāu emi-

ariru emiariru ko'i pe ma'ato — Yt yt yt i'atu'e uhowawi e. Yt uruiky'esat i yt kat i emiky'esat urutunug neran ewei'e uhepe Isareu ywania e Tupana sa'awy'i Isaia miwan me. Ta'i aikaykay kahato tuwewawi Tupana yt nakuaria aito pytkai. Uito Pauru.

11

¹ Mi'i pote apo'are ehepe sio Tupana Iuteuria ky'e te sio yt sio toi'atupugha sio waure'e ra'yn Iuteuria ywania kai temiit'in kai sio yt i te are'e. Yt rat pãi toi'atuky'e kahato te mi'iria e. Uito ti meke-wat Iuteuria ywania kaipywiat hat pote atikuap kahato uruky'e hap pãi. Atikuap kahato Tupana yt uruwaure hin i te hap. Uha'ase'i pot ti meke-wat Tupana mohey hat akag sese Aparãu are. Pywo ti rat uha'ase'i Pesamĩ ti Aparãu emiariru toĩne'en sa'awy'i. ² Yt karãpe i aru Tupana ti'atoiat temiit'in sese Iuteuria ywania e. Katupono toi'airo mi'iria to'ywania wo wuat'i e'yianmete. Sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Eria to'e Tupana pe tomiwan me — Uru'ywania yt naku i kahato e. Ta'atunug sa'ag kahato yne emiky'esat ko'i ete e. ³ Ta'atu'uka kahato emipo'oro ehay moherep hanuaria e. Yt naku i aikope aikope emiit'in tunug emõtypot hamuat aikope aikope ta'atuwuk ta'atuhũria emõtypot hamo mi'iria kape tõi'ẽ kahato uru'ywania wãita'atu'e hamo e. Ta'atupugha emõtypot yat ko'i e. Ta'atu'aporok yne emõtypot yat e. Ta'atumoma teran yne emiit emipo'oro ko'i e. Pywo ti rat Tupana mesup ta'yn uikat kahato ui'auka hamo e tomiwan me. Uito yn ni emiit sese mesuwarote areĩne'en Iuteuria py'asetpe pote

e Eria sa'awy'i Tupana pe. ⁴ Mi'i hawyi Tupana tiwesat — Eria e yt en yn i uimōtypot hat itote katupono uhemii't'in sese uehay moherep haria tukupte'en ne 7000 miit itote uimōtypot haria sok yt karāpiat i tupanaria ne'i mōtypot haria mi'iria e. Yt ta'atumōtypot hin i mekewat tupana iā'ākap Paeu e hap het rakat. Yt en yn hin i uimōtypot hat topyhu'at itote e Tupana Eria pe. ⁵ Mi'i hap ewy Tupana to'e mesup Isareu ywania etiat uruepe yt i'atu i wen i'ewyte Iesui mohey haria ma'ato tukupte'en ne Iuteuria ywania uimi'airoria e Tupana uruepe katupono aho'oekyi ra'yn uhowawi mi'i ywania kaipyi ipat'ok hit ihaky'e'i uhepiat rakaria katupono paa'are hawyi aho'oekyi heīpyt uhowawi e Tupana. ⁶ Aho'o'airo mi'iria uhepiat i'atuky'e hap ete katupono i'atuehaky'e'i uhepiat hap kaipyi atunug mi'iria uhemii't'in no e. Yt i'atuminug wakuap upi hin i ati'atu'airo mi'iria e. Uiwepyi ati'atu'airo mi'iria uipy'a pyi e Tupana. Mi'i hap ewy koitywy Tupana ai'airo yt aiminug wakuap upi hin i ma'ato tuwepyi ai'airo haty wo aiky'e haype yt kat i i watunug wakuap pytkai ahehaky'e'i pote. Ma'ato wakuaria aito hawyi ahewaku hap upi aiky'e wato'e pote mi'i ti yt pywo pe i katupono watoīne'en tewanīkap mo turan hap e'at pe aiky'e. ⁷ Pyno Aito Tupana mohey haria watopyhu'at aiky'e hap kaipyi hawyi Tupana mowakuaria watoīne'en. Koitywy aimikuap mu'ap Tupana kapiat Iuteuria ywania tikat kahato. Isareu ywania tiky'esat kahato Tupana piat — Waku eipe e hap ma'ato mi'iria yt ipuēti i katupono te'eruwepyi ta'atunug Tupana kapiat yt mu'ap i. Mi'i pytkai Tupana to'e kahato i'atuepe

— Uha'yru mohey hap upi ro uipuēti e ma'ato yt i'atu'e Tupana ihay at ka'ap pytkai. Meiūran te'eruwewaurehik ta'yn ma'ato kurin kurin ipuēti ui'ywania Iuteuria kawiat. Ta'i imi'airoria yn ipuēti. ⁸ Aikotā to'e miwan me hap ewy — Yt yt i'atu'e hawyi — Pyno waku eweikupte'en yt iwe'eg i rakaria wo waku eweikupte'en ipy'a heg nakaria wo e. Pyno eweikupte'en yt ikuap kuap takaria wo i e Tupana Iuteuria pe. Mi'i pote mesup e'at pe e — Iuteuria yt ikuap kuap i pywuat sehay Iesui ehay moherep haria henoī i'atuehamo pytkai yt put'ok'e i i'atupy'a pe. Tupana ehay miwan miat te'era'akasa hawyi teke i'atueha py pe ma'ato yt put'ok'e i i'atupy'a pe. ⁹ Yt ta'atumohey teran i rakaria Iuteuria aikotā miwan me morekuat Tawi to'e hap ewy — Tupana uru'ywania yt emohey teran i pote waku etunug iheg me i'atuenuk hap ewamiri kape hap ewy waku i'atuenuk hap topyhu'at i'atu'auka hap e. Waku i'atupu'ap tote ehewāhik yi ka'a i'atu'at hamo i'atuminug sa'ag upi i'atu'apiheg hamo e Tawi. ¹⁰ Waku eti'atueha py sasep mi'iria yt emohey teran i haria pote e. Waku eti'atuewaure ka'a hik i'atuwo'okak'i hap pupi e. Waku myk puo yne mi'iria yt emohey teran hin i pote e morekuat Tawi Tupana pe tuwepy hawe. ¹¹ Uru'ywania Iuteuria i'aparap kahato Tupana kapiat mu'ap kuap hap ete aikotā miit ta'at yi hot pe hap ewy yt ihapytig i pote e. Ma'ato mi'i pytkai atu'aparap pytkai Tupana yt ti'atuwaure hin i — Atomog aru mi'iria e. Yt karāpe i aru woroho'o'atoiat ui'atoiat eipe pytkai e. Yt eweiky'esat i ehehakyera'at uhepiat hap pote atum irania'in ywania yi totiaria pe. Mi'i atunug

hawyi irania'in ywania etiat iha'ywywi rakaria wo eweikupte'en katupono uimiehakyaera'at ko'i wo tukupte'en mi'iria uimēpyt'in ko'i wo e Tupana Iuteuria pe. ¹² Uru'ywania Tupana piat ta'atupoityro hap pun haria ta'atu'aparap kahato Tupana imium ta'atuehakyaera'at hamuat ete. Yt ta'atuky'esat i hawyi ihaky'e'i rakaria ewy tukupte'en mesuwe. Katupono pya kahato Tupana kai tukupte'en. Uru'ywania mipun irania'in ywania ewy topyhu'at. Mi'i hawyi koitywy irania'in ywania Tupana mipoityro wo tukupte'en aikotā Tupana Pā'āu kuap haria wo. Ta'atumohey Tupana hawyi Tupana mihu'ihu'i ko'i wo tukupte'en. Ma'ato meiūran aru Iuteuria ywania urutoria yne Iesui mohey haria wo urutukupte'en aru imi'airoria ok tā aikotā irania'in ywania mesuwat yi tote wētup sok yn watukupte'en hap ewy. Mi'i hap e'at pe Tupana mipoityro ko'i yne miit'in. Mi'i pote mesuwat yi yne Tupana mipoityro wo topyhu'at. Waku kahato mi'i hap e'at topyhu'at waku sakpo e.

¹³ Pyno koitywy uhehay teran eiwywo irania'in ywania yt uru'ywania i yt Iuteuria i ko'i kape uhehay teran. Sa'awy'i Tupana uikaykay eimu'e hamo tehay moherep ehapiat hamo ui'airo Tupana. Yt Iuteuria i pe Tupana ehay moherep hat kahato uito ma'ato Tupana ehay moherep wētup ywania piat hat uito. Yt aremōti hin i mesuwat motpap nug hamo. Waku kahato atipuēti ui'airo hap. ¹⁴ Yt atiwaure i uru'ywania ma'ato ahā'āg kahato i'atuehakyaera'at hap nug hamo. Ui'ywania teha'at uiminug irania'in ywania mu'e hap kape hawyi atiky'esat i'atuesy'at rakaria ewy te'eropy-

hu'at i'atupy'a piat Iesui mohey hap ky'ewi yt kat i Tupana poityro hap i'atukai pote. Ta'atukuap irania'in poityro hap hawyi atiky'esat ta'atukat kahato Iuteuria poityro hap i'atueha'ywywi hap kaipyi. Mi'i hap atiky'esat kahato. ¹⁵ Sa'awy'i — Yt uruiky'esat i En Uruporekuat no i'atu'e Iesui pe. Mi'i pote Tupana tuwemorem i'atuewawi uru'ywania pyi hawyi. — Pyno yt ta'atuky'esat i En pote uruiky'esat En Uruporekuat no i'atu'e irania'in ywania Iesui pe. Mi'i pote koitywy irania'in ywania tukupte'en Tupana wy oktia wo kahato ma'ato meiüran aru uru'ywania te'eruwemorem i ra'yn — Uruiky'esat En Uruporekuat no i'atu'e aru Iesui pe hawyi — Pyno uiwanuaria eipe e Tupana aru i'atuepe uiwanuaria i ra'yn eipe e. I'atupap i ra'yn Iesui upi uru'ywania. Mekewat e'at pe aru wakuap kahato topyhu'at mesuwarote aikotã gu'uro pyi worohenõtem hap waku kahato hap ewy e.

¹⁶ Pyno ahenoi teran iã'ãkap ewy uru'ywania ete. Woroho'oium aimikoi mani Tupana kape pote aimium kaipyi topyhu'at Tupana wano u'i. Mi'i pote Aparãu topyhu'at aimiso'oium aimikoi aiko pywiat ewy. Mi'i hawyi Iuteuria topyhu'at u'i mani kaipywiat ewy. Pyno wëtup sehay iã'ãkap wuo ahenoi teran ehepe. Karãpe watikoi kat ypia i'yp watum Tupana kape pote mi'i hawyi haga ete topyhu'at Tupana wat yne. I'yp hapo topyhu'at Aparãu ewy miaria urue'yianmiaria uru'ywania Iuteuria tukupte'en haga ewy. ¹⁷ Uruetama puo toïne'en Uriweira yp ko'i urumikoi wakuaria kahato i'ewyte toïne'en Uriweira yp ga'apy piat nop sese rakaria Uriweira ran

uruto'e. Mi'i yp ewywuwat kahato eiperia Humanu ywania. Uruto Iuteuria mekewat Uriweira yp sese ewywuaria. Ha'awytepyi uruikuap Tupana sese ma'ato eiperia Humanu ywania yne tupanaria mohey haria eipe. Sa'awy'itewuat tupana iã'ãkap mohey haria mesuwat yi totiat yt Iuteuria i ko'i tukupte'en aikotã mekewat Uriweira ran yp nop takat ewy ma'ato uruto Iuteuria yt iky'esat i Iesui Uruporekuat no hawyi Uriweira yp sese yp pik'e hap ewy yp tek hap ewy urutukupte'en. Mi'i hawyi Tupana tipag irania'in ywania itote haga howapy piat ewy. Mi'i hawyi sat'e koitywy haat kahato irania'in ywania kat pote i'ypy Iuteuria ywania kaipyi haga ewy irania'in ywania. ¹⁸Yt etimohit rei'o ehay wo Iuteuria ywania. Yt ereĩne'en nei'o haiwot i'atuetiat rakano katupono hatek hap ewy Uriweira yp tek hap ewy tukupte'en. Yt ere'e tei'o — Uruwehay pyi urutuwenug uruto po'og Iuteuria kai yt ewei'e tei'o. Mio tã ewei'e pote yt eiwe'eg hin i kat pote haga yt haat kuap i yt i'ypy'a ete i pote katupono yt tuwemosat kuap i yt i'ypy'a i pote. Yt naku i haga to'e i'ypy kape — Yt naku i en e mi'i hap ewy yt wato'e kuap i Iuteuria ywania pe — Yt kat hamo i eipe katupono mi'iria tukupte'en hapo sese ewywuwat i'ypy ewy ma'ato irania'in ga'apy piat Uriweira ypia nop takaria ewy. ¹⁹Ma'ato irania'in te'ero'e — Toitek haga sa'ag nakat mi'i hawyi watipehik po'og waku rakat haga totopag itote i'atu'e sa'ag. Mi'i hap ewy urutukupte'en. Toihep Iuteuria haga pot'i ewy hawyi uruto urupehik itote waku po'og nakaria uruto pote i'atu'e sa'ag yt pywo pe hin i i'atu'e irania'in. ²⁰Pywo ti toihep Iuteuria aikotã haga watihep hap

ewy ma'ato yt i'atuminug sa'ag myi i toihep ma'ato yt ta'atumohey i Tosa'yru pote. Mi'i hawyi to-topag eipe aikotã haga watipehik hap ewy Ha'yru mohey haria eipe pote. Yt naku i eiwanētup hawe — Uruto po'og Iuteuria kai ewei'e eiwanētup hawe. Waku po'og paa'ewei'e — Tupana kat pote uru'airo ewanuat po'og waku wato'e. Ta'i Ha'yru mohey haria aito pote uru'airo waku wato'e yn kat pote yt ahewaku hap upi i ahehakyera'at. ²¹ Ta'i yt tomohey po'og i hap upi toihep Iuteuria haga sese ikahu rakat pytkai toihep aikotã Uriweira yp haga sese rakat ewywuat. Pyno eipe Uriweira yp aga ran kahato ewywuat eweikupte'en. Pyno Iuteuria ewy yt eweimohey po'og i pote eipe i'ewyte eihep. ²² Iwese kahato Tupana ma'ato towese pytkai ai'apiheg kuap mekewat to'ywania sese Iuteuria yt tomohey po'og i ra'yn hawyi toi'atuhep toi'atu'apiheg na'yn. Mi'i tupono eipe yt to'ywania sese i Tosa'yru mohey haria pote topyhu'at iwese rakano ehete ma'ato meiūran eweipun iwese hap pote yt eweimohey i aikotã tutunug to'ywania hap ewy aikotã haga watihep hap ewy te toihep eipe e. ²³ Ma'ato meiūran aru to'ywania Iuteuria Ha'yru mohey haria tukupte'en mote mi'i hawyi tohytmoi i ra'yn mekewat aikotã tomihep hap tote te Iuteu ywania tomohey sese i ra'yn hawyi. Ta'i Tupana ti'atupehik kuap kahato Iuteu ywania i ra'yn to'yp etiat ne'i pote. Eipe yt Iuteuria hin i. ²⁴ Eipe ti Humanu'in ko'i eipe wētup pusu kuap haria. Eipe eweikupte'en aikotã Uriweira yp haiwot rakat ewywuat aikotã haga Uriweira ran ewy. Aikotã imihep haga hawyi totopag wētup yp tote tomihep saipepiano hap ewywuat. Toihep

eipe haga ran hawyi toipehik Uriweira yp sese wakuat ete ra'yn hap ewy mekewat Uriweira he rakat hewo kahato aimi'u wuat rakat ewy Iuteuria tukupte'en. Niatpo kahato watopag wētup yp kaipyi haga hap wētup yp kape. Watunug kuap i ma'ato niatpo kahato. Yt niatpo hin i iwat haga te watopag hap tote wētup yp kaipywiat yn na'yn haga i'ewyte hapo pote yt niatpo i mi'i ewywuat eihep eipe hawyi totopag Iuteuria towat to'yp ete sese ra'yn hap ewy yt niatpo hin i totopag.

²⁵ Koitywy ehepe irania'in ywania pe atimoherep teran Tupana ehay ehepe yt uwe mikuap i te hap. Mi'i eweikuap hawyi yt ewei'e kuap i — Uruto po'og we'eg haria ywania Iuteuria kawiat e hap. Koitywy Iuteuria yt timohey kahato i Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat Iesui i'atupy'a heg kahato rakaria pote ma'ato meiūran aru paa'i'atu'e hawyi ta'atuky'esat kahato imohey hap. Koitywy yt ta'atuky'esat i pote — Pyno ati'atuehakyera'at irania'in ywania ta'atumohey kahato Uimipo'oro Iesui I'atuporekuat nuat pote e Tupana. Meiūran aru yt uwe i eipe Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mohey haria hawyi yt uwe i po'og iky'esat hawyi mekewat e'at pe ti uimi'airoria Iuteuria i'atupap i ra'yn imohey hap ete mi'i hap e'at pe yt niatpo hin i tuwehyt'ok Uha'yru mohey hawe e. Katupono mi'iria tukupte'en Uriweira yp haga sese ko'i ewy e Tupana ahepe. ²⁶ Ta'i Iuteu ywania aru topyhu'at Iesui mohey haria aikotã sa'awy'i Tupana ehay moherep haria te'ero'e ta'atumiwan me hap ewy topyhu'at aru. Mio tã e Tupana — Meiūran aru atipo'oro Iuteuria ehakyera'at hat sese e. Tuwētem aru tawa Ierusarēi yity'ok Siãu

tote pyi. Tuwemoherep yity'ok Siãu tote hawyi toi'atuhep ta'yn yne i'atuminug sa'ag ko'i Iuteuria wauat. Yne i'atuminug ko'i yt Tupana ewywuat ko'i i toimoweityk yne. Mekewat ase'i Iako emiariru emiariru ko'i iminug sa'ag ko'i toiporera'at yne i'atuehakyera'at hamuat e Tupana. ²⁷ Atunug aru sehay i'atuwywo waku ui'e hap aikotã are'e atunug aru ui'e hap ewy. Mekewat e'at ati'atumoweityk yne i'atuminug uhetiati'atuminug sa'ag ko'i hap mekewat e'at pe e Tupana temiit Ieremia miwan me 31.31 pe. ²⁸ Koitywy Iuteuria tunug na'yn Tupana ta'atuewanîkap wo katupono ta'atupun ne'en ne'i yne mekewat sehay wakuat Iesui etiat. Mi'i pote yt ati'atuehakyera'at kuap i mi'iria e Tupana mesup i'atuepe. Ma'ato yt eweiwaure tei'o Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat mi'iria ewy. Koitywy tukupte'en ne Tupana e hap sa'awy'iwuat Aparãu Isaki Iako kapiat hap ewy. Mi'i pote to'ywania towyria'in ne mi'iria tukupte'en Tupana mi'airoria. Koitywy eweipyhu'at ra'yn Tupana wy ko'i aikotã Iako kape hap ewy. Ma'ato to'ywania iwyrria'in ne mi'iria tukupte'en ne. ²⁹ Aikotã to'e sa'awy'i tomohey sa'awy'i haria pe mekewat Tupana ehay moherep haria sa'awy'i sese rakaria Aparãu Isaki hawyi ase'i Irau'in me — Meiûran aru atunug irania'in ywania torania uimëpyt'in ko'i wo e. Mi'i hap ewy karãpe Tupana to'e — Meiûran aru atunug to'e mi'i pote tutunug. Yt uwe i wã'i'e kuap Tupana kape. Uwe toiky'esat topoityro hap ewy Tupana mi'airoria te'eropyhu'at ra'yn. Mio tã e Tupana — Woroho'opoityro uiwepyi e. Ati'atupoityro miit'in yne uimiky'esat ewy e. Mi'i pote tutunug tuwemiky'esat ewy. Yt

uwe i wāi'e kuap Tupana kape. ³⁰ Pyno eipe wētup ywania ko'i yt Iuteuria ywania i. Sa'awy'i yt kat i Tupana miky'esat nug haria eipe ma'ato mesup Tupana mi'atuky'e kahato wo eweikupte'en. Pyno yt woroho'o'apiheg hin i e ehepe katupono uimohy haria mesup. Atum ne'en ne'i ehepe Iuteuria poityro hap ko'i katupono Iuteuria yt i'atupap i uimiky'esat nug hap ete e Tupana mesup ehepe yt Iuteuria i pe. ³¹ Pyno koitywy Iuteuria yt te'eropyhu'at i Tupana kai ma'ato tut aru wētup e'at hawyi paa'i'atu'e. Mi'i hap e'at pe tukupte'en haky'e'i ko'i ei'ewy tukupte'en aru Iuteuria. Meiūran — Uruehakyera'at Tupana i'atu'e haria ei'ewy te'eropyhu'at. ³² Pyno Tupana to'e wuat'i ywania pe — Eipe torania yt uimiky'esat ko'i nug haria i e mi'i pote ho'owasat rakaria sese wo eweikupte'en eiminug sa'ag py'asetpe eweikupte'en. Eheko sa'ag po pe eweikupte'en iheg me hap ewy. Mi'i tā e Tupana pytkai — Meiūran wuare wo areīne'en eiminug sa'ag ko'i kai e. Woroho'oky'e haype Uha'yru mohey haria e wuat'i ywania pe.

³³ Mi'i hawyi mio tā to'e sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia — Wakuat wakuat kahato tig Tupana. Wakuat sese kahato En. Urutuwanētup kahato hawyi yt uruikuap hin i ekuap hap ko'i ewe'eg hap ko'i e. Kurin kurin uruikuap ewakuap sese hap kaipyi ewato hap sese hap ete e. Ewe'eg hap iwato kahato. Ekuap hap po'og wuat'i kai e. Yt uwe i uruto aikotā etunug hap ikuap kat pote etunug aikope aikope ewyry hap upi e. Kat som etunug yt uwe i uruto uruikuap yt uruikuap kuap i kahato e. ³⁴ Aikotā to'e miwan me — Uwe uwe mesuwat yi tote Tupana kuap hat topyhu'at e. Yt

uwe i mesuwat yi tote Tupana nāpin kuap hat yt uwe i pāi e Isaia miwan me 40.13 pe. ³⁵ Ta'i Tupana yt ahepiat weteweru hat i. Yt watunug kuap i Tupana aimiium kaipywiat weteweru hano. ³⁶ Katupono aikope aikope toīne'en kat ko'i kat ko'i sio heremo sio yt Tupana tunug yne mi'i yt kat kawiat i tutunug. Tuwekaipyi tutunug yne yne. I'ewyte yne mesuwat yi tote toīne'en katupono Tupana imoieīne'en pote. Tesaika hap kaipyi tutunug yne tomōtypot hamuat yne yne iminug ko'i. Mi'i pote — Urutuwehum kahato ewawi Tupana uruto'e. Waku kahato En waku kahato En uruto'e epe Tupana. Mio tā wato'e Tupana pe are uito Pauru.

12

¹ Uheywyt'in uheyke'et'in uheinyt'in yt ahe-waku hin pytkai i Tupana aiky'e — Yt ati'atu'a-piheg teran i mi'iria e tuwepe ahetiāt pe. Tupana mi'atuky'e eipe pote ahētup ehepe uheyke'et'in uheinyt'in Iesui mohey haria Tupana eiky'e pote ewetum no eipiit tope eweikupte'en kahato imōtypot haria wo. Aikotā sa'awy'iwuaria ti'auka ta'atuhūria Tupana mōtypot hamo hap ewy waku ewetum eipiit Tupana kape Tupana pot-pap nug hamo. Waku eheīne'en hap imiky'esat ewy imōtypot hap yn topyhu'at. Waku eipiit pyi tuwētem sehay Tupana mōtypot hap yn Tupana ewaku hap ok tā aikotā waku watunug hap ewy. Aika'iwat wakuat kahato pote waku wato-pyhu'at heropat sese haria wo. ² Waku watum aipiit Tupana kape. Yt naku i watunug ne aikotā mesuwarotiat Tupana yt kuap i haria wanētup sa'ag hap ewy aināpin sa'ag ewywuāt. Yt naku

i watuwat i'atuehay upi kat ko'i kat ko'i sa'ag nug hamo. Waku po'og wato'e Tupana kape — Etihep uiwanētup hap wyi mesuwarotiat sa'ag wanētup hap hawyi uiwanētup hap etimopakup i ewat ewywuwat. Uipy'a pe ui'akag me uipiit pe uiwanētup hawe ereīne'en Tupana uipyt'at nug hano. Mi'i hawyi ewanētup hap eiam mo areīne'en neran. Mio tā ewei'e Tupana pe pote eweikuap kuap Tupana miky'esat ko'i kat som tutunug neran hap nug hamo. Kat som imowepit hap kat som hāpyk sese imiky'esat ewywuwat hap mio tā ewei'e Tupana pe pote. ³ Pyno uito Pauru Tupana uipo'oro eināpin hamo. Tupana hegyi'at kahato hawyi uinug eimu'e hano mi'i pote woroho'onāpin eipe. Yt naku i aiwanētup hawe — Uito po'og torania kai ai'e hap kape. Waku — Uito en wato'o'ewy kahato wato'e. Katupono aito wētup ok po'og imohey wētup ok yt ma'ato wētup sok yn aito pytkai. Mi'i pote yt ere'e kuap i — Uito po'og eikai hap ete. ⁴ Aipiit ete i'atu kahato ahaga ma'ato aipiit wētup yn toīne'en. Mi'i hawyi ahaga ko'i yt to'o'ewy hin i aipiit miky'esat motpap nug hap ete. ⁵ Mi'i hap ewy kahato Iesui mohey haria ko'i. I'atu kahato aitoria yt aiwo'o'ewy i ma'ato wētup piit ewywuwat yn watopyhu'at. Iesui Tupana Mipo'oro Aiporekuat nuat piit ewywuwat watopyhu'at mesuwe aikotā aipiit ahaga wywo to'osat to'osat hap yt to'o'ewy hin i pytkai. Mi'i hap ewy wato'osat kahato Iesui mohey haria ko'i Iesui piit ewy wētup piit ewy watoīne'en. ⁶ Pyno wētup ok imohey hat pe Tupana tum tesaika hap topotpap nug hamuat ma'ato wētup ok pe wētup sepap hap tutum. Yt to'o'ewy hin i tutum ahepe aimikuap

ko'i aimisepap nug hap ko'i. Ma'ato Tupana tum yne mi'i ko'i ahepe tegyi'at pote haype. Tutum ne'en ne'i yt kat sa'up i. Wētup ok pe tutum tesaika hap tehay moherep hamuat. Tutum ahepe pote pyno waku watimoherep ihay imohey hap mywo imohey hap ok tā. ⁷ Ma'ato tutum ahepe tesaika hap teropat hap miit'in powyro hamo pote waku watuwepotpap kahato heropat nug hap ete. Ma'ato tutum ahepe miit'in mu'e kuap hap mi'i pote waku wati'atumu'e miit'in hesaika hap wywo. ⁸ Ma'ato tutum ahepe tesaika hap miit'in mowepit hamuat miit'in arot'i potiat i'atuhep hamuat mi'i pote eti'atumowepit ro hatek takaria ho'opot haria. Ma'ato tutum ahepe tegyi'at hap miit'in powyro hamuat aimium kaipyi pote waku watopyhu'at hegyi'at kahato mi'i hap wywo. Tupana ainug miit'in akag wo pote waku ahemiit'in ky'e hap wywo watipowyro hāpyk takat ewy. Tupana ainug miit'in powyro hano pote waku watum kat ko'i kat ko'i satek takaria pe i'atuky'e hap wywo. ⁹ Karāpe wati'atuky'e miit'in pote waku wati'atuky'e kahato aipy'a pyi yt kat aheso hap wywo i. Waku watopyhu'at haiwot rakat ewy ma'ato yt miit'in ete i. Waku ahaiwot rakaria ewy watopyhu'at aiminug sa'ag hap ko'i ete. Ma'ato waku watiky'esat kahato waku nug hap ko'i. Yne wakuat waku watat ma'ato yt naku i hap waku watipun. ¹⁰ Waku wo'oky'e haria wo watoīne'en aikotā wētup ywania to'oky'e kahato hap ewy. Aikotā aheinyt'in aheywyt'in aheyke-et'in ai'ywot'in aity'in to'oky'e kahato hap ewy aiwese hap wywo. Waku wato'oky'e katupono Tupana Mipo'oro mohey haria aito. Iesui eropat

haria aito mi'i pote waku watikat kahato aikotã waku wato'omõtypot hamuat. Waku wato'e aiwanētup hawe — En ni waku. Mi'i ti waku wato'e. ¹¹ Yt iperup takaria ewy i waku watopyhu'at. Waku watuwepotpap at hakup wywo. Yt ereïne'en nei'o sētup e hano. Aika'iwat eropat hat sese wo waku watoïne'en. Waku aipy'a pyi Aika'iwat mowepit hap yn aiwanētup hawe ipotpap nug hap ete. ¹² Tupana tunug aru to'e hap ewy pãi an wato'e. Mio tã wato'e pote aimowepit hap topyhu'at aikotã Tupana wepit hap ewy. Watimohey pote put'ok'e ahete ho'opot hap niatpo kahato hap. Mi'i hawyi waku watoïne'en mot'i aiperup i hap wywo. Waku wahekatup tokosap aru hap — Yt watoiat hin i imohey hap ai'e hap wywo. Mi'i pytkai waku ahehay Tupana wywo at ka'ap aikope aikope ahewyry hap upi. ¹³ Waku hegyi'at rakaria wo watoïne'en ahekat wywo. Waku wati-mõ'ẽ ahekat irania'in me hatek takaria pe — Iesui mohey haria eweikupte'en uruwywo ewei'e irania'in yt aimikuap i ko'i pe pytkai. Iesui mohey haria mi'iria pote waku mio tã wato'e õ'ẽ haria yt uwe mikuap i ko'i pe. ¹⁴ Karãpe wētup ok ihay sa'ag ahete pote waku wahētup Tupana ewawi — Tupana etipoityro ro mesuwat uhewanĩkap uinug neran ne tewanĩkap wuat hat wato'e. Ta'i yt atiky'esat i i'apiheg hap wato'e Tupana pe. Ma'ato yt naku i haiwot rakaria wo watopyhu'at ahaty'i haty'i haria ete. Yt naku i wateromopusu mi'iria yt naku i iminug upi. Yt naku i watuwepoepyk aimosaty'i saty'i haria. ¹⁵ Karãpe wētup ok put'ok'e ahete iwepit kahato pote waku watuwemowepit iwywo. Ma'ato karãpe wētup ok put'ok'e ahete

tuwak ta'arot'i hap wywo mi'i pote waku watuwemowak iwywo. ¹⁶ Yt naku i ipat'ok ete aiwese ipat'ok ete yt. Karãpe put'ok'e ahete motpap hap yt aimiky'esat ewy i miit'in emiit minug hap ewy pote waku watunug aimisakup hap wywo i'atu'akag wo watopyhu'at pytkai. — Uito po'og mote yt naku i uipotpap aikotã miit emiit ewy yt naku i wato'e. ¹⁷ Karãpe wētup ok tunug sa'ag kahato ehete yt eweipoepyk tei'o. Yt etunug nei'o mi'i hat ete aikotã tutunug sa'ag hap ewy te ma'ato etipoepyk waku puo wakuap mo. Waku watunug yne yne yt kat i miit'in ma'at hap aikai yt kat i aheso hap wywo. Mi'i hawyi miit'in tikuap ta'yn yt kat i ta'atuma'at hap aikai. ¹⁸ Waku wahã'ãg yne ahesaika hap ko'i wo miit'in iperup i kahato iwese kahato rakano irania'in yt i'atuwese i rakaria wo tukupte'en pytkai. Waku aito iwese rakano. Yt naku i watu'uka irania'in wywo sehay wo ma'ato wo'oky'e hap yn waku watikat. ¹⁹ Yt naku i wati-poepyk uhetiati yt naku i nug haria. Uiwyria'in wētup ok aima'at pote yt naku i watopyhu'at aipy'ahak. Po'og waku wahenoi Tupana kape mi'i pote Tupana ipy'ahak aikawiano hamo katupono mio tã e Tupana miwan me — Ati'atukawiano yne eipe. Eipoepyk hat uito e Tupana miwan me. ²⁰ Yt naku i watuwepoepyk uiwyria'in. Tupana yt tiky'esat i kat pote to'e miwan me — Ewanĩkap hesy'at pote ewei'atupoi o mi'iria e. I'atuwesapo'utui pote etum o sapo hy i'atuepe. Mi'i etunug pote tuwemõti topy'ahak hap ete kat pote ewaku hap etunug pote aikotã na'ak hawywiati ahe'yni ywyt'okpype aria sapuẽ hap ewy. Mi'i hawyi imowepit hap topyhu'at i'ewyite tuwemõti tominug sa'ag ehetiati

hap pupi. ²¹ Karāpe yt naku i hap ahā'āg kahato karāpe ahatek hap ai'akit teran pote yt naku i watoiāt imohey hap. Waku watu'uka kahato ai'akit hap akit hamo. Waku wati'akit sa'ag wakuap nug hamo kat pote wakuap nug hap po'og hesaika sa'ag ko'i kai are uito Pauru.

13

¹ Karāpe morekuaria to'e ahepe — Etunug no wakuap e pote waku watunug i'e hap ewy lesui mohey haria aito pote. Waku watuwat i'atuehay wakuap upi are katupono yne aika'iwaria Tupana mipag ko'i. Yne tu'isaria i'ewyte Tupana mi'airo ko'i tukupte'en. Ta'i ahekapitāu ko'i yne ai'akag ko'i morekuaria ko'i ahetu'isaria aika'iwaria Tupana mi'airo ko'i tukupte'en ai'atu'apykok hamo. — Ta'i uhehay kaipyi ti yne morekuaria tukupte'en atipy pe i'ewyte yi tote e Tupana ahepe. ² Yt naku i watu'uka morekuaria aināpin waku nug hap ete. Waku aiwe'eg wo o katupono yt naku i watu'uka morekuaria airo hat Tupana ete are. Watu'uka mi'iria aināpin waku hap ete pote Tupana mi'apiheg wuanuaria wo watopyhu'at. ³ Ma'ato wakuap watunug ai'akag ko'i aipo'oro hap ewy pote yt watoken'ē hin i morekuaria surara'in mupi are katupono waku pe watoīne'en kahato morekuaria wanētup hawe. Mi'i hawyi karāpe put'ok'e surara ahowawi hawyi yt watoken'ē hin i ipupi ma'ato aiwy ok wo toīne'en are. Ma'ato karāpe watunug sa'ag mi'i hawyi yt naku i nug haria wo watoīne'en morekuaria wanētup hawe. Mi'i pote watoken'ē kahato morekuaria pupi i'ewyte i'atuesurara'in miat ai'apiheg hap

pupi watoken'ē. Pyno aito Iesui mohey haria pote yt karāpe i watoken'ē morekuaria pupi. ⁴ Tupana mi'airoria ko'i ti aiporekuat tu'isaria ai'akag ko'i pywo ti rat Tupana ti'atu'airo yne mi'iria aipowyro hamuat yt naku i nug hap pupiat ai'apykok hanuaria toi'atu'airo aika'iwaria ma'ato watunug yt naku i hap ko'i pote waku watoken'ē kahato i'atupupi katupono ai'apiheg kuap ta'atuesurara'in po wo are. Pyno tu'isaria morekuaria Tupana eropat haria ewywuaria tukupte'en kahato aipy'asetpe are. Mi'iria ti toi'atupag ai'apiheg hamuat aiminug sa'ag etiat hamo. ⁵ Pyno yt nakuap i ahete yt watunug i morekuaria tu'isaria ehay pote. Watunug waku pote waku pe watoīne'en surara'in nywo. Mi'i pote po'og waku i'atuwese kahato hap toīne'en are katupono waku watunug hawyi yt kat i aiwemōti hap topyhu'at aipy'a pe aiwanētup hawe. ⁶ I'ewyte karāpe morekuaria ti'atuky'esat sa'up ta'atupotpap hap upi mi'i pote waku watum i'atuepe i'atumiētup katupono i'atupotpap kahato ai'apykok hawe. Mi'iria i'atupotpap kahato Tupana miky'esat nug hamuat ahetama ahe'yi wanīkaptia pyhyp hamo. Mi'iria tiky'esat kahato aheīne'en hap ikahu kahato hap. Yne minug hap ete aipowyro kahato ai'akag ko'i mesuwarotiaria. ⁷ — Ewei'atumōtypot ro pyno mi'iria tu'isaria e Tupana ahepe. Morekuaria torania pe ehegyi'at ro ehekat wo e mesup ahepe Tupana. Eweha'upnug o eiweteweru hap i'atuepiat e. Ta'atuky'esat ta'atupowyro hap ta'atukonug hamuat ete pote waku watuwepotpap i'atuko nug hamuat e Tupana ahepe. Waku mi'i tā watunug mi'iria mōtypot hamo are. Waku

morekuaria pe tu'isaria pe watum sa'up katupono mi'iria i'atupotpap kahato Tupana miky'esat ewy nug hamuat aipowyro hap ete. Waku ipotpap takaria wo watukupte'en yne aito Iesui mohey haria aito pote. ⁸Eiweteweru hap meremo eweha-'upnug e. Yt naku i ti rat aito Iesui mohey haria watuweteweru ne'i. Waku wētup yn aiweteweru hap mesuwarote are mi'i ti miit'in ky'e hap kawiat. Waku wahã'ãg kahato mi'i nug hamo yne miit'in ete. Mi'i hawyi waku yt kat i aiweteweru hap. Waku wuat'i miit'in ky'e haria watopyhu'at. Mi'i yn waku aiweteweru hap sese. Miit'in ky'e kahato haria wo watoĩne'en pote wakuap yn na'yn watunug i'atuepe. Mi'i hawyi Tupana miky'esat nug haria wo watopyhu'at miit'in ky'e haria aito pote. Yt karãpe i wati'aparap miwan miat wã'i'e hap ko'i ete Musei mienoi ko'i ete kat pote wati'atuky'e kahato irania'in miit'in mote yt karãpe i watima'at mi'iria. ⁹ Kat pote sa'awy'i yity'ok tote Tupana tiwan nu tote puretig. Mi'i hawyi tutum aha'ase'i Musei pe — Yt ereket rei'o wētup ok e'aito wywo wētup ok ehary'i wywo e. Yt eti'auka tei'o miit e. Yt etero'ok tei'o irania'in ekat e. Yt eheso tei'o irania'in minug hap ete i'atuma'at hamuat. Yt eti'atuky'esat rei'o eha wo irania'in ekat irania'in emiit e. Yt ereĩne'en nei'o eha'ywywi irania'in ekat ete e Tupana ainãpin tomiwan me nu tote. Mi'i e hap ko'i waku watunug yne yne are. I'ewyte wētup ainãpin hap po'og mi'iria kai toĩne'en are. — Ewei'atuky'e ro irania'in eiweky'e hap ok tã e Tupana. Mi'i e hap watunug mote yne Tupana kaipywiat ainãpin hap tomiwan miat watunug na'yn. ¹⁰ Kat pote wati'atuky'e irania'in

aiweky'e hap ok tã mote yt karãpe i wati'atuma'at reran aimiky'e kahato haria. Yt karãpe i wo'oma'at haria wo watopyhu'at Tupana piat ainãpin hap koro — Ewei'atuky'e irania'in eiweky'e hap ok tã e hap nug hawyi. Wo'opotky'e hat wo watoïne'en hawyi yne ainãpin hap Tupana miky'esat ko'i nug haria wo watukupte'en. ¹¹Uimimu'eria tawa wato Huma piaria to'iro wati'atuky'e miit'in. Yt naku i wo'oma'at haria wo watopyhu'at. Ahehakyera'at hat Iesui tut hamuat. Yt watikuap i kat e'at put'ok'e ma'ato mi'i hap watikuap po'og yt pya i ga'atpo hap kai. Po'og po'og yt pya i Aika'iwat ut hap sa'awy'iwuat ahepiat yt imohey i te hap kai. Yt naku i get haria ewywuaria wo watukupte'en hut turan. Pyno koran waku wahekatup kahato hut hap. ¹²Yt naku i nug haria tiky'esat kahato wãtym muo yt naku i nug hamuat hap. Ta'atuky'esat kahato ti i'ypyryp wiat sa'ag nug hap ma'ato aito yt mi'iria ewywuat i aito katupono aitoria watopyhu'at ihot'ok puo ieïne'en haria ewy are. Waku nug haria tiky'esat kahato waku nug hap yne ehamo hamuat Tupana mōtypot hamuat. Waku nug haria tiky'esat kahato ihot'ok wuo wuat'i ehamo waku nug hamuat. Mesup ta'yn wãtym porap tokosap ta'yn uiwyria'in are. Mesup ta'yn ihot'ok porap put'ok'e. Uimimu'eria Aika'iwat ut hap yt pya i at wëtem hap ewy ihot'ok hap. ¹³Wuat'i ehamo e'at pe turan yt uwe i inug sa'ag. Aiminug wakuap wen yne heremo. Waku yt watuwemōti hin i aiminug waku hap upi. Waku wati'atoiat yne yt naku i nug hap kat ko'i mekewat wãtym muat hairu sa'ag nug haria wo'opytyk pytyk hap ewywuat. Waku wati'atu'atoiat yne kat som mekewat mahy

wemopẽã hap aicotã wãtym muaria tunug hap ewywuwat. Waku wati'atoiat yne kat som mekewat aiwary wary ahe'aito he'aito hap. Waku miit'in hãpyk takaria ewywuaria watopyhu'at mesuwat yi tote are aicotã wakuap nug haria ewy. Waku wati'atoiat yne kat som aiwu'uka hap wo'o'ahyk hap ko'i. Waku wati'atoiat yne kat som mekewat wo'oeha'ywywi hap. ¹⁴ Mi'i pote waku wati'auka aipiit miky'esat sa'ag nug hap ko'i. Waku wẽtup ehay kape watum aiwanẽtup hap mekewat Aika'iwat Iesui wanẽtup hap ewywuwat. Yt naku i watipowyro aipiit imiky'esat sa'ag nug hamuat ete. Karãpe put'ok'e ahete aimiky'esat sa'ag yt naku i nug neran hap hawyi waku meremo yt ahewaure i howawi. Aicotã watopag ahesokpe pakup aipiit pe aipainug hamuat hap ewywuwat waku watopag Aipotypot Aika'iwat Iesui aipy'a pe aiwanẽtup hawe aipiit puo aimokahu sese hap aipainug sese hap are uito Pauru.

14

¹ Karãpe put'ok'e wẽtup ok Iesui mohey pakup te hat yt itag i te Iesui mohey hap ete hawyi waku — Ereke ro mehĩ mana wato'e tope. Iesui mohey hat en mote waku ereĩne'en uruwywo Tupana mõtypot hamuat wuat'i e'at pe wato'e imohey pakup i hat pe are. Waku — Ereke ro wato'e imohey pakup i hat pe yt ihãite i imohey hap ete pytkai. ² Yt naku i watimohit ne'i mi'i wẽtup ok miit yt ikuap kahato i te aimikuap Iesui etiat pytkai. Yt naku i watu'uka sehay wo mi'u ete kat som waku watu'u kat som yt e hap ete katupono imohey pakup takaria tu'uka teran mi'u eko ete. Yt naku i watu'uka imohey

hap yt aiwo'oeko ewy hap ete mekewat kat e'at waku watimōtypot Tupana e hap ete. Mi'i pote yt naku i watimohit Iesui mohey pakup i hat. Po'og waku watiky'e kahato mi'iria. ³Yt aiwo'o'ewy hin i mi'u eko ete katupono wētup ok Iesui mohey hat i'u yne mi'u ko'i hat ma'ato wētup ok yt ihaite i te Iesui mohey hap ete rakat — Wāi wāi'e ne'i mi'u ko'i ete. Mi'i hawyi mi'u u yne hat yt naku i to'e yt i'u yne i hat pe — Yt naku i kahato en mehī mana e yt etu'u yne i mi'u uru'ewy yt naku i mio tā wato'e imohey pakup hat pe. Katupono — Uha'yru mohey hat en mote waku ereīne'en uipy'a pe e Tupana ahepe. ⁴Yt naku i watimohit irania'in Iesui eropat haria i'atueko ete kat pote l'atuka'iwat koro Iesui yn ikuap waku teropat hap sio yt hap katupono Ta'atuka'iwat kaipyi yn ta'atuky'esat — En ni waku rakat e hap. Uiwyrīa'in Aika'iwat tikuap kahato aimoesaika topotpap nug hamuat hap. Aipoityro kuap kahato Aipotypot koro topotpap nug hamo. Yne tomohey pakup i haria poityro kuap hat Iesui toīne'en. l'ewyete yt naku i wato'e i'u yne hat pe — Yt naku i en katupono etu'u yne yt urueko ewy i wato'e. Yt naku i mio tā wato'e katupono Tupana to'e Tosa'yru mohey haria pe — En ni waku kahato uiwanētup hawe e yne miit'in me sio mi'u tutu'u yne sio yt pytkai i. ⁵Pyno irania'in Iesui mohey haria — Waku ti watimōtypot Tupana yne e'at pe i'atu'e ma'ato irania'in Iesui mohey haria — Wētup e'at yn nat po'og waku watimōtypot Tupana i'atu'e. Ta'i yt aiwo'o'ewy hin i kat e'at po'og waku hap ete. Pyno waku watomohey aipy'a pe yt heremo i kat som watomohey mi'i hap ete are. Waku

watikuap aiwewi kat e'at waku kat e'at yt hap Tupana mōtypot hamuat are. Mi'i hawyi yt naku i watimohit irania'in mimohey. ⁶ Waku kahato watimōtypot Tupana. Mi'i pote waku wato'e — Mesuwat e'at pe atimōtypot teran Tupana wato'e. Yt aiwo'o'ewy hin i aimi'u eko ko'i wo Iesui mohey haria aito pytkai. Wētup ok to'e — Mesup atu'u mi'u Tupana mōtypot hamo e. Pyno waku mi'i ewy ewetu'u katupono eiwehum kahato mekewat mi'u ete Tupana kape pote waku ewetu'u. Ewetu'u hawyi — Waku kahato En Tupana katupono uipoi kahato hat en ewei'e. Ma'ato irania'in Iesui mohey haria — Yt urutu'u kuap i mekewat mi'u mana mehĩ i'atu'e katupono uruwanētup hawe Tupana yt tiky'esat i urutu'u mekewat mi'u hap i'atu'e. Mi'i haria pe waku wato'e — Pyno waku yt ewetu'u i mekewat mi'u mana mehĩ katupono yt eiwehum kuap i mekewat mi'u ete Tupana kape wato'e. Mi'i pote yt naku i ewetu'u katupono waku wati-mōtypot Tupana ahenuk turan. I'ewyte waku watuwemosy'at tuereto Tupana mōtypot hamo wato'e aiwo'ope aheko mi'u u hap ko'i ete. ⁷ Yt naku i watoĩne'en mesuwat yi tote aiwehay upi aimowepit hap yn nug hamo kat pote Aika'iwat mowepit hap kape aiwyria'in mowepit kape yn waku watuwepotpap are. Yt wato'opowyro i pote yt naku hin i watoĩne'en mesuwat yi tote. ⁸ Uiwyria'in waku wato'e — Yt uiwepyi i uiwemowepit hamo areĩne'en neran mesuwat yi tote ma'ato Tupana mowepit hamuat i'ewyte miit'in mowepit hamuat areĩne'en neran mesuwe wato'e. I'ewyte uiku'uro hap e'at pe atimōtypot teran Tupana uiku'uro hamo waku wato'e aiwo'ope uimi-

mu'eria are. Mio tã wato'e pywo pe pote Tupana wanuaria sese watoïne'en. ⁹Tupana tipo'oro Tosa'yru Aiporekuat nuat. Mi'i hawyi iku'uro hawyi tuwētem i gu'uro pyi. Aika'iwat toku'uro rē toikuap aiku'uro hap mi'i pote irania'in Iesui mohey haria iku'uro rakaria Ka'iwat no topyhu'at. I'ewyte Aika'iwat no toïne'en i toku'uro hawyi mi'i pote watoïne'en iwywo katupono toïne'en i pote tuwētem gu'uro pyi. Mesup Iesui toïne'en wuat'i ieïne'en haria Ka'iwat no. I'ewyte toïne'en mesup wuat'i iku'uro rakaria Ka'iwat nuat. Mi'i pote aiku'uro hap toikuap kahato mesup. ¹⁰ Mi'i pote yt naku i wato'e aiwo'ope — Uiwānētup hawe mekewat miit yt kat hamuat i yt naku i wato'e mesuwe kat pote Tupana yn waku aipat'ok uwe waku uwe yt hap e hamuat are. Mekewat e'at pe wyti aru toiho'omoherep uwe tomohey sese haria. Yt naku i wato'e wētup ok Iesui mohey hat pe — Yt woroky'esat i kahato en mana mehī wato'e. Yt naku i watimohit aiwanētup hawe irania'in Iesui mohey haria katupono Tupana yn aikuap sio waku sio yt hap. Mi'i yn to'e kuap. Meiūran wyti aru yne aito watoïne'en i'am me Tupana ehay ahepiat kuap hamuat sio waku rakat no watoïne'en aipy'a pe aiwanētup hawe sio yt naku i hap kuap hamo. ¹¹ Ta'i mi'i tã to'e Tupana miwan me — Meiūran aru yne tuwepỹ'ātutuk uhowawi e. Mekewat e'at pe yne te'ero'e aru — En yn ni Tupana i'atu'e te'eruwepỹ'ātutuk popuo e. Yt uheso hin i e. Pywo ti rat ui'e hap ewy aru topyhu'at e. Torania te'eruwepỹ'ātutuk uhowawi ui'e hap ewy e. Yne yne miit'in aru mekewat e'at pe — En ni En yn ni Tupana i'atu'e

aru uhepe e Tupana miwan me Isaia 45.23 pe. ¹² Mi'i pote torania aito aru wahenoi Tupana pe yne yne ahetiati kat som watunug mesuwarotiat aikotā watoīne'en mesuwarote wato'e aru Tupana pe. ¹³ Mi'i pote waku watoiat mekewat aiwanētup hawiat — Mekewat miit yt naku i ai'e hap. Mi'i hawyi waku wētup sehay wato'e aiwanētup hawe — Yt aho'o'aparap teran i irania'in Iesui mohey haria ete e hap waku wato'e aipy'a pe. Waku wato'e aipy'a pe — Yt ati'aparap teran i wētup ok Iesui mohey hap pun hamuat waku wato'e at ka'ap aipy'a pe uhekatuwyrria.

¹⁴ Uito ti eiwy Pauru are. Uito eiperia wywo wētup piit ewy yn Iesui piit wo watoīne'en mesuwat yi tote. Uiwyrria'in pywo pe ti uiwanētup hawe mi'u mesuwarote Tupana minug wakuat yne toīne'en mi'u wo are uipy'a pe uiwepe. Sa'awy'i yt atimohey i ma'ato koitywy atimohey kahato. Iesui e hap kaipyi atikuap hawyi. Ma'ato uiwyrria'in — Yt naku i mekewat mi'u watu'u ewei'e eipy'a pe pote yt ewetu'u tei'o are kat pote ewetu'u hawyi eiwemōti hap topyhu'at. Katupono — Atunug yt naku i mi'u atu'u pote ewei'e aru eipy'a pe. Mi'i pote yt ewetu'u tei'o eiwemōti popuo. ¹⁵ — Pyno waku watu'u yne wato'e pote waku aiwe'eg wo uwe pe mio tā wato'e katupono tukupte'en irania'in Iesui mohey haria yt aiwanētup hap ewywuaria i kahato i'atueko mi'u etiat mi'i pote — Pāi an waku watu'u yne wato'e i'atuehamo hawyi i'atumohey hap mohit haria watopyhu'at i'atuwanētup hawe. Po'og waku wato'e — Mehī mana yt naku i watu'uka aheko mi'u ete mi'i pote atu'u teran eimiky'esat ewy

mesuwe areĩne'en eiwywo turan waku wato'e. Mi'i hawyi waku watuwemoesy'at i'atueko ewy itote. Tukupte'en wy yt imohey i te haria. Mi'iria py'asetpe watoĩne'en turan waku wati'atuky'e mi'iria i'atueko mi'u etiat ewywuat nug hap ete watoĩne'en i'atuwywo turan are. Yt naku i waho'omõpy'ahak aimi'u u hap wywo irania'in are. Yt naku i aimi'u wo watimõpy'ahak irania'in seko wãĩ'e hap ete katupono mi'iria ehakyera'at hamo Iesui iku'uro wy. Ma'ato watenuk kahato i'atuehamo — Yt ewetu'u tei'o mi'i mi'u i'atu'e hap ete pote yt karãpe i ta'atumohey Iesui hawyi mi'iria ma'at haria watopyhu'at katupono aimi'u wo wati'atumõpy'ahak ne'i pote yt waho'oekyi kuap i mi'iria Iesui kape. ¹⁶ Ma'ato irania'in waku watu'u yne i'atu'e. Waku watimõtypot kahato Tupana aimi'u wywo i'atu'e. Waku watuwehum kahato Tupana kape ahenuk turan i'atu'e. Mi'i hap waku wen ma'ato eiwe'eg wo o uwe pe mio tã ewei'e. Katupono kat som waku pe toĩne'en aiwanẽtup hawe irania'in me yt naku i topyhu'at tuereto. Mi'i hawyi aiminug wakuap topyhu'at yt nakuat i i'atuepe. Mi'i hawyi i'atuwanẽtup hawe yt naku i nug haria watopyhu'at yt kat i watunug yt naku i aiwanẽtup hawe pytkai. Mi'i pote waku aiwe'eg wo kahato ahehay wywo aiminug wywo katupono mi'i hawyi yt i'atuewaure ka'a i ahowawi yt naku i aito i'atuwanẽtup hawe hawyi. ¹⁷ Ma'ato pywo pe ti Tupana topyhu'at Ahehakyera'at hat yt aimi'u u hap kaipyi i yt ahesapo hy u hap kaipyi i. Tupana topyhu'at Aiporekuat no Topã'ãu tutum ahepe hawyi. Ipã'ãu yn ainug kuap to'ywania ko'i wo. Yt

aheko mi'u etiat ahehakyera'at hap. Yt aheko i aimohãpyk kuap. Tupana Pã'ãu yn aimowepit kuap. Aheko mi'u u hap ete yt aimowepit kuap i. Karãpe aiwanẽtup hap hewyry kahato kowo'ikowo'i hawyi Tupana Pã'ãu yn aimowepit kuap. Aheko mi'u ete e'at ete wati'atunug yne hawyi yt kat i te ahehakyera'at hap are. Tupana yn ahehakyera'at kuap. ¹⁸ Pywo ti rat are'e ehepe — Karãpe wati'atuky'e irania'in aipy'a pyi Tupana Pã'ãu mimowepit ko'i aito pote mi'i hawyi Tupana mowepit haria wo i'ewyte miit'in mowepit haria wo watukupte'en mesuwarote. ¹⁹ Mi'i pote waku watikat kahato mu'ap aiwo'owese hap nug hamo. Waku watopyhu'at wo'owese haria wo. Waku watikat kahato mu'ap aiwo'omopoĩ'ãm hamuat are. Waku watikat mu'ap aiwo'ope aiwo'omoesaika Iesui ehay wo imohey po'og hamuat hap ete. ²⁰ Pyno Tupana wanẽtup hawe waku watu'u yne mi'u ma'ato yt naku i Tupana wanẽtup hawe watopyhu'at wu'uka haria aheko mi'u u hap ete. Mi'i tã watunug mote watimoma aiwo'owese hap aiwo'ope. Yt naku i watu'uka ahehay wo aimi'u u hap aheko ete. Mi'i tã watunug mote Tupana hũria atu'uka haria wo watoĩne'en hawyi Tupana potpap moma haria wo watopyhu'at. Po'og waku watikat kahato aiwo'oky'e hap. Waku wato'e Tupana pe — Uipowyro o miit'in ekyi ewawiat hamo mehĩ uipowyro kahato o katupono yt ati'atusytpok teran i emohey haria uheko mi'u u hamo waku wato'e Tupana pe. ²¹ Pyno kat som kat som waku i'atuwywuat aheĩne'en turan waku watunug. Waku watikuap irania'in eko ko'i hawyi waku

iwe'eg nakaria wo watoĩne'en. I'atumi'u hap ewy waku watu'u i'atuehamo. Waku watu'u i'atumi'u ipu'i u hap ewy i'atuwywo watoĩne'en nuran. Yt naku i wati'atu'aparap ne'i irania'in Iesui mohey haria yt i'atueko ewywuat i watunug hap kaipyi. — Wãi i'atu'e mahy u hap ete pote waku yt watu'u i. Mi'i pote waku — Yt naku i watu'u mekewat mi'u pu'i i'atu'e pote — Pyno waku wato'e. Yt naku i wati'atu'aparap ne'i irania'in aiminug ko'i wo. ²² Waku watikuap kahato aipy'a pe kat som waku watunug kat som yt naku i watunug Tupana e hap mi'i hawyi waku watunug aimimohey ewy. Waku watikuap kat som watomohey mi'u ete sapo hy u ete e'at hap ete mi'i hawyi waku yt wahenoĩ i irania'in me mi'i hap ko'i kaipywiat imohey hap ete. Waku wahenoĩ Tupana kape yn kat som watomohey mi'i ete hap ma'ato aiwanētup hap to'e — Yt naku i mi'i tã etunug e pote yt etunug nei'o mekewat epy'a piat. Ma'ato watunug mekewat wãi'e aipy'a piat hap pote aiwemōti kahato hap topyhu'at. Aipy'a piat haty hap toĩne'en — Yt naku i nug hat uito wato'e aiwepe. ²³ Ma'ato irania'in aito Iesui mohey haria haty kahato topyhu'at aipy'a pe watu'u kat ko'i kat ko'i hawyi. Watuwemōti ne'i aipy'a pe katupono aheko yt ewy i watunug mote. Mi'i pote yt watuwehum kuap i Tupana kape watu'u turan yt imohey hap upi i watu'u pote. Mi'i pote waku watoiat mekewat aiminug sa'ag ko'i yne yt watuwehum kuap i Tupana kape hap watunug nuran mote are. Yt Iesui mohey hap wywo i watunug aiminug ko'i hawyi wati'aparap Tupana pe yt watimōtypot i Tupana aiminug

wywo pote are uito Pauru.

15

¹ Ma'ato yt watomohey kahato i seko ko'i pote waku watipowyro irania'in yt aiwanētup hap ewywuaria i Iesui mohey pakup i haria. Waku wati'atupowyro mi'iria Iesui mohey hap etiat i'atumoehāite hamo. Yt naku i watuwepotpap aiwemowepit hap kape yn. Waku watuwepotpap kahato irania'in Iesui mohey haria powyro hamuat hap ete. Waku Iesui mohey pakup i haria wati'atuky'e kahato aiwese kahato hap wywo ta'atu'aparap kahato te pytkai. ² Po'og waku irania'in Iesui mohey haria mowepit hano watopyhu'at. Waku wतिकat irania'in Iesui mohey haria waku piat hap are. Waku wati'atumotag neran Iesui mohey hap ete irania'in. ³ Yt karāpe i Ai'akag Iesui tuwemowepit hap kat hano toīne'en. Ta'i Aika'iwat Tupana mōwepit hap ko'i yn toikat. Sa'awy'i mio tā e miwan me — Sa'awy'i to'okyry'i kahato eete Tupana hawyi uipo'oro i'atuehakyera'at hamo. Mesup i'atuehay sa'ag kahato topyhu'at uhete e. Yne miit'in sehay sa'ag Tupana piat hap topyhu'at uhete e Iesui e'yianmete miwan me Tawi wepy hawe 69.9 pe. Mi'i hap ewy waku po'og wati'atumowepit irania'in watuwemowepit hap kai.

⁴ Uiwyrria'in yne yne Tupana e hap miwan miat sa'awy'iwuat toīne'en aimu'e hamo. Pywo ti rat sa'awy'iwuat miwan aimu'e kahato hap topyhu'at ai'arot hap hep kahato hamuat. Mi'i e hap ko'i aimoesaika kahato imohey hap ete. Watuwemu'e sa'awy'iwuat miwan ete hawyi watikuap kahato

yne Tupana e hap — Atunug aru e hap ko'i. Watikuap kat som tutunug aru hawyi wahekatup kahato i'e hap ewywuwat e'at put'ok'e hap. Mi'i hawyi aimowepit kahato hap topyhu'at katupono watikuap waku kahato aru Tupana tunug aru ahepe to'e hap ewy watikuap miwan sa'awy'iwuwat kaipyi.

⁵ Uiwyrria'in mi'i tā kahato ahētup Tupana pe ehowawi — Uru'ywot atipy piat En yn ni wuat'i uruwat uru'arot hap kaipywiat urumowepit hat. En yn ni urumoesaika kuap hat yt karāpiat i ehay atoiat uruepiat hap ete. Urunug Esa'yru mohey haria wo pote wētup miit ewy yn uruwānētup hawe urupy'a pe hap ahētup epe. Tupana urunug no Esa'yru Ūruporekuat saipepiaria kahato wo hap ahētup ewawi are. Aikotā Esa'yru toīne'en kahato mesuwe yi tote emōtypot kahato hano mi'i hap ewy urunug no Esa'yru ewywuwat mesuwe hap ahētup ewawi Tupana. ⁶ Mi'i etunug mote wētup miit ewy uruimōtypot En mesuwe Uru'ywot are. Waku wētup sehay yn tuwētem uruwē pyi Esa'yru Emipo'oro Uruporekuat nuat Iesui ete are. Waku wētup miit ewy yn uruehay emōtypot hap are. Urumoesaika Epā'āu wo urupy'a pe hawyi emōtypot haria kahato urutukupte'en uimiētup ewawiat are.

⁷ Sa'awy'i karāpe watomohey Aipotypot Iesui hawyi meremo Tupana ainug towyrria'in wo. Iwese kahato toīne'en ahowawi. Mi'i ewywuwat waku meremo watunug irania'in Iesui mohey haria aiwyrria'in wo. Waku iwese kahato rakaria wo watoīne'en i'atuwywo yt aiwo'oeko i pytkai.

Mi'i watunug mote meremo Tupana mōtypot kahato hap topyhu'at mesuwarote.

⁸ Sa'awy'i Tupana to'e urue'ase'i pot Aparāu me — Meiūran aru yne ywania mesuwat yi to-tiaria ati'atupoityro e. Ta'i Wētup emiariru emiariru topyhu'at aru Wuat'i Ywania Porekuat no e. Mi'i hawyi Iesui tuwemoherep mesuwe Aparāu saipepiat sese Iuteuria py'asetpe. Mi'i hawyi to'y-wania eropat kahato hat ewy topyhu'at. ⁹ Ta'i Tupana yt heso hin i Aparāu me. Tutunug to'e hap ewy ma'ato yt Iuteuria kape yn i Iesui tuwemoherep katupono irania'in ywania kape i'ewyte tuwemoherep wy. Toiky'esat yne ywania Tupana mōtypot hanuaria hap toiky'esat. Toiky'esat yne yne ywania tikuap To'ywot egyi'at hap. Aiwy Iesui tiky'esat aikotā to'e miwan me sa'awy'i hap ewy — Ui'ywot e arehum aru uhēku wo ewawi irania'in ywania py'asetpyi e. Arepy aru ewawi Ui'ywot e. Mi'i hawyi irania'in ywania wē pyi eset kahu aru wemōtypot haria wo te'eropyhu'at e Tupana Sa'yru sa'awy'i sese temiit morekuat Tawi wepy hawe miwan me 18.49 pe. ¹⁰ I'ewyte mio tā e miwan me — Wuat'i ywania eweimōtypot ro Tupana imowepit kahato hap ehehay wywo e. Eweimōtypot ro Tupana mekwat Iuteuria ywania wywo iwat i'ywania sese wywo e. Eiwe-mowepit ro Tupana kape ehehay wepit kahato hap wywo e morekuat Tawi towepy hawe miwan me ahepe Saumu 72 pe. ¹¹ I'ewyte po'og to'e morekuat Tawi — Wuat'i ywania eweimōtypot ro Ainug hat eipy'a pyi e. Mio tā ewei'e ro tope — Waku kahato sakpo'e En Urupotypot Uruka-iwat ewei'e ro Einug hat Tupana ewawi are'e yne

miit'in sem mesuwat yi totiaria pe e morekuat Tawi towepy hawe tomiwan me Saumu 11.1 pe. ¹² I'ewyte Tupana ehay moherep hat Isaia mio tã e wy — Meiûran aru wêtup ok miit Tupana Mipo'oro topyhu'at mesuwarote Wuat'i Ywania Porekuat no e. Mi'i Miit wyti aru morekuat Tawi ywot Iesi saipepiat sese toïne'en aru e. Morekuat Tawi ywot Iesi toïne'en aikotã aria'yp ypy pot'i ewy ma'ato Tupana Mipo'oro aru toïne'en aikotã mekewat aria'yp koro sese ga'apy piat ewy e. Mekewat i'ypy kyt tuweityk ta'yn hawyi i'ypy kyt hëtyt heremo hawyi tuwemowato sese i'yp e. Mi'i hap ewy aru Tupana Mipo'oro sese toïne'en aru Wuat'i Ywania Porekuat nuat Miit toïne'en e. Yt Iuteuria ywania Porekuat no yn toïne'en ma'ato yne miit'in mesuwarotiararia Porekuat no toïne'en aru e ti sa'awy'i Tupana ehay moherep hat Isaia tomiwan me 11.9 pe.

¹³ — Tupana uito ti emipo'oro Pauru atiky'esat kahato eti'atupowyro irania'in ywania kape ekuap hamuat hap etc. Koitywy i'atu'arot pot'i wywo tukupte'en. En yn waku i'atumowepit kuap hanuat. Esa'yru kape yn te'eruanētup ta'atuhekatup haype are. Ui'ywot mekewat ewat wuat'i e'at piat wo'omowepit hap yn waku etum i'atuepe. Esa'yru mohey hap kaipyi etum no i'atuepe i'atuwanētup sa'ag hap monik hap Esa'yru mohey hap kaipyi are. Papai etum o Epã'ãu Wakuat i'atuepe po'og po'og yne e'at pe. Etimoesaika mi'iria Epã'ãu Wakuat kaipyi are. Epã'ãu Wakuat kaipyi atiky'esat ta'atuhekatup Esa'yru ut hap at ka'ap. Uru'ywot Tupana etimowepit kahato uheywyt'in uheinyt'in tawa wato Huma piaria.

14 Uiiwanētup hawe waku kahato ti eiperia tawa Huma piaria. Uiiwyrria'in uheinyt'in kahato eiperia Iesui mohey haria eweikupte'en mote Ai'ywot Tupana Wakuat eiam kahato eiperia. Ta'i Tupana kuap hamo eipy't'at ehehowapy kahato mi'i pote woroho'omohey kahato eipe. Waku eweikupte'en eiwo'omu'e mu'e hanuaria wo eimikuap Tupana etiat wo. Ta'i waku kahato woroho'opuēti eiperia wuat'i miit'in mu'e hamuat. 15 Pyno uito Pauru mesuwat uimiwan ehowawiat. Uimiwan mesuwe yt i'perup takat i eināpin hamuat sese. Atiwan haty wo aikotā wati'atunāpin aimēpyt'in haty wo hap ewy woroho'onāpin eipe mesuwe. Mi'i hap uimiwan atunug mesuwe. Waku pe atiwan katupono Tupana uipo'oro irania'in ywania nāpin hamo. Tupana ui'airo mi'i hap inug hamuat. Yt uhewaku hap upi i ui'airo wen ma'ato uiky'e tepiat hap kaipyi yn mote. 16 Waku kahato atipuēti Aipotypot Iesui eropat hano. Waku atipuēti mesuwat uipotpap irania'in mu'e hamuat Iesui ehay wakuat etiat. Sa'awy'iwuat pa'iria ko'i iwuk miit'in hūria Tupana mowepit hamo. Mi'i hap ewy areīne'en Iesui mi'airo pa'i sa'awy'iwuaria ewywuat. Pa'i ewy areīne'en katupono atomoherep kahato sehay wakuat Iesui etiat Tupana kaipywiat. Pa'i ewy atimoherep kahato irania'in me Tupana e uhepiat hap ewy. Aikotā pa'i sa'awy'iwuaria ewy atum Tupana pe irania'in ywania mohāpyk hamo Iesui suu hap ewy. Mesup eiperia atum Tupana kape pa'i ewy. Eiperia Tupana mowepit kahato haria ewy eweikupte'en katupono Iesui suu mikoho ko'i

eiperia. Wuat'i ywania atum Tupana kape hawyi tuwehum kahato uimium ete katupono Ipã'ãu Wakuat mimohãpyk ko'i irania'in tukupte'en mesup. Iesui suu mimowaku ko'i tukupte'en irania'in ywania mesup. Mi'i pote pa'i ewy atum mi'iria Tupana pe hap ewy. ¹⁷ Uika'iwat Iesui yn uhehakyera'at hat. Mi'i yn ni Ui'akag sese. Wētup ok miit ewy yn iwywo urupotpap miit'in yne ywania ekyi Tupana kape hap. Mi'i pote ati'atuekyi kuap kahato irania'in ywania Tupana kape. Yt aremōti hin i mesuwat uipotpap ete Tupana eropat hap ete. ¹⁸ Uipotypot no hap upi Iesui toĩne'en kahato uikai. Ipã'ãu ipotpap kahato uipo pyi irania'in ywania ekyi hamo Tupana kapiat hamo. Iesui Pã'ãu ihay kahato uiwē pyi tomikuap ko'i wo. I'ewyte Iesui misepap nug hap toimoherep kahato uipiit pyi irania'in ywania porerokosap Tupana miky'esat nug hamuat hamo. ¹⁹ Ipã'ãu uimoesaika kahato irania'in ywania porerokosap tuwewawiat hamuat. Pywo ti rat yt uhesaika hap kaipyi ma'ato Ipã'ãu uimoesaika kahato sepap nug hamo wuat'i ywania ehamo. Yt uwe i mikuap mesuwat yi totiat nug hamuat ko'i tutunug uipiit pyi Tupana Pã'ãu. Uimoesaika kahato uhewyry tehay sytpok hamuat wuat'i tawa puat. Uipiit yt hesaika hin i pytkai uhewyry wuat'i yi totiat wuat'i tawa ko'i puat hamo wuat'i y'y upi hamuat atimoherep kahato sehay wakuat Ahehakyera'at hat Iesui etiat wuat'i miit'in me. Ta'i mekewat tawa wato Ierusalrēi kaipyi sa'awy'i areto yne yne tawa puo uhewyry ihay moherep hamo. Yne yne tawa kape areto te ihay wywo Ierusalrēi myi

tawa Ieriko kape. Yne mu'ap upi ati'atumu'e torania miit'in Iesui ete Tupana Pã'ãu uimoesaika hawuo. ²⁰ Arepotpap kahato yne uhesaika hap ok tã mesuwat sehay wakuat Iesui etiat moherep hamo irania'in ywania puo torania puo aikope aikope Tupana Sa'yru Aiporekuat set Iesui yt ta'atukuap i te hap upi. Ta'i yt ati'atupohari i Iesui mohey haria wẽtup ok ai'apykok hat po pyi are. Ati'atumu'e teran yt ikuap i te haria hawyi yt ati'atupohari teran hin i irania'in i'atupotmu'eria ete. ²¹ Aikotã to'e miwan me sa'awy'i hap ewy — Yt karãpiat i ikuap i te haria aru meiũran ikuap yne. Yt karãpe i te tuwat irania'in i'atumu'e hamo pytkai meiũran te'era'akasa e. Yt karãpe i Tupana etiat kuap haria aru meiũran ikuap haria wo tukupte'en e Isaia miwan me 52.15 pe sa'awy'i. ²² Uiwyria'in Humanu ywania nimo kahato ra'yn areto teran ehowawi. Ahã'ãg hawyi ahã'ãg i hap ewy ma'ato eweikuap ta'yn Iesui etiat pote yt areto kuap i katupono yt ikuap i te haria irania'in kape yn areto teran. ²³ Ma'ato mesup areto ra'yn katupono atomoherep yne ra'yn yne ywania pe yne tawa tote miit'in me yne sehay wakuat Iesui etiat yne hy upiat ra'yn mi'i rokirẽ koitywy waku areto ra'yn ehowawi eipe Humanu'in ara'akasa hamo. Uimiky'esat sa'awy'i hap ewy mesup atunug na'yn. ²⁴ Pyno ehetawa sakpo toĩne'en mekewat yi wato Epania. Areto teran itotiarua mu'e Iesui etiat hamo. Mi'i haype areto ehowawi ehetawa puo. Mi'i hap yn ahekatup. Pyno uikosap mo ma'ato areĩne'en teran eiwywo. Woroho'okuap teran eipe pote areĩne'en porap i hamuat eipy'asetpe uimiky'esat

ewy. Waku kahato aru atipuēti itote eiwywo. Atiky'esat kahato eipe uipowyro mekewat yi wato Epania kapiat mu'ap sa'up nug hap ete. ²⁵ Ma'ato mio koran areto tawa wato Ierusalēi kape. Mi'i kahu rē ehowawi areto. Ma'ato sa'awy'i ati'atupowyro teran Tupana sa'yru'in Tupana saki'yt'in Ierusalēi miaria katupono i'atu kahato itote Tupana mēpyt'in ho'opot haria ihaky'e'i kahato rakaria. ²⁶ Mi'i pote Iesui mohey haria irania'in ywania aikope aikope te'eruwa'atunug hap tote tawa ko'i yi Masetunia piaria tawa yi Akaia piaria ti'atumō'ē teran ta'atuekat ihaky'e'i rakaria tawa wato Ierusalēi miaria puo Iesui mohey haria tawa Ierusalēi miaria powyro hamo. ²⁷ Te'eruwepy'a pyi mi'i tā ta'atunug — Waku watimō'ē ahekat Ierusalēi miaria pe i'atu'e te'eruwehay pyi yt uhehay pyi i. Mi'i ta'atunug neran mote — Waku eweimō'ē ihaky'e'i rakaria Ierusalēi miaria pe are. Ta'i ewetunug o are i'atuepe. Katupono ti sa'awy'i ta'atumō'ē kahato Tupana ehay ahepe. Tupana ehay wywo eipoityro hanuaria te'eropyhu'at i'ewyte yne Tupana miiium ta'atupoityro hap kaipywiat ta'atumō'ē ehepuo wētup ywania eipe pytkai ta'atunug. Mi'i pote koitywy waku eweimō'ē ehekat Iesui mohey haria ihaky'e'i rakaria pe are. Mi'i pote hēto are'e i'atuepe tama Masētunia piaria pe tama Akaia piaria pe Iesui mohey haria. ²⁸ Mi'i hawyi aikope aikope i'atuwa'atunug hap tote tuereto ta'atu'atunug ta'atumiiium ko'i mi'i hawyi ta'atuiium uruepe — Etioto ro Ierusalēi kape i'atu'e mi'i pote areto i'atumiiium ko'i wywo. Put'ok'are itote hawyi atimō'ē yne ihaky'e'i

rakaria pe. Mi'i hawyi i'atumiium ok tã atum yne Iuteuria Iesui mohey haria itotiararia pe. Mi'i atimõ'ẽ yne hawyi atoiat yne itotiararia pe hawyi areto Ierusarëi myi tawa Epania kape eitok puo eikuap hamo. ²⁹ Put'ok'are eipy'asetpiat hawyi atiky'esat kahato Aika'iwat Iesui aipoityro kahato hap. Atikuap ta'yn uipy'a pe meĩũran wuat'i ai'atupoityro itotiat hamuat tegyi'at hap wato hap ok tã hawyi waku kahato ra'yn.

³⁰ Uiwyrria'in tama Humanu piaria ahêtup kahato ehupi uheinyt'in uheywyt'in ewehêtup yne eipy'a pyi haty wo uipowyro hamuat Tupana pe — Etipowyro Pauru hewyry hap upi ewei'e o. Etimõtypot Esa'yru Emipo'oro Uruporekuat nuat Pauru ehay kaipyi Pauru minug kaipyi ewei'e o Tupana kape. Ta'i atikuap uiky'e Tupana Pã'ãu kaipywiat ehepiat hap mi'i pote ahêtup ehepe ewehêtup o Tupana kape uipowyro hap. ³¹ Uiky'e eipe pote ehêtup o Tupana pe — Etipowyro kahato o Pauru katupono yt Iesui mohey haria i Iuteuria ti'auka teran haype. Mi'i tupono etikawiano kahato i'atupy'asetpiat turan toĩne'en ewei'e o Tupana pe. I'ewyte mekewat aimiium ereto hap ete etipowyro o Pauru Tupana. Eti'atupowyro o Iesui mohey haria mekewat Pauru miium ta'atuepiat sat ta'atuwehum wywuat hamuat ewei'e o Tupana pe yt ta'atusat i irania'in ywania te'eruwemõti ta'atumiium yt ky'esat i hap ete. ³² Mi'i eimiêtup ok tã Tupana tunug yne ra'yn hawyi uimowepit hap topyhu'at uhowapy mekewat Tupana wepy hap ewywuat. Mi'i hawyi areto ehowawi uimowepit Tupana piat hap wywo. Mi'i hawyi areĩne'en eiwywo hawyi po'og uiwepit aiwo'oky'e aiwo'owese

hap itote pote.

³³ Tupana ereĩne'en kahato o Humanu'in wywo Esa'yru mohey haria itotiaría powyro hamo ereĩne'en. Iwese rakaria wo yne o etunug mi'iria katupono En wo'owese hap hanuaria nug hat kahato. Etunug o mesuwat uimiētup ewy Tupana are'e mesuwe eikawiano. Uito Pauru.

16

¹ Atipo'oro ehowawi wētup haryporia Iesui mohey hat kahato. Mi'i ti aheinyt mana Wepi. Iwepit kahato mana Wepi wakuat kahato Iesui mohey hat sese. Mi'i ti ipotpap kahato tawa Sekeia totiaría Iesui mohey hap tote i'atuwa'atunug hap howare totiat hat. Mi'i atipo'oro ehowawi meĩūwat mana Wepi. ² Aikotā Iesui kape — Ereke o eiwese hap wywo hap ewy o — Ereke ro ewei'e mana Wepi pe aikotā Tupana mēpyt'in ewywuwat eweikupte'en pote eiwese tuete. Topowyro hap toiky'esat eikaipyi mi'i o ewetunug tope imiky'esat ok tā. Mana Wepi ti mesuwe uipowyro kahato i'ewyte uiwy kahato topyhu'at i'ewyte toi'atupowyro kahato mesuwiat Iesui mohey haria. I'atu kahato mesuwarotiaría wy ok wo topyhu'at mana Wepi. Wakuat kahato uipotpo'oro mi'i.

³ Pyno kuekatu atipo'oro mana Pisira he'aito Akira kape uipowyro Aipotypot Iesui eropat hap etiat are. ⁴ Sa'awy'i sese mi'iria uipowyro kahato. Wētup e'at pe tō'ē tō'ē kahato miit'in ui'auka hamuat wen ma'ato uhyt Akira iwary Pisira uhehakyera'at uhewanĩkaptia po pyi. — Uru'auka teran mote waku ma'ato yt naku i ewei'auka Pauru i'atu'e wanĩkaptia pe arepopy

pytkai. Mi'i hap upi uhehakyera'at uhyt Akira mana Pisira. Mi'i ete yne Iesui mohey haria yne ywania aimẽpuo aimẽpuo te'eruwa'atunug hap ok tã te'eruwehum Tupana pe mehĩ Akira mana Pisira ete. Mi'iria kape atipo'oro uhekuekatu. ⁵ I'ewyte atipo'oro uhekuekatu Iesui mohey haria mehĩ Akira mana Pisira yat piaria wa'atunug haria kape.

I'ewyte atipo'oro uhekuekatu uhewakuap uiwy sese mekewat mehĩ Epenetu kape. I'atu kahato mio Iesui mohey haria tawa Asia pe yi Asia pe ma'ato uiwy Epenetu torania mi'iria e'yianmete topyhu'at Iesui mohey hano tawa Asia piaria kai. Mi'i inug yianmete Iesui Toporekuat no. ⁶ Uhewaku hap atipo'oro mekewat mana Maria pe eheropat hap ete ipotpap kahato rakat kuekatu atipo'oro mi'iria pe mi'i pe. ⁷ Sa'awy'i toĩne'en typy ok ui'ywania Iuteuria wo'opyhik hawe wẽtup ok Ātuniku wẽtup ok Iunia. Mi'iria Iesui mohey haria ahe'yianmiat haria kahato mi'iria Iesui potpo'ororia mikuap kahato ko'i. Mi'iria kape uhewaku hap kuekatu e hap atipo'oro. ⁸ I'ewyte atipo'oro kuekatu sese mekewat uiwy sese mekewat mehĩ Āpiatu kape. Iesui urumowehik kahato wẽtup miit ewy yn urutopyhu'at. Uiwy kahato mi'i Iesui mohey hat pote. ⁹ Etum uhekuekatu mehĩ Upanu pe Aika'iwat Iesui eropat uruwywuwat hat kahato mi'i. Uhekuekatu sese atipo'oro uiwy sese Etaki kape. ¹⁰ I'ewyte atipo'oro kuekatu kahato aiwy Apere kape. Mi'i ti tōku'uro hap kapiat Aika'iwat mohey hap — Yt atoiat i e hat. Sa'awy'i ta'a-tuhã'ãg ihep imohey hap kaipywiat hap ma'ato

yt ta'atuhep kuap i. Kuekatu mehĩ Aritũpuru yat piaria kape ati'atuewaku. ¹¹ Arehum kahato uhehay wo i'ewyte mehĩ Erotiãu kape mi'i ti Iuteu ywania ui'ewy. I'ewyte kuekatu atipo'oro Nasisu kape i'ewyte ha'yru'in Iesui mohey haria kape. ¹² Ati'atuewaku teran mehĩ Tiwena I'ewyte Tiwosa. Mi'iria aheropat kahato Aipotypot potpap nug hap ete. Yt atiwaure i aiwy mana Pesĩte Aipotypot potpap ahyt nug hat. Mi'i ti Aipotypot eropat hat kahato. ¹³ Mi'i hawyi haika'at mehĩ Huwu kape sepap nug hap ewy Aika'iwat potpap nug hap ete ipotpap i'ewyte ety kape atipo'oro uiwy Huwu kuekatu. Waku kahato ety are. Uity ewywuat kahato mi'i topyhu'at uipy'a pe are. Ta'i uipowyro kahato ety aikotã uity sese hap ewy uipowyro are. ¹⁴ — Tupana are etipoityro uiwyrria'in kuekatu atipo'oro mehĩ Asikitu kape mehĩ Wẽkũte kape aiwy Ema kape mehĩ Patũpa kape mehĩ Eme kape i'ewyte yne Iesui mohey haria i'atuwywuaria kape atipo'oro yne kuekatu. ¹⁵ Yt atiwaure teran hin i uhekuekatu po'oro ewawiat hap mehĩ Wiroruku are. I'ewyte mana Iuria kape i'ewyte mehĩ Nereu kape i'ewyte inyt kape i'ewyte uhehay atipo'oro ewawi uiwy Urĩpa kape i'ewyte yne i'atuwywuat ieĩne'en haria Tupana Sa'yru emiit'in ko'i kape kuekatu atipo'oro.

¹⁶ Karãpe put'ok'e wẽtup ok Iesui mohey hat sese ahowawi pote waku iwese kahato rakat howawiat hano watopyhu'at. Waku ahehay wese kahato iwywo waku. Waku watiwesat — Waku aiwyrria'in Iesui mohey haria sese. Ta'i waku wati'ahi'yypysat aimẽpuo aimẽpuo Iesui mohey haria te'eruwa'atunug hap kaipyi ta'atupo'oro ehowawi

ta'atuekuekatu eipe Humanu ywania kape mesuwepyi.

¹⁷ Tukupte'en Iesui mohey ran haria ma'ato mesuwat yi tote yt naku i rakaria katupono wo'oehay uka teran sehay wuat haria tukupte'en. Ta'i mi'iria ta'atupat'ok pat'ok teran kahato aito hap ta'atuky'esat kahato. Mi'iria aimo'akag'aia ta'atuehay wuat hap ta'atuehay wo. Yt Iesui ky'e hap kaipyi i ma'ato wētup mohey hap kape wētup sehay kape aimo'akag'aia teran. Typy mohey hap nug hamo yt Aimimohey Iesui ewy i ta'atumoherrep yt aimimohey sehay yt ewy i yt aimu'e hap sa'awy'i wuat Iesui potmu'eria piat yt aimu'e hap ewy i aimu'e. Yt naku i. Uiwyrria'in karāpe mi'iria ewywuaria put'ok'i'atu'e eipy'asetpe ehapiat Iesui mohey hap nug kowo'ikowo'i hanuaria eiwe'eg wo o mi'iria pupi. Mi'iria put'ok'i'atu'e turan waku eweikuap meremo i'atuepiat eima'at reran hap hawyi yt eweiwat i i'atuehay upi. — Urumu'e ro uhyt mana yt ewei'e tei'o i'atuepe. I'atuehay pupi eweiken'ē o. Uiwyrria'in Iesui mohey haria eipe pyno woroho'onāpin haty puo yt eweipome'eg tei'o ehewaure ka'a wo'opat'ok pat'ok Iesui mohey haria etiat i'atumo'akag'aia hap kaipywiaria kape. ¹⁸ Katupono wo'opat'ok pat'ok haria yt Aika'iwat Iesui eropat haria i hin i. Ta'i yt Aika'iwat Iesui upiat hin i aimo'akag'aia hamo. Ta'i mi'iria tō'ē tō'ē ahowawi katupono ta'atuky'esat kahato aito ta'atuemiit'in no haype sa'ag nug hamuat ai'u hamo tō'ē. Mi'i pote eiwe'eg wo o pyno i'atuehay sese kahato mi'iria wētup sehay ete aima'at ta'atuehay iwese rakat nuat hamo — Yt uwe i po'og ikahuria eipe kawiat haria i'atu'e ahepe ma'ato

yt pywo pe i aima'at reran haype. I'atuehay upi mekewat hirakaria wanētup hap ewywuaria meremo tuwat kahato i'atuehay upi. Mi'i pote uipy'a pyi are'e — Eiwe'eg wo o eima'at tet pupi eipat'ok hamuaria ne'i pote ahekat ky'ewi aima'at haria mi'iria. ¹⁹ Ma'ato eiperia yt irania'in ekat ky'ewi i miit'in mu'e hanuaria mi'iria ewywuaria hin i. Ta'i aito sehay wakuat Iesui etiat yn aiwē ete. Ta'i yt kat i wētup sehay kowuat kowuat hap upiaria aito. Aito ti wētup mohey hap yn aikai Iesui mowepit hap yn aikai waku. Mi'i pote uimowepit kahato eipe. Eipe Iesui ehay upiaria Humanu ywania katupono yt miit'in piit ky'ewi eweimu'e Iesui hūria. Waku kahato. Pyno waku watopyhu'at waku nug hap sepap nug haria wo. Waku watikuap yn wakuat ko'i we'eg haria ewy. Ma'ato yt naku i watopyhu'at yt ikuap i hat ewy sio waku sio yt aikotā aimēpyt'in yt ikuap i te haria ewy aikotā — Waku atunug yt naku i mig'i wo mesup e haria ewy yt naku i watopyhu'at i'atuehay upi. Waku watuwewāi yt naku i nug hap ko'i ete Iesui esurara'in ewy waku. ²⁰ Pyno Tupana aiwanētup kowo'ikowo'i hap monik kahato hat topyhu'at aiwanētup hawe. Waku ahewaure kahato Tupana kape. Mi'i watunug mote aimowese kahato hap topyhu'at aiwo'oipe. Waku aiwo'oky'e hap upi watu'uka te at ka'ap ahiag ete. Mi'i watunug mote meiūran yt pya hin i ra'yn hap e'at pe Tupana ti'akit sese ra'yn ahiag aipy wo toi'apoporok ahiag. Ta'i aipy wo aru toi'akit ahiag akag aikotā wati'akit moi akag ewy e.

— Uipotypot Iesui ereīne'en kahato ro emiit'in Humanu ywania wywo. Ereīne'en hegyi'at kahato

itotitaria piat hano. Ereĩne'en egyi'at i'atuky'e hap wywuat wywo hap ahētup epe Iesui pe ehepiat.

21 Uha'yru Timoteu ipotpap kahato uiwy wo mesuwe. Kuekatu toipo'oro teran ehowawi — Aikotã surara'in timōtypot ta'atu'akag hap ewy ta'atuwehum hap wywo hap ewy arehum ehowawi e Timoteu ehepe. Tupana potpap nug haria mesuwe ui'ywania Iuteuria kawiat ui'ewywuaria — Woroho'oky'e kahato eipe woroho'omōtypot eipe i'atu'e ehepiat. Aiwy Irusiu mio tã e mi'i hawyi mehĩ Iasãu i'ewyte mekwat aiwy Sosipatu tipo'oro teran mi'i e hap ehowawi.

22 Mesuwat uipotpo'oro iwan nug hat topo wywuat hat uiwē pywiat aiwy uhyt Tesiu e hap het rakat i'ewyte toipo'oro teran kuekatu e hap ehowawi. — Pyno uiwyria'in Tupana Mipo'oro Eiporekuat nuat Iesui piat ei'atupoityro hap atipo'oro ehowawi atiwana mesuwe uito Pauru e hap wan nug hat Tesiu uito toran are.

23 Uito Pauru mesup areĩne'en mehĩ Kaiu yat pe areket mesuwe. Iesui mohey haria te'eruwa'a-tunug mesuwe mehĩ Kaiu yat pe. Pyno uipowyro hat Kaiu i'ewyte toipo'oro teran kuekatu e hap ehowawi. Wētup ok mehĩ Eratu tipo'oro kuekatu ehowawi. Aiwy Eratu ti toĩne'en mesuwat tawa pe morekuat ekare'en apykok kuap hat miit'in miat imō'ē kuap hat.

24 — Uika'iwat Iesui eti'atuky'e kahato o emiit'in yi Humanu totitaria are'e mesuwe eti'atuky'e hap upi eti'atupoityro o mi'iria egyi'at hap ok tã are'e mesuwe Iesui pe.

²⁵ Pyno to'iro watimōtypot Tupana ahehay wo — Tupana En ni wakuat kahato waku wato'e. Ikahu kahato ewakuap uruto'e. Urumoehāite kuap kahato Esa'yru sese mohey hap ete uruto'e. Ehay wakuat Esa'yru etiat wo Uruporekuat etiat Emimoherep ete urumoehāite kuap kahato urumotag kuap kahato Esa'yru mohey hap ete uruto'e. Nimo te Esa'yru yt put'ok'e i te mesuwat yi tote turan ehay moherep haria urue'ase'i'in timoherep kahato yianmete Esa'yru Iesui etiat ta'atumiwan me waku wato'e. Aikotā sehay mig'i wuat ewy ta'atumoherep uruepe ma'ato yt heremo kahato i aikotā mesup e'at hap ewy uruto'e Epe Tupana. Esa'yru e'yianmete ta'atumoherep yne Esa'yru ete yn uruto'e. Put'ok'e hawyi urumoehāite hanuat kahato. Mi'i miwan kaipyi Esa'yru mohey uruepiat hamo uruto'e. Urupowyro kahato emohey hap ete uruto'e.

²⁶ Mekewat miwan pywuat sehay etiat yianmiat Tupana ehay moherep haria mienoi heremo kahato topyhu'at wuat'i ywania mikuap mo kahato. Waku kahato En Tupana uruto'e. Ta'i Iesui etiat miwan ko'i Emipo'oro Aiporekuat nuat etiat waku kahato uruto'e. Mi'i pote uruimoherep Esa'yru etiat mesuwat sehay pywuat torania ywania pe mesuwat yi tote hap uruhētup ewawi Tupana. Uruiky'esat kahato yne ywania Esa'yru mohey haria wo tukupte'en hap uruto'e. I'ewyite uruiky'esat yne mi'iria Esa'yru ehay upiaria wo tukupte'en uruto'e ewawi Tupana. ²⁷ En yn ni Tupana mi'i hawyi yt uwe i Tupana wo toīne'en uruto'e. En yn ni wuat'i wuat'i kuap hat uruto'e. En yn ni yne yne we'eg hap eiam

sese uruto'e. Uruimōtypot kahato En katupono etipo'oro Esa'yru Iesui uruewawi Uru'akag Sese wo uruto'e. Uruimōtypot kahato En at ka'ap wuat'i e'at pe uruto'e. Waku kahato ti rat En pāi an uruto'e. Mi'i hap ewy waku wato'e Tupana pe. Waku.

Waku ra'yn ui'e hap ehowawi Iesui mohey haria yi Humanu wanuat rotiaria.

Uito ti Iesui potpo'oro Pauru.

Tupana Ehay Satere Mawe Pusupuo
New Testament in Sateré-Mawé (BR:mav:Sateré-Mawé)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sateré-Mawé

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Sateré-Mawé [mav], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Sateré-Mawé

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

86691f85-c501-5f1f-949e-903f2bbf9ae7